

Tweede meting evaluatie sociaal preventief supportersbeleid

Amsterdam, 10 september 2001

M. van Aalst
B. van Dijk
B. Perrels

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond	5
1.2	Evaluatieonderzoek	5
1.3	Leeswijzer	7
2	Overkoepelende conclusies	8
2.1	Organisatie van het beleid	8
2.2	Doelgroepen van het beleid	9
2.3	Resultaten van het beleid	11
2.4	Relschoppers buiten het stadion	13
3	Vitesse (Arnhem)	15
3.1	Organisatiestructuur en samenwerking	15
3.2	Activiteiten	16
3.3	Resultaten seizoen 1999-2000	16
4	Feyenoord (Rotterdam)	19
4.1	Organisatiestructuur en samenwerking	19
4.2	Activiteiten	19
4.3	Resultaten seizoen 1999-2000	20
5	FC Utrecht	23
5.1	Organisatiestructuur en samenwerking	23
5.2	Activiteiten	23
5.3	Resultaten seizoen 1999-2000	24
6	PSV (Eindhoven)	26
6.1	Organisatiestructuur en samenwerking	26
6.2	Activiteiten	27
6.3	Resultaten seizoen 1999-2000	27
7	Go Ahead Eagles (Deventer)	30
7.1	Organisatiestructuur en samenwerking	30
7.2	Activiteiten	31
7.3	Resultaten seizoen 1999-2000	32
8	ADO/Den Haag	34
8.1	Organisatiestructuur en samenwerking	34
8.2	Activiteiten	35
8.3	Resultaten seizoen 1999-2000	35
9	FC Zwolle	37
9.1	Organisatiestructuur en samenwerking	37
9.2	Activiteiten	38
9.3	Resultaten seizoen 1999-2000	38
10	NAC (Breda)	42
10.1	Organisatiestructuur en samenwerking	42
10.2	Activiteiten	43
10.3	Resultaten seizoen 1999-2000	43
11	Sparta (Rotterdam)	46

11.1	Organisatiestructuur en samenwerking	46
11.2	Activiteiten	46
11.3	Resultaten seizoen 1999-2000	47
12	BV Veendam	49
12.1	Organisatiestructuur en samenwerking	49
12.2	Activiteiten	49
12.3	Resultaten seizoen 1999-2000	50
13	AFC Ajax (Amsterdam)	52
13.1	Organisatiestructuur en samenwerking	52
13.2	Activiteiten	53
13.3	Resultaten seizoen 1999-2000	54
14	FC Twente (Enschede)	58
14.1	Organisatiestructuur en samenwerking	58
14.2	Activiteiten	59
14.3	Resultaten seizoen 1999-2000	60
15	Top Oss	62
15.1	Organisatiestructuur en samenwerking	62
15.2	Activiteiten	63
15.3	Resultaten seizoen 1999-2000	64
16	FC Den Bosch	67
16.1	Organisatiestructuur en samenwerking	67
16.2	Activiteiten	68
16.3	Resultaten seizoen 1999-2000	68
17	N.E.C. (Nijmegen)	70
17.1	Organisatiestructuur en samenwerking	70
17.2	Activiteiten	71
17.3	Resultaten seizoen 1999-2000	72
18	Cambuur Leeuwarden	74
18.1	Organisatiestructuur en samenwerking	74
18.2	Activiteiten	75
18.3	Resultaten seizoen 1999-2000	76
19	FC Groningen	79
19.1	Organisatiestructuur en samenwerking	79
19.2	Activiteiten	81
19.3	Resultaten seizoen 1999-2000	82
20	Helmond Sport	85
20.1	Organisatiestructuur en samenwerking	85
20.2	Activiteiten	86
20.3	Resultaten seizoen 1999-2000	87
	Bijlagen	
Bijlage 1	Vitesse	90
Bijlage 2	Feijenoord	91
Bijlage 3	FC Utrecht	92
Bijlage 4	PSV	93
Bijlage 5	Go Ahead Eagles	94
Bijlage 6	ADO Den Haag	95

Bijlage 7	FC Zwolle	96
Bijlage 8	NAC	97
Bijlage 9	Sparta	98
Bijlage 10	BV Veendam	99
Bijlage 11	Ajax	100
Bijlage 12	FC Twente	101
Bijlage 13	Top Oss	102
Bijlage 14	Den Bosch	103
Bijlage 15	NEC	104
Bijlage 16	Cambuur Leeuwarden	105
Bijlage 17	FC Groningen	106
Bijlage 18	Helmond Sport	107

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In 1998 is door de KNVB in samenwerking met het Ministerie van VWS het landelijk project sociaal preventief supportersbeleid gestart. Dit project is erop gericht dat:

- op lokaal niveau door clubs in samenwerking met gemeenten en politie sociaal preventief supportersbeleid ontwikkeld wordt;
- bestaande projecten voor sociaal preventief supportersbeleid zo nodig een nieuwe impuls krijgen.

Vanuit het Bureau sociaal preventief publieksbeleid, dat is ondergebracht bij de KNVB, worden de betrokken lokale organisaties ondersteund bij het verder ontwikkelen van sociaal preventief supportersbeleid.

Over de activiteiten die in het kader van de ondersteuning worden ondernomen brengt het Bureau sociaal preventief publieksbeleid regelmatig voortgangsrapportages uit.

Uit de laatste voortgangsrapportage blijkt dat op het moment dat deze tweede meting is uitgevoerd (najaar 2000) bij de helft van de 36 BVO's in Nederland sprake is van sociaal preventief supportersbeleid.

Bij de meeste andere BVO's wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een sociaal preventief supportersbeleid.

1.2 Evaluatieonderzoek

In het kader van het landelijke project wordt een evaluatie uitgevoerd door Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP).

Onderzoeksvragen

Het evaluatieonderzoek dient de volgende drie hoofdvragen te beantwoorden:

- Welke activiteiten worden in het kader van de projecten ondernomen?
- Welke resultaten leveren de sociaal preventieve projecten op?
- Wat zijn de belangrijkste leerervaringen die tijdens de projecten worden opgedaan?

Tevens zal aandacht worden besteed aan een vierde onderzoeksvraag die niet direct verband houdt met de evaluatie van de projecten, te weten:

- Het verkrijgen van inzicht in het relatief nieuwe verschijnsel dat groepen (plaatselijke) jongeren die vaak niet het stadion bezoeken, voor- en na de wedstrijden overlast veroorzaken en op rellen uit zijn.

Informatiebronnen

Bij de beantwoording van de onderzoeksvragen zal van verschillende informatiebronnen gebruik worden gemaakt:

- schriftelijke informatie over de projecten (onder meer projectverslagen);
- interviews met de belangrijkste betrokkenen;
- CIV-gegevens.

De dataverzameling zal plaatsvinden over de seizoenen 1998-1999, 1999-2000 en 2000-2001. Jaarlijks wordt op basis van de verzamelde informatie een rapportage gemaakt.

Rapportages

In maart 2000 is de eerste evaluatie rapportage verschenen. In deze eerste rapportage zijn de BVO's betrokken waar in het seizoen 1998-1999 al sprake was van sociaal preventief supportersbeleid. Het betreft voor het merendeel BVO's waar al meer dan 10 jaar ervaring bestaat met sociaal preventief supportersbeleid: ADO Den Haag, Feyenoord, Go Ahead Eagles, NAC, PSV, Utrecht, Vitesse en FC Zwolle. Daarbij dient te worden aangetekend dat bij een aantal van deze BVO's het sociaal preventief supportersbeleid dat al begin jaren '90 tot stand was gekomen in het seizoen 98-99 op een laag pitje stond. Dit gold met name voor ADO Den Haag en FC Zwolle.

Voorts zijn in de eerste rapportage de BVO's betrokken waar in 1998 een sociaal preventief supportersbeleid van start is gegaan: Sparta en Veendam.

In de nu voorliggende tweede evaluatie rapportage zijn de BVO's toegevoegd, waar in 1999 sociaal preventief supportersbeleid ontwikkeld is: Top Oss, FC Den Bosch, NEC, Cambuur Leeuwarden, Groningen en Helmond Sport.

Voorts zijn in deze rapportage beschrijvingen van Ajax en Twente opgenomen. Ook bij deze BVO's is al jaren lang sprake van sociaal preventief supportersbeleid. Aanvankelijk weigerden de organisaties die bij deze twee clubs in belangrijke mate verantwoordelijk zijn voor het supportersbeleid hun medewerking aan de evaluatie, zodat deze BVO's in de eerste rapportage ontbraken.

In schema 1 wordt een overzicht gegeven van de BVO's waarvan in deze tweede rapportage het sociaal preventief supportersbeleid wordt beschreven.

Schema 1 BVO's betrokken in evaluatie sociaal preventief supportersbeleid

BVO's vanaf eerste rapportage opgenomen	Jaar waarin sociaal preventief beleid is gestart
Vitesse	1988
Feyenoord	1988
FC Utrecht	1988
PSV	1988
Go Ahead Eagles	1988
ADO Den Haag	1988
FC Zwolle	1989
NAC	1990
Sparta	1998
Veendam	1998
BVO's vanaf tweede rapportage opgenomen	Jaar waarin sociaal preventief beleid is gestart
Ajax	1988
Twente	1993
Top Oss	1999
FC Den Bosch	1999
NEC	1999
Cambuur Leeuwarden	1999
Groningen	1999
Helmond Sport	1999

Bij dit schema passen de volgende kanttekeningen:

- Bij FC Den Bosch was ook al aan het eind van de jaren 80 sociaal preventief supportersbeleid ontwikkeld. Dit is echter in de loop van de jaren 90 stop gezet en moest dus geheel nieuw ontwikkeld worden.
- In deze tweede evaluatie rapportage zijn dus alle BVO's opgenomen waar sinds 1999 sprake is van sociaal preventief supportersbeleid. Dit zijn ook

de BVO's die in de laatste evaluatieronde en rapportage (eind 2001/begin 2002) worden betrokken.

- Voor alle BVO's die in dit schema zijn opgenomen, zijn in het najaar 2000 interviews gehouden met vertegenwoordigers van de organisaties die een belangrijke bijdrage leveren aan de uitvoering van het sociaal preventief supportersbeleid. Over het algemeen de BVO, de gemeente, de politie en een welzijnsinstelling. Tevens is voor de evaluatie gebruik gemaakt van de CIV-gegevens over de seizoenen 1998-1999 en 1999-2000. Alleen voor FC Den Bosch en Helmond Sport waren deze gegevens niet beschikbaar. De beschrijvingen van de verschillende projecten en de resultaten daarvan hebben dus betrekking op de stand van zaken najaar 2000.

1.3 Leeswijzer

In de hoofdstukken 3 t/m 20 worden de evaluatieresultaten per BVO weergegeven. Daarbij wordt de volgorde van schema 1 aangehouden. Eerst worden in hoofdstuk 2 de belangrijkste overkoepelende conclusies ten aanzien van het sociaal preventief supportersbeleid getrokken.

2 Overkoepelende conclusies

In dit hoofdstuk worden, op basis van de informatie die is weergegeven in de 18 beschrijvingen (in de hoofdstukken 3 t/m 20) van het sociaal preventief supportersbeleid per BVO, overkoepelende conclusies getrokken over het sociaal preventief supportersbeleid.

De conclusies hebben achtereenvolgens betrekking op:

- de organisatie van het beleid;
- de doelgroepen van het beleid;
- de resultaten van het beleid;
- relschoppers buiten het stadion.

2.1 Organisatie van het beleid

Voor het ministerie van VWS en de KNVB als initiatiefnemers van het landelijk project sociaal preventief supportersbeleid is een cruciale vraag in hoeverre de geboden ondersteuning een bijdrage levert aan de totstandkoming van lokaal beleid dat een structurele basis heeft.

Om na te gaan in welke mate op dit moment (dat wil zeggen najaar 2000) sprake is van een structurele basis voor het sociaal preventief supportersbeleid zijn de 18 locaties gescoord op grond van drie criteria:

- 1 financiering
 - zijn financiële middelen voldoende;
 - hoe groot is commitment van financier(s).
- 2 organisatiestructuur
 - is er sprake van duidelijke aansturing;
 - is er sprake van heldere verdeling van verantwoordelijkheden.
- 3 samenwerking
 - is er sprake van voldoende communicatie tussen betrokkenen;
 - hoe wordt kwaliteit samenwerking door betrokkenen beoordeeld.

Voor elk van deze criteria zijn de 18 locaties gescoord op een driepunts-schaal:

- 1 = zwak ontwikkeld
- 2 = matig tot redelijk ontwikkeld
- 3 = goed ontwikkeld

Voor de eerste 10 locaties kan de stand van zaken anno najaar 2000 ten aanzien van de organisatie van het beleid worden vergeleken met de stand van zaken anno najaar 1999.

De resultaten zijn weergegeven in schema 2.

Schema 2 Organisatie sociaal preventief supportersbeleid

	Financiering		Organisatiestructuur		Samenwerking		Totaal	
	98/99	99/00	98/99	99/00	98/99	99/00	98/99	99/00
Vitesse	3	3	3	3	3	3	9	9
Feyenoord	3	3	3	3	2	2	8	8
FC Utrecht	3	3	2	3	2	3	7	9
PSV	3	3	2	2	3	2	8	7
Go Ahead Eagles	2	2	2	3	2	2	6	7
ADO Den Haag	1	1	1	1	2	1	4	3
FC Zwolle	2	3	2	3	2	2	6	8
NAC	3	2	3	3	2	1	8	6
Sparta	3	3	3	3	3	3	9	9
Veendam	3	3	3	3	2	3	8	9
Ajax		3		2		1		6
Twente		3		2		2		7
Top Oss		2		2		2		6
FC Den Bosch		2		1		2		5
NEC		3		2		2		7
Cambuur Leeuwarden		2		3		2		7
Groningen		3		2		2		7
Helmond Sport		2		2		2		6
Gemiddelde score		2.6		2.4		2.1		7

Uit schema 2 kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Getuige van een gemiddelde totaalscore van een 7 kan worden vastgesteld dat er over het algemeen sprake is van een redelijk structurele basis voor het sociaal preventieve supportersbeleid.
- De locaties waar al langer sprake is van een sociaal preventief supportersbeleid scoren gemiddeld hoger dan de locaties waar sinds 1999 sociaal preventief supportersbeleid is ontwikkeld. De BVO's tot en met Twente hebben een gemiddelde score van 7.3 en de BVO's vanaf Top Oss hebben een gemiddelde score van 6.3.

Er kan dus worden geconstateerd dat de kwaliteit van de organisatie van het supportersbeleid na het eerste levensjaar toeneemt. Anders gesteld: er is enige tijd voor nodig om met name de organisatiestructuur en de samenwerking op een behoorlijk niveau te brengen.

- Over het algemeen is er voor de 10 locaties waar zowel in 1999 als in 2000 informatie is verzameld weinig verschil in scores. Gemiddeld ligt de score in 2000 iets hoger.
- Gemiddeld genomen is de score voor financiering het hoogst en voor samenwerking het laagst. Dit betekent dat de grootste bedreiging voor continuïteit van het beleid over het algemeen in de kwaliteit van de samenwerking gelegen is. Op grond van de lokale beschrijvingen kan hierbij worden aangetekend dat de belangrijkste knelpunten in de samenwerking gelegen zijn in:
 - een verschil in visie tussen de betrokkenen;
 - een afzijdige opstelling van een van de betrokkenen, soms van de gemeente en soms van de BVO.

2.2 Doelgroepen van het beleid

Invulling van het sociaal preventief supportersbeleid moet vanzelfsprekend gebaseerd zijn op de plaatselijke situatie: zo zal het beleid bij clubs die te maken hebben met een tamelijk grote groep lastige supporters sterk verschillen van het beleid bij clubs die niet of nauwelijks met lastige supporters te maken hebben. Sociaal preventief supportersbeleid kan derhalve getypeerd worden op basis van de doelgroepen waar het beleid zich op richt.

Op basis van de beschrijvingen van het beleid in de 18 locaties kan de volgende dieldeling worden gemaakt:

- A Doelgroep bestaat uit lastige supporters van de thuisclub; daarbinnen wordt dan een onderscheid gemaakt in harde kern en de jongeren die (op opgejut door de harde kern) zich schuldig maken aan vandalisme en geweld.
- B Doelgroep bestaat uit alle jeugdige bezoekers van thuiswedstrijden.
- C Doelgroep bestaat uit alle jeugdige bezoekers van thuiswedstrijden en jeugd uit de wijken rond het stadion.

In het volgende schema wordt voor de 18 locaties een overzicht gegeven van de omvang van de groepen lastige supporters, de doelgroep van het beleid en de inschatting van het bereik van de doelgroep.

Schema 3 Doelgroepen en bereik lastige supporters

	Omvang groep lastige supporters	waarvan harde kern	doelgroep project	bereik doelgroep	
	99/00	99/00	99/00	98/99	99/00
Vitesse	380-400	50-100	A	3	3
Feyenoord	2000-3000	500-750	A	2	2
FC Utrecht	450-500	150-200	B	2	2
PSV	+ 3000	50-150	B	3	2
Go Ahaed Eagles	400-500	80-100	A	3	3
ADO Den Haag	500-1200	+ 150	C	1	1
FC Zwolle	-	-	C	2	3
NAC	+ 300	60-125	B	3	2
Sparta	-	-	C	3	3
Veendam	15-30	-	C	3	3
Ajax	?	?	A		2
Twenthe	400-550	+ 50	A		2
Top Oss	150-300	?	A		3
FC Den Bosch	+ 350	+ 50	A		1
NEC	550-600	50-200	A		2
Cambuur Leeuwarden	+ 250	+ 75	B		2
Groningen	+ 350	+ 50	A		2
Helmond Sport	25-50	+ 5	C		2

A = lastige supporters;

B = alle jeugdige bezoekers;

C = alle jeugdige bezoekers + jeugd in de buurt.

1 = bereik doelgroep is slecht;

2 = bereik doelgroep is matig tot redelijk;

3 = bereik doelgroep is goed.

Uit schema 3 kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Bij de helft van de BVO's is het beleid (vrijwel) uitsluitend gericht op de (potentieel) lastige supporters. Daarbij dient echter wel te worden aange-tekend dat sommige van deze verenigingen van plan zijn om meer aandacht te gaan schenken aan activiteiten voor alle jonge supporters. Achterliggende gedachte daarbij is dat dit op langere termijn een preventieve werking heeft.

Uit de lokale beschrijvingen blijkt dat een aantal oude projecten (Ajax, Go Ahaed Eagles, PSV en FC Utrecht) bezig zijn met een omslag. Mede doordat de supporterscoördinatoren al jaren met dezelfde groepen supporters contact hebben is er weinig aandacht geweest voor de toestroom van nieuwe supporters (jonge aanwas). De indruk bestaat dat FC Utrecht het verst is in deze omslag en dat deze bij Ajax nog moet beginnen.

Ook bij NAC, waar in seizoen 1999-2000 de tweede supporterscoördina-

tor is wegbezuinigd, verdient de nieuwe aanvoer van (potentieel) lastige supporters meer aandacht.

- Bij 5 BVO's is het beleid gericht op alle jeugdige supporters en jongeren uit de wijken rond het stadion. Tot deze 5 BVO's behoren de 4 BVO's waar niet of nauwelijks sprake is van lastige supporters. De uitzondering is ADO Den Haag. Gelet op de omvang van het aantal (potentieel) lastige supporters en de beperkte mate waarin de doelgroep wordt bereikt, kan worden geconstateerd dat men er in Den Haag goed aan zou doen het beleid in sterkere mate te richten op de lastige supporters. In het projectplan dat inmiddels (voorjaar 2001) is ontwikkeld wordt hierin voorzien.
- Het bereik van de doelgroep wordt over het algemeen als redelijk tot goed beoordeeld. De locaties waar het beleid in 1999 ontwikkeld is, scoren gemiddeld iets minder dan de locaties waar al langer sprake is van sociaal preventief beleid.
- Bij NAC en PSV, waar zich tijdens het seizoen 1999-2000 organisatorische problemen hebben voorgedaan, wordt ook de doelgroep in mindere mate bereikt dan in het seizoen 1998-1999.

2.3 Resultaten van het beleid

Bij alle BVO's, met uitzondering van Sparta, is het beleid gericht op het vergroten van de binding tussen de club en de (lastige) supporters.

Van de 12 locaties waar in 1998 of eerder met sociaal preventief supportersbeleid is gestart zijn er 5 waar men vindt dat deze doelstelling grotendeels wordt gerealiseerd. Het betreft Vitesse, Zwolle, NAC, Veendam en Twente. Bij Utrecht, PSV en Go Ahead Eagles is men van mening dat met name de binding tussen club en nieuwe groepen jonge supporters (verder) versterkt moet worden.

Bij Feyenoord wordt gemeld dat een deel van de lastige supporters zich juist probeert te onttrekken aan activiteiten die er op gericht zijn de binding te versterken. Bij Ajax en ADO Den Haag wordt opgemerkt dat de binding zelfs minder is geworden.

Van de 6 locaties waar het sociaal gang is gezet zijn er 3 waar men vindt dat de binding versterkt is (Top Oss, NEC en Cambuur Leeuwarden). Bij de andere 3 vindt men dat deze binding vooralsnog niet is veranderd.

Bij vrijwel alle BVO's is het beleid ook gericht op het verminderen van voetbalvandalisme en het verminderen van de politie-inzet.

In het volgende schema wordt aangegeven in hoeverre deze doelstellingen worden gehaald. Tevens wordt aangegeven hoe het alcohol- en drugsgebruik door de supportersgroepen zich heeft ontwikkeld.

Schema 4 Resultaten sociaal preventief supportersbeleid

	voetbalvandalisme thuiswedstrijden		aantal aanhoudingen volgens CIV	verbaal geweld		vandalisme uitwedstrijden		politie-inzet		alcohol/drugs gebruik	
	98/99	99/00	99/00	98/99	99/00	98/99	99/00	98/99	99/00	98/99	99/00
Vitesse	+	=	-	+	+	+	+	=	-	+	=
Feyenoord	-	=	-	+	+	-	-	+	+	+	+
FC Utrecht	=	-	-	+	=	?	+	=	+	+	+
PSV	-	=	=	+	-	=	+	-	+	+	=
Go Ahaed Eagles	=	-	-	=	=	=	-	-	-	=	=
ADO Den Haag	-	-	+	+	+	?	-	+	+	+	+
FC Zwolle	-	-	-	-	-	-	-	-	-	=	=
NAC	-	-	-	=	=	+	+	-	-	+	=
Sparta	=	=	=	=	=	=	=	-	-	nvt	nvt
Veendam	=	=	geen	=	=	=	=	-	+	=	=
Ajax		=	-		+		-		-		+
Twenthe		-	-		+		+		+		+
Top Oss		-	-		+		-		-		=
FC Den Bosch		=	?		+		+		=		+
NEC		=	+		-		=		+		+
Cambuur Leeuwarden		+	+		+		-		+		+
Groningen		-	-		=		-		-		+
Helmond Sport		=	?		+		=		-		+

- : afname;
- = : ongeveer gelijk gebleven;
- + : toename.

Uit schema 4 kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Bij 7 BVO's is er sprake van verminderen of gelijk blijven van vandalisme bij zowel thuis- als uitwedstrijden. Het betreft Go Ahaed Eagles, FC Zwolle, Sparta, Ajax, Top Oss, Groningen en Helmond Sport. Hierbij moet worden aangetekend dat Sparta in dit rijtje een bijzondere positie inneemt omdat bij deze club de doelstellingen gericht zijn op het geven van een impuls aan de wijk (Sprangen) waarin het stadion ligt en het trekken van meer publiek. Deze BVO heeft ook niet of nauwelijks last van lastige supporters.
- Bij 2 BVO's is er sprake van verminderen of gelijk blijven van vandalisme bij zowel thuis- als uitwedstrijden, maar van een vergroting van de politie-inzet. Het betreft Feyenoord en Veendam. Bij Feyenoord wordt de toename van politie-inzet verklaard door de oefeningen voor Euro 2000.
- Bij 6 BVO's is er aan de ene kant sprake van een gelijk blijven of afnemen van het voetbalvandalisme bij thuiswedstrijden, maar vindt men wel dat de eigen supporters meer problemen zijn gaan veroorzaken bij uitwedstrijden. Het betreft Vitesse, Utrecht, PSV, NAC, FC Den Bosch en Twente. Bij Vitesse en NAC is de politie-inzet verminderd; bij FC Den Bosch gelijk gebleven en bij Utrecht, PSV en Twente toegenomen. Bij NAC wordt deze ontwikkeling verklaard doordat de club in het seizoen 1999-2000 eerste divisie speelde: daardoor kwamen er minder bezoekers (ook minder lastige), nam het vandalisme bij thuiswedstrijden af en kon ook worden volstaan met minder politie-inzet. Omdat eerste divisie clubs over het algemeen minder goed voorbereid zijn op de komst van lastige supporters (van bezoekende clubs) waren er bij de uitwedstrijden van NAC meer problemen met de supporters.
- Er zijn 3 BVO's waar, uitgaande van het aantal aanhoudingen volgens de CIV-gegevens, het vandalisme bij thuiswedstrijden is toegenomen. Het betreft ADO Den Haag, NEC en Cambuur Leeuwarden. Bij deze BVO's is de politie-inzet eveneens toegenomen.

Bij Cambuur Leeuwarden worden deze ontwikkelingen in belangrijke mate verklaard doordat de club in seizoen 1999-2000 na het spelen van na-competitie gedegradeerd is naar de eerste divisie.

- Bij de helft van de BVO's wordt in seizoen 1999-2000 een toename of/en een verharding van het verbaal geweld geconstateerd. Er zijn slechts 3 BVO's waarin men vindt dat het verbaal geweld minder is geworden: PSV, FC Zwolle en NEC.
- Bij 10 van de 18 BVO's wordt in seizoen 1999-2000 een toename gemeld van het gebruik van alcohol en drugs door supporters. Op geen enkele locatie wordt een afname geconstateerd; alleen bij Sparta is geen sprake van supporters die alcohol en drugs gebruiken.

Over het algemeen kan worden gesteld dat de resultaten die met het sociaal preventieve supportersbeleid worden behaald in het seizoen 1999-2000 in redelijke mate voldoen aan de doelstellingen. Er blijkt niet of nauwelijks sprake van een relatie tussen het jaar waarin het beleid ontwikkeld is en de mate waarin de doelstellingen worden bereikt. Doelbereiking wordt vooral beïnvloed door ontwikkelingen die de kwaliteit van het beleid beïnvloeden (bijvoorbeeld personele wisselingen, nieuwe activiteiten die ontwikkeld worden) en door "externe factoren", zoals degradatie naar de eerste divisie en de voorbereiding op Euro 2000.

Het verdient aanbeveling om meer aandacht te schenken aan:

- gedrag van supporters bij uitwedstrijden; met name bij Vitesse, Utrecht, PSV, NAC, FC Den Bosch en Twente;
- aanwas van nieuwe (potentieel lastige) supportersgroepen; met name bij Ajax, Go Ahead Eagles, PSV, Utrecht en NAC;
- de toename van verbaal geweld;
- de toename van alcohol- en drugsgebruik van supporters.

2.4 Relschoppers buiten het stadion

Ook in de tweede evaluatieronde is aandacht besteed aan het verschijnsel dat groepen plaatselijke jongeren buiten het stadion problemen veroorzaken.

In het volgende schema is een overzicht gegeven van de mate waarin dit verschijnsel zich in de 18 locaties voordoet.

Schema 5 Relschoppers buiten de stadion seizoen 1999-2000

Vitesse	enkele tientallen jongeren
Feyenoord	vooral jongeren uit andere wijken
FC Utrecht	groepje van + 20 allochtonen
PSV	enkele allochtonen
Go Ahead Eagles	20-40 jongeren (wellicht wat minder dan in 1998-1999)
ADO Den Haag	steeds grotere groep allochtonen
FC Zwolle	komt weinig voor
NAC	minder geworden
Sparta	komt niet voor
Veendam	komt niet voor
Ajax	gelijk aan vorig seizoen
Twente	gelijk aan vorig seizoen, vooral jongeren met stadionverbod
Top Oss	komt niet voor
FC Den Bosch	gelijk aan vorig seizoen
NEC	gelijk aan vorig seizoen
Cambuur Leeuwarden	tiental jongeren; iets toegenomen
Helmond Sport	twee kleine groepen

Uit dit schema kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Er zijn 5 BVO's waar zich dit verschijnsel niet of nauwelijks voordoet: Sparta, Veendam, Top Oss, PSV en FC Zwolle.
- Bij de overige BVO's gaat het over het algemeen over groepen van enkele tientallen jongeren, die vaak van allochtone afkomst zijn. Soms betreft het jongeren die een stadionverbod hebben.
- Bij 2 BVO's wordt een toename ten opzichte van 1998-1999 gemeld: ADO Den Haag en Cambuur Leeuwarden.
- Bij 2 BVO's wordt een afname ten opzichte van 1998-1999esignaleerd: Groningen en NAC. Bij deze laatste vereniging had dit te maken met de degradatie naar de eerste divisie.

3 Vitesse (Arnhem)

3.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

De hoofddoelstelling van het sociaal preventief supportersproject is ten opzichte van voorgaande jaren onveranderd gebleven: terugdringen van voetbalvandalisme. De centrale missie is iets aangepast en er zijn ter verbetering en verduidelijking drie uitgangspunten geformuleerd:

- meewerken aan het goed verlopen van de wedstrijden in het kader van openbare orde en veiligheid;
- vergroten van binding tussen club en supporter;
- individuele supporter begeleiden naar hulpinstellingen.

Organisatiestructuur

De organisatiestructuur is ongewijzigd. Het sociaal preventieve voetbalproject van Vitesse is nog steeds een samenwerkingsverband van: gemeente Arnhem, Vitesse, Rijn-side (een ambulante jeugdhulpverleningsinstantie), politie Arnhem en het Openbaar Ministerie. De twee supporterscoördinatoren zijn afkomstig van Rijn-side en het project wordt voor 50% door de gemeente en voor 50% door de BVO Vitesse betaald. Het project kent een aantal overlegvormen:

- Supporterscoördinator en directeur Vitesse: 1 keer per 2 á 3 maanden.
Doel: bespreken van lopende zaken.
- Politieoverleg en supporterscoördinator: wekelijks, voorafgaande aan uitwedstrijden. Doel: bespreken van de organisatie van uitwedstrijden en evalueren van het verloop van wedstrijden.
- Vitesse Veiligheidsoverleg tussen alle partijen: 1 keer per 6 weken.
- Doel: denken in het project, afspraken maken en nakomen.
- Project vrijwilligersoverleg: in het Vitesse project is een vrijwilligersgroep samengesteld uit supporters uit de doelgroep. In totaal zitten er 14 supporters in deze groep. Frequentie:
- Doel: het onderhouden van contacten en begeleiden van supporters en het betrekken van supporters bij Vitesse, waardoor er goed zicht ontstaat en contact is met de doelgroep.

Bij het veiligheidsoverleg zit nu een extern deskundige; een criminoloog wat als zeer positief wordt ervaren.

Alleen bij Vitesse zelf is het een en ander veranderd: voorzitter afgezet, bestuur opgestapt. Er is nu is een onzekere situatie ontstaan en alles moet opnieuw opgebouwd worden.

Samenwerking

De samenwerking tussen de supporterscoördinator, politie, veiligheidscoördinator en justitie wordt door de genoemde partijen als goed tot heel goed ervaren. De samenwerking met de gemeente wordt als redelijk gezien. De betrokkenheid van alle partners, behalve de gemeente, is zo mogelijk nog groter geworden. De gemeente blijft in dit hele verhaal slechts financier.

Verschillende partijen melden dat er steeds meer geëist wordt van de vrijwilligers en hoewel de afspraken goed worden nagekomen vallen de vrijwilligers nogal eens terug in hun oude gedrag. Dit blijft een zwak punt: "je hebt te maken met vrijwilligers, niet met professionals".

3.2 Activiteiten

Doelgroep

Het project richt zich in eerste instantie op supporters die voor problemen kunnen zorgen. Deze groep is ongeveer 300-400 personen groot. Binnen deze groep valt onderscheid te maken tussen wat men noemt 'de potentiële vandalen' en 'de vandalen'. De eerste groep laat zich gemakkelijk meezuigen door anderen in ongeregeldheden, maar is in het algemeen makkelijker bij te sturen en te reguleren dan de groep oudere 'vandalen'. Deze tweede groep bestaat uit 50-100 over het algemeen wat oudere supporters en deze supporters zijn de aanstichters van problemen.

De verschuiving die men de afgelopen jaren waarnam, zet zich nog steeds voort: de oudere groep bezorgt steeds minder last, maar de groep potentiële vandalen wordt steeds groter.

Nieuwe activiteiten

- Er is een start gemaakt met het project 'op de grens van buitenspel'. Een project voor jongeren van 15-25 jaar met een stadionverbod. Ze moeten in het kader van een strafomzetting mee op een 'survivaltocht'. In de begeleiding zit iemand van de politie en iemand van de stewards. Voor dit project willen ze aanspraak maken op de boetepot van de KNVB. De aanvraag is nog niet weg.
- Jongeren met een stadionverbod krijgen intensieve gesprekken met politie, veiligheidscoördinator en supporterscoördinator.

Het zaalvoetballen daarentegen is teruggebracht in frequentie van 2 tot 1 keer per maand. Er was te weinig belangstelling.

Alle andere reeds bestaande activiteiten zijn ook dit seizoen weer uitgevoerd. Er zijn geen educatieve activiteiten.

De individuele activiteiten zijn duidelijk toegenomen: er zijn steeds meer intakegesprekken en er wordt meer doorverwijzingen naar hulpverleners.

3.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 3.1 worden de veranderingen in voetbalvandalisme van het seizoen 1999-2000 ten opzichte van het voorgaande seizoen weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 3.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

indicatoren voetbalvandalisme	Verandering	Opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	gelijk	volgens OM verschuiving naar buiten
voetbalvandalisme buiten het stadion	gelijk/meer	
reischoppers rondom het voetbal	gelijk/meer	10-tallen sensatiebeluste jongere/deels allochtonen, 14-18 jaar. Je kan er preventief niet op inspelen
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	gelijk/meer	grotere groep risicosupporters gaan mee
verbaal geweld	meer	meer verbaal geweld
politie-inzet	gelijk/minder	
aantal lastige supporters	gelijk/meer	lastige oudere supporters afgenomen, jongeren toegenomen, zeker van buiten Arnhem
betrokkenheid lastige supporter	gelijk	nog steeds actief betrokken, volgens politie iets minder betrokken
alcohol en drugsgebruik	gelijk	nog steeds flink

CIV-gegevens

In onderstaande tabel worden de CIV-gegevens van seizoen 1998-1999 vergeleken met seizoen 1999-2000.

Tabel 3.2 Vergelijking CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	seizoen 1998-1999	seizoen 1999-2000
thuiswedstrijden	22	16
aantal bezoekers	24000	23440
gem.politie-inzet	57	45
stadionverboden	-	81
strafbare feiten	162	33

Uit de CIV-gegevens blijkt dat tijdens de thuiswedstrijden beduidend minder aanhoudingen zijn verricht dan in het vorig seizoen. Nu registreerde men 33 aanhoudingen tegen 162 in seizoen 98-99, de politie-inzet is iets verlaagd. Deze daling van het aantal aanhoudingen komt niet overeen met de meningen van de ondervraagden over de ontwikkeling van voetbalvandalisme. 81 supporters hebben een stadionverbod, waarvan 12 zijn opgelegd door de BVO en het resterende door het Openbaar Ministerie.

Als bijlage 1 zijn twee tabellen toegevoegd, waaruit blijkt dat:

- 82 % van de aangehouden Vitesse supporters bij de thuiswedstrijden van de club jonger dan 25 jaar is. Bij de aangehouden supporters van de uit spelende clubs is 50 % jonger dan 25 jaar;
- openlijke geweldpleging het meest voorkomende strafbare feit is bij thuiswedstrijden van Vitesse. In al deze gevallen betrof het aanhoudingen van supporters van de thuisclub. Voor de rest zijn de strafbare feiten keurig verdeeld over thuis en uitclub.

Door het project blijven oudere reischoppers nu vaak weg, omdat ze in de gaten gehouden worden door politie en justitie. Ook is door het project de politie zich bewust geworden van het feit dat overleg werkt en dat het kan voorkomen dat ze moeten ingrijpen. Supporters krijgen nu niet meer meteen een stadionverbod, maar eerst een waarschuwing.

Vitessesupporters kunnen nog al eens hinderlijk aanwezig zijn bij bepaalde manifestaties, maar veroorzaken over het algemeen in die situaties geen overlast.

Succes en faalfactoren

Het OM meldt dat het politiebeleid meer gericht moet gaan worden op aanhoudingen in plaats van uit elkaar slaan: de supporters zijn bang voor aanhoudingen. Op dit moment is de politie-inzet afgenomen van 12,7 naar 9,3 is 10 % reductie. Ook de incidenten en aanhoudingen zijn verlaagd. Het aantal stewards per wedstrijd is verhoogd tot 300 per wedstrijd. Het verlagen van de politie-inzet is wel toe te schrijven aan het project. De politie is van beheersstrategie (veel politie) overgegaan op interventiestrategie (politie in de buurt).

De BVO meldt dat ze om de effectiviteit te verhogen meer overleg willen hebben en korter na bepaalde voorvallen bijeen willen komen. Dat de projectvrijwilligers afkomstig zijn uit de doelgroep vindt de BVO meer vóór dan nadelig opleveren: "Een stuk binding en waardering is heel belangrijk voor de projectvrijwilligers, zoals aandacht voor hun kleding, uitnodigen voor feestavonden. Je ziet misschien niet veel resultaat van het project, maar als je het project weg zou halen krijg je misschien een heel ander beeld. Het lik op stukbeleid heeft wel degelijk invloed."

De supporterscoördinator geeft aan dat goede samenwerking vooral afhankelijk is van de individuele personen. Hoewel ze wel met protocollen en convenanten werken heeft hij het gevoel dat als het trucje met de projectvrijwilligers niet meer werkt, het afgelopen is.

Als sterke aspecten worden genoemd:

- Het is gelukt contact te leggen met de harde kern en deze te begeleiden.
- Het veiligheidsoverleg is een serieus adviescollege geworden met als officiële taak het adviseren van de driehoek gemeente – politie – BVO.
- De inzet van de projectvrijwilligers die direct contact hebben met de supporters.

Faalfactor: de laatste succesfactor is meteen ook de faalfactor;

- Vrijwilligers kunnen terugvallen in hun oude gedrag en dat tast het vertrouwen aan.
- Als een projectvrijwilliger in de fout gaat heb je daar weken lang last van.
- Rendement (terugdringen van voetbalvandalisme) is laag voor buitenstaander.

Suggesties:

- Toewerken naar een jongenstribune waardoor veel vroeger contact gelegd kan worden met de doelgroep.
- Officiële status vanuit de KNVB. Erkenning zou het project zeer goed helpen: "laatst bij een wedstrijd tegen FC Utrecht mochten de projectvrijwilligers niet eens mee".
- Consequent zijn met stadionverboden en handhaving hiervan. Projectvrijwilligers, supporterscoördinatoren en BVO moeten iets vaker aan de kant van de politie komen staan en wat meer melden zodat er meer aangehouden kan worden (OM).
- Niet functionerende projectvrijwilligers moeten van het project gehaald worden (OM).
- Begeleiding en training van projectvrijwilligers kan altijd beter.

4 Feyenoord (Rotterdam)

4.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

De doelstellingen van Feyenoord met het sociaal preventief supportersbeleid, zijn het afgelopen voetbalseizoen onveranderd gebleven. Dit houdt in dat de aandachtspunten voor het publieksbeleid nog steeds gericht zijn op:

- het bieden van service in de vorm van het begeleiden en ondersteunen van supporters en op supports gerichte activiteiten;
- 'kennen en gekend' worden.

Naar aanleiding van de kampioensrellen in mei 1998, is onderzoek verricht naar de 'lastige' supporters van Feyenoord. Uit dit onderzoek kwam onder meer naar voren dat voldoende repressieve en technische maatregelen waren genomen, maar dat in preventief opzicht het een en ander ontbreekt. In vervolg van het onderzoek is op initiatief van gemeente en politie getracht het bestaande preventief supportersbeleid een impuls voor de lange termijn te geven. Dit zou vooral gericht zijn op het voorkomen van de doorstroom van meelopers naar de harde kern. Volgens de gemeente is de uitwerking van het plan stuk gelopen op meningsverschillen met de BVO. Deze hadden met name betrekking op de vraag of Feyenoord zich met haar activiteiten moet richten op de lokale supporter, of op supporters uit heel Nederland.

Organisatiestructuur

De organisatie van het preventief supportersbeleid is nog steeds in handen van Bureau Veiligheid. Dit bureau is verantwoordelijk voor het publieks- en veiligheidsbeleid bij de voetbalvereniging. Ofschoon hier geen verandering in heeft plaatsgevonden, is op (lokaal) uitvoerend niveau het preventief supportersbeleid enigszins veranderd. De samenwerking met het jongerenwerk IJsselmonde is op een laag pitje komen te staan. Enerzijds omdat de jongerenwerker van baan is veranderd. Anderzijds omdat de supporters in de deelgemeente IJsselmonde grotendeels bekend zijn, waardoor samenwerking volgens de club minder noodzakelijk is geworden.

Samenwerking

De onderlinge samenwerking is volgens de betrokken partijen nog steeds goed. Wel merken de gemeente en de jongerenwerker op, dat de BVO wel meer aandacht heeft voor preventief beleid, maar dat zij prioriteit legt bij commerciële belangen en minder bij preventieve activiteiten.

4.2 Activiteiten

Doelgroep

De doelgroep is in aantal niet veranderd. Nog steeds heeft Feyenoord, naast de 'gewone' supporter, zo'n 2.000 tot 3.000 'lastige' supporters. Ongeveer een kwart daarvan behoort tot de harde kern van Feyenoord. De rest is meeloper. Wel heeft men het idee dat de meelopers steeds jonger worden.

De 'oude' harde kern probeert volgens de politie invloed te verkrijgen op het supporters- en veiligheidsbeleid. Ze trachten door vertegenwoordiging in de supportersvereniging hun stempel te drukken op de BVO en de lokale politiek.

Nieuwe activiteiten

Het afgelopen voetbalseizoen heeft Feyenoord geen nieuwe activiteiten georganiseerd voor haar supporters. Integendeel zelfs. De BVO heeft het afgelopen jaar haar samenwerking met het jongerenwerk op een zeer laag pitje gezet. Hierdoor heeft Feyenoord minder activiteiten voor problematische supporters in de deelgemeente georganiseerd. Incidenteel staat de BVO het jongerenwerk nog wel met kennis en materiaal terzijde.

Hoewel geen nieuwe maatregel, heeft Feyenoord wel haar gold- en silver-cardssysteem, nodig om uitwedstrijden te kunnen bezoeken, verfijnd. Dit houdt in dat a) alle pashouders zijn verwerkt in een computersysteem, b) er sprake is van een zogeheten 'image bestand' en c) dat alle supporters door middel van een te ondertekenen brief op de hoogte zijn van de regels die gepaard gaan met het pashouderschap. Feyenoord heeft zo'n 1.500 cold-cardhouders. Supporters die betrokken zijn (geweest) bij voetbalvandalisme komen niet in aanmerking voor een card. Doordat de BVO het cardsysteem verder heeft verfijnd, is het mogelijk 'lastige' supporters sneller op hun gedrag aan te spreken en zo mogelijk aan te houden.

De BVO Feyenoord heeft een meer eenduidige houding aangenomen ten aanzien van haar (lastige) supporters. Enerzijds door de 'huisregels' duidelijker kenbaar te maken en anderzijds door supporters meer verantwoordelijk te maken voor eigen gedrag. Dit houdt in dat supporters die de huisregels overtreden direct strafmaatregelen krijgen opgelegd. Boetes die de club van de KNVB voor wangedrag van supporters krijgt opgelegd, tracht Feyenoord op de supporters te verhalen.

De activiteiten van de politie zijn niet veranderd. Wel heeft de politie onder druk van Euro 2000 meer mankracht ingezet, waarbij meer nadruk werd gelegd op een repressieve dan preventieve aanpak.

4.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 4.1 worden de belangrijkste veranderingen in het supportersgedrag in het seizoen 1999-2000 weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie verkregen van de respondenten.

Tabel 4.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

aspecten supportersgedrag	verandering	opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	ongeveer gelijk gebleven	Volgens coörd. supportersbegeleiding is het een relatief rustig seizoen geweest. Wel neemt verbale druk op stewards toe.
voetbalvandalisme buiten het stadion	ongeveer gelijk gebleven	Door mobiele telefonie kunnen supporters elkaar makkelijk en snel bereiken.
reischoppers rondom het voetbalgebeuren	ongeveer gelijk gebleven	Uit oudere wijken komen vooral jongeren tussen 14-18 jaar. Trachten reacties te ontlokken bij politie.
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	iets afgenomen	Volgens BVO afgenomen door card gebruik. Wel steeds meer jongeren die meer overlast veroorzaken tijdens uitwedstrijden.
verbaal geweld	toegenomen	Wordt steeds massaler en richt zich vooral op tegenstander en scheidsrechter. Gebruik maken ziekten erg 'populair'.
politie-inzet	toegenomen	Mede door (oefeningen voor) EK meer politie-inzet. Hierdoor ook meer stadionverboden (200).
aantal 'lastige' supporters	ongeveer gelijk gebleven	Al jaren gelijk. Wel gaan jongere supporters zich steeds nadrukkelijker negatief manifesteren.
betrokkenheid 'lastige' supporters bij BVO	ongeveer gelijk gebleven	'Lastige' supporter wil geen verbondenheid. Harde kern probeert wel via supportersvereniging stem te laten gelden.
alcohol en drugsgebruik	toegenomen	Steeds zwaardere verdovende middelen waardoor supporters niet meer aanspreekbaar zijn.

Opvallend uit bovenstaande tabel is dat, ondanks een toename van verbaal geweld en het alcohol- en drugsgebruik, het voetbalvandalisme volgens de respondenten min of meer gelijk is gebleven. Dit geldt voor zowel binnen als buiten het stadion.

CIV-gegevens

Als gekeken wordt naar de cijfers van het CIV, dan blijkt het volgende beeld te ontstaan:

Tabel 4.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	1 juli 1998 - 30 juni 1999	1 juli 1999 - 30 juni 2000
thuiswedstrijden	21	19
bezoekers per wedstrijd ¹	*	34.711
politie-inzet per wedstrijd ²	110	153
stadionverboden totaal	*	628
strafbare feiten	243	84

* geen CIV-gegevens beschikbaar

Uit de CIV-gegevens komt duidelijk de afname van het aantal aanhoudingen naar voren. In 1999-2000 zijn 65% minder supporters aangehouden tijdens de thuiswedstrijden van Feyenoord dan in 1998-1999. Overigens is dit beeld enigszins geflatteerd omdat tijdens de kampioensrellen in mei 1999 veel aanhoudingen zijn verricht. Zoals ook tabel 4.1 laat zien, blijkt dat de politie-inzet is toegenomen. Overigens voornamelijk door toedoen van Euro2000. 628

Noot 2 Gebaseerd op 2 wedstrijden (alleen de wedstrijden waarbij bezoekers zijn geteld)
Noot 3 Gebaseerd op 21 respectievelijk 19 wedstrijden.

Feyenoorders hebben in het seizoen 99-00 een stadionverbod. Het merendeel (621) is opgelegd door het Openbaar Ministerie, 5 door de club en 2 door de rechter.

Als bijlage 2 zijn tabellen toegevoegd, waaruit blijkt dat het merendeel (90%) van de in 1999-2000 aangehouden supporters aanhanger is van Feyenoord. Openlijke geweldpleging (25%), baldadigheid (17%) en belediging (11 %) zijn de meest voorkomende strafbare feiten. De leeftijdsverdeling van de aangehouden Feyenoord-supporters is grotendeels gelijk, waarbij de 25-30 jarigen er licht boven uitsteken.

Succes- en faalfactoren

Het gebruik van de gold- en silvercards heeft volgens de BVO wezenlijk bijgedragen aan het niet toenemen, wellicht zelfs iets afnemen van voetbalvandalisme bij uitwedstrijden. Alle pashouders, en daarmee vrijwel alle probleemsupporters, zijn bij Bureau Veiligheid en politie bekend. Een succesfactor daarbij is dat de BVO een duidelijk beleid hanteert: bij overtredingen wordt de pas ingenomen en volgt eventueel een stadionverbod. Bovendien is de goede en constructieve samenwerking van positieve invloed op het project. Een factor die van negatieve invloed is, is de spreiding van supporters over Nederland. Hierdoor is het haast niet mogelijk overal in het land activiteiten te organiseren.

Volgens de gemeente zijn vooral de sportieve prestaties van Feyenoord van invloed op de sfeer rondom het voetbalgebeuren. De bijdrage van preventieve activiteiten is maar moeilijk te bepalen. Ook volgens de supporterscoördinator vanuit de politie is de invloed van preventieve activiteiten op voetvandalisme marginaal: "Door het zwaaien met een vlag wordt het vandalisme heus niet minder". Wel zijn de betrokkenen het eens dat een preventief beleid aanwezig moet zijn naast een repressief en technisch beleid.

De organisatiestructuur en de kwaliteit van samenwerking biedt volgens de BVO voldoende garantie voor het voortbestaan van het project. Met name de samenwerking en de goede verstandshouding tussen de betrokken partijen versterkt het project. De partijen vullen elkaar goed aan en kunnen (mede) daardoor gezamenlijk als één blok naar de supporters toe treden. Ook volgens de gemeente biedt de organisatiestructuur en kwaliteit van de samenwerking voldoende garantie voor het voortbestaan van het project.

De goede verstandshoudingen zijn ontstaan doordat dezelfde personen sinds jaar en dag bij het sociaal preventief beleid betrokken zijn. Verandering hierin zou volgens de BVO wellicht de kwaliteit van het beleid kunnen verminderen.

5 FC Utrecht

5.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

Hoofddoelstelling: het verminderen van voetbalvandalisme in en rondom het stadion.

Subdoelstellingen:

- Vergroten van betrokkenheid van de supporters bij FC Utrecht, waardoor deze uit de anonimiteit treden en de kans op vandalisme afneemt.
- Positief beïnvloeden van de beeldvorming over voetbal in het algemeen en FC Utrecht in het bijzonder.

Deze hoofddoelstelling is, net als de subdoelstellingen, ongewijzigd.

Organisatiestructuur

- Er is een begeleidingscommissie waarin de volgende partijen zitting hebben: bestuur en managementteam FC Utrecht, veiligheidscoördinator FC Utrecht, regiopolitie, STADE (jeugdwelzijn), supportersvereniging, gemeente Utrecht, supporterscoördinator (STADE). Deze begeleidingscommissie, die 5 à 6 x per jaar samenkomt, bepaalt nog steeds de inhoud van het preventiebeleid en de taakverdeling. Ook geeft zij de werkopdrachten aan de supporterscoördinator. De supporterscoördinator heeft werkcontact met de uitvoerende van de betrokken partijen. Dit bijna dagelijkse contact wordt het echte directe overleg genoemd door de vertegenwoordiger van de gemeente.
- Twee maal per jaar komt een delegatie van het bestuur van FC Utrecht in het driehoeksoverleg bijeen: burgemeester – officier van justitie – politie.

Deze organisatiestructuur is niet gewijzigd. Wel is de organisatiestructuur verbeterd en worden taken en verantwoordelijkheden steeds duidelijker en scherper.

Samenwerking

De samenwerking tussen de verschillende partijen wordt door de supporterscoördinator als ongewijzigd beoordeeld, qua betrokkenheid en organisatie. Wel vindt hij de samenwerking effectiever geworden. Ook wordt het werk van de supporterscoördinator nu positiever beoordeeld en beter ingekaderd in het totale veiligheidsbeleid.

Ook de gemeente vindt de effectiviteit van de samenwerking sterk verbeterd, maar vindt ook de betrokkenheid vergroot.

De politie, daarentegen, vindt wel het draagvlak gegroeid, maar alleen de effectiviteit van kortetermijnmaatregelen verbetert. De effectiviteit van lange termijn maatregelen vindt zij verslechterd.

De samenwerking tussen BVO en supportersclub is moeizaam: in de BVO heerst een managerscultuur en de supportersclub doet niet altijd wat de BVO wil.

5.2 Activiteiten

Doelgroep

Er is weinig samenhang tussen de supporters, er zijn veel kleine groepjes risicosupporters. De doelgroep wordt onderscheiden in de harde kern, meelopers en nieuwe aanwas. De harde kern wordt qua grootte geschat op 150-

200 supporters, het aantal meelopers op 300 supporters en de nieuwe aanwas op 1000 supporters.

Nieuwe activiteiten

Er zijn geen nieuwe activiteiten ontwikkeld en al de oude activiteiten zijn onveranderd door gegaan.

De recreatieve activiteiten zijn nog steeds een succes. Van de juniorclub hopen ze dat dit op den duur veel effect zal hebben op het terugdringen/ beheersbaar maken van het vandalisme.

De educatieve activiteiten verlopen prima.

De individuele hulpverlening kan verbeterd worden. De samenwerking tussen de betrokken partners moet beter, de aansluiting is nog niet goed.

De organisatie van de wedstrijdbegeleiding wordt steeds beter.

Binnen het overleg is men tot nieuwe methoden gekomen om het supportersgedrag te beïnvloeden: er is nu een meldingsplicht voor jongeren die zich hebben misdragen en er is persoonlijk contact met deze jongeren.

5.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 5.1 worden de veranderingen in voetbalvandalisme van het seizoen 1999-2000 ten opzichte van het voorgaande jaar weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 5.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

indicatoren voetbalvandalisme	Verandering	Opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	minder tot gelijk	Volgens politie wordt het vandalisme wel harder
voetbalvandalisme buiten het stadion	meer	
reischoppers rondom het voetbal	minder	nauwelijks volgens sc, ongeveer 20 overwegend allochtonen volgens politie
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	gelijk/meer	ligt aan de uitwedstrijd
verbaal geweld	minder/meer	volgens politie minder, volgens sc en gemeente meer
politie-inzet	meer	sc: er wordt een peloton politie ingezet
aantal lastige supporters	toegenomen	harde kern hetzelfde, meelopers hetzelfde, lastige nieuwe aanwas toegenomen
betrokkenheid lastige supporter	gelijk	
alcohol en drugsgebruik	gelijk/meer	blijft licht stijgen volgens gemeente, vooral drugsgebruik toegenomen volgens sc

Volgens de betrokkenen is de lastige supporter jonger geworden en bevinden zich meer allochtone jongeren in de nieuwe aanhang. Ook is het vandalisme harder geworden.

Bij verschillende manifestaties, zoals Megadance en houseparties is er een groep FC Utrecht supporters die voor problemen zorgt.

Vanuit FC Utrecht is er meer aandacht gekomen voor dit probleem en de supporterscoördinator probeert nu met de jongeren in gesprek te komen.

Het effect van preventieve maatregelen is pas op lange termijn zichtbaar.

Meer gezinnen in het stadion en activiteiten zoals de juniortijgers zullen hopelijk op den duur hun effect hebben op het terugdringen van het vandalisme.

In onderstaande tabel worden de CIV-gegevens uit seizoen 1998-1999 vergeleken met seizoen 1999-2000.

Tabel 5.2 **Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)**

CIV-gegevens	seizoen 1998-1999	seizoen 1999-2000
thuiswedstrijden	22	16
aantal bezoekers	12683 (2)	-
gem.politie-inzet	91	96
stadionverboden	39	100
strafbare feiten	102	37

CIV-gegevens

Uit de CIV-gegevens blijkt dat tijdens de thuiswedstrijden beduidend minder aanhoudingen zijn verricht dan in het vorig seizoen. Het aantal stadionverboden is meer dan verdubbeld en ook de politie-inzet nam iets toe.

Als bijlage 3 zijn tabellen toegevoegd, waaruit blijkt dat de aanhoudingen keurig verdeeld zijn tussen thuis en bezoekende club. Wel zien we dat de leeftijd van de thuisclubovertreders beduidend jonger is: 17 % is tussen de 12-15 jaar bij FC Utrecht, bij de bezoekende club is dit 0%. 51% is jonger dan 21 jaar bij de thuisovertreders, 35% bij de bezoekers.

Succes- en faalfactoren

Alle geïnterviewden vinden dat de kwaliteit en organisatiestructuur van het project voldoende garantie bieden voor het voortbestaan van het project. Als sterke aspecten worden genoemd:

- resultaten;
- saamhorigheid;
- betrokkenheid van de vrijwilligers bij de club;
- aanspreken van jonge mensen op waarden, normen en sancties;
- ouders en kinderen betrekken bij de club;
- er is contact met de doelgroep.

Als zwakke aspecten ziet men:

- massaliteit; als het supportersaantal te groot wordt, is het bijna niet meer te organiseren;
- isolement van de supporterscoördinator;
- het aantal bereikte supporters is niet toegenomen en het bereiken van de nieuwe moeilijke groep is in zijn geheel nog niet gelukt. Eén collega erbij zou heel veel schelen volgen de supporterscoördinator.

Suggesties ter verbetering:

- betere communicatie, elkaar zo veel mogelijk informeren en begrip kweken voor de situatie.
- met video naar de wijkagent om achter de identiteit te komen van onbekende daders.
- er moeten nieuwe methodieken ontwikkeld worden om de nieuwe doelgroep te bereiken.

6 PSV (Eindhoven)

6.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

De doelstellingen van het sociaal preventief supportersproject bij PSV zijn ongewijzigd, namelijk: Het bevorderen van de leefbaarheid en veiligheid rondom voetbalwedstrijden waarbij de sociale en maatschappelijke aspecten van de doelgroep uitgangspunt zijn.

Subdoelen:

- Het voorkomen en terugdringen van negatief gedrag.
- Het verbeteren van de relaties tussen alle bij het voetbal direct dan wel indirect betrokken partijen.
- Het bevorderen van het veiligheidsgevoel van alle betrokken mensen.
- Het in beeld brengen van de vraagkant van de verschillende supportersgroepen.

Organisatiestructuur

De organisatiestructuur van het project is veranderd. Voorheen werd het project voor 50% door de gemeente en voor 50% door de BVO gefinancierd. In seizoen 1999-2000 is dit veranderd naar 100% financiering door de gemeente. De gemeente heeft het project naar zich toe getrokken en verkoopt het als product aan de club. PSV huurt mensen van de gemeente (Bureau Criminaliteits preventie = BCP) in, maar is nog wel verantwoordelijk voor de inhoudelijke aansturing. Deze aansturing liep altijd via de klankbordgroep, de zogenaamde begeleidingscommissie en werd uitgevoerd door de twee supporterscoördinatoren (1 fulltime, 1 parttime). Maar deze commissie, bestaande uit gemeente, PSV, de supportersvereniging, 2 supporterscoördinatoren van het jeugdwerk (WORE en Dynamo) en de politie is door BCP beëindigd. De organisatiestructuur bestaat nu uit:

- Wekelijks overleg: tussen supporterscoördinator en de veiligheidscoördinator van PSV.
- Twee wekelijks overleg (algemeen werkoverleg): tussen BCP (bureau criminaliteitspreventie) en veiligheidscoördinator van de BVO.
- Dagelijks (min of meer): contact supporterscoördinator en BCP.

De politie neemt niet deel aan deze overlegvormen en wordt er alleen bij gehaald als dat nodig is.

De supporterscoördinator meldt dat de verantwoordelijkheid bij hem en zijn collega, en de begeleidingscommissie is weggehaald en bij BCP is neergelegd. Hij vindt dat hij onder curatele is gesteld. De organisatie en overlegstructuur die nu ontstaan is beoordeelt hij als slecht.

Samenwerking

De samenwerking tussen de verschillende partijen wordt door de supporterscoördinator als slecht beoordeeld. Hij heeft veel kritiek op de gemeente en BCP. Alleen door persoonlijke kwaliteiten en het netwerk van de leden van de voormalige begeleidingscommissie blijft het project overeind. Vooral het inwerken van nieuwe mensen kost te veel tijd. De tweede supporterscoördinator is afgelopen seizoen vervangen.

De betrokkenheid van alle partijen vindt hij echter wel geweldig.

De politie beoordeelt de samenwerking als goed, maar geeft aan dat de betrokkenheid veranderd is omdat de gemeente de verkeerde keuzes maakt in

het geheel. De effectiviteit van de samenwerking is ook veranderd in de nieuwe organisatie; de politie heeft minder invloed in de nieuwe situatie. BCP zegt geen zicht te hebben op de samenwerking tussen de politie, gemeente en PSV. BCP staat te veraf van het gebeuren.

6.2 Activiteiten

Doelgroep

Het PSV-project richt zich in principe op alle gebruikers van het product voetbal. De bezoekers komen uit heel Nederland. De grootste groep komt uit Eindhoven en omgeving. De groep die risicogedrag vertoont of waarvoor signalen aanwezig zijn dat er op korte termijn risicogedrag kan ontstaan, bestaat uit ongeveer 3000 supporters. Van deze groep behoren 50 tot 150 supporters tot de harde kern van PSV. Deze doelgroep is niet toegenomen. Wel zijn er meer kleinere groepjes.

In het project is een aantal uitgangspunten geformuleerd die bepalend zijn voor de werkwijze van de supporterscoördinatoren:

- Kennen en gekend worden: contacten leggen en werken aan vertrouwensrelatie met leden van de doelgroep.
- Voor en door de doelgroep: van de leden van de doelgroep wordt een bijdrage verwacht in de organisatie en kosten van activiteiten.
- Voor wat hoort wat: alleen positief gedrag van de doelgroepleden wordt beloond.

Nieuwe activiteiten

Nieuw bij PSV zijn:

- Het vlaggenproject met nieuwe jongeren.
- Individuele hulpverlening.
- Kidsclub wordt nu door PSV gedaan. Deze club is opgezet door supporterscoördinator, maar is nu commercieel geworden. Volgens de supporterscoördinator houden ze wel een oogje op de sociale kant.
- PSV-Manchester-project: deze activiteit is een groot feest geworden met barbecue en bier waar de kroegen aan mee betaalde en de supporters gemengd aanwezig waren. Dit toernooi was een groot succes.

Oude activiteiten

Ondanks de blessure van de fulltime supporterscoördinator zijn er bijna geen activiteiten blijven liggen in seizoen 99-00. Alleen de educatieve activiteiten lopen achter.

Het valt op dat ondanks alle problemen van het afgelopen seizoen, de meeste activiteiten onverminderd doorgedaan zijn. Volgens de supporterscoördinator is dit vooral te danken aan de individuele kwaliteiten van de mensen die betrokken zijn bij het project.

6.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 6.1 worden de veranderingen in voetbalvandalisme van het seizoen 1999-2000 ten opzichte van voorgaande jaren weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 6.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

indicatoren voetbalvandalisme	Verandering	Opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	minder frequent, maar ernstiger	globaal afgenomen, maar af en toe geweldexcessen
voetbalvandalisme buiten het stadion	minder frequent, maar ernstiger	af en toe geweldexcessen
reischoppers rondom het voetbal	gelijk	enkel een paar allochtonen
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	meer	af en toe geweldspiraal
verbaal geweld	afgenomen	was eerst toegenomen, daarna afgenomen
politie-inzet	gelijk of minder	volgens de politie minder
Aantal lastige supporters	meer	meer kleine groepjes
Betrokkenheid lastige supporter	gelijk	
Alcohol en drugsgebruik	gelijk	flink

De rol van de eigen aanhang is toegenomen volgens de politie, Het vandalisme zelf is ook veranderd: het is nu meer persoonsgericht. Volgens de supporterscoördinator is het vandalisme binnen en buiten het stadion afgenomen, maar is er af en toe sprake van geweldexcessen die zorgwekkend zijn.

In onderstaande tabel worden de CIV-gegevens uit seizoen 1998-1999 vergeleken met seizoen 1999-2000.

Tabel 6.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	seizoen 1998-1999	seizoen 1999-2000
thuiswedstrijden	25	16
gem. aantal bezoekers	23800	17511
gem.politie-inzet	80	132* ³
stadionverboden		173
strafbare feiten	56	37

CIV-gegevens

Het aantal aangehouden jongeren is in absolute zin afgenomen; als we het aantal aanhoudingen relateren aan het aantal gespeelde thuiswedstrijden is er echter nauwelijks sprake van een verschil. In 98-99 zijn gemiddeld per wedstrijd 2.2 aanhoudingen verricht en in 99-00 ligt dit op 2.3. 173 supporters hebben in 99-00 en stadionverbod. Drie ervan zijn door de club opgelegd en de overigen door het Openbaar Ministerie.

Als bijlage 4 zijn 2 tabellen toegevoegd.

- Uit tabel 1 komt naar voren dat 65% van de strafbare feiten gepleegd zijn door de thuisclub.
- Uit tabel 2 is bij PSV een piek te zien in overtreders van de leeftijd 19 –21 jaar. Bij de overtreders van de bezoekende clubs is de leeftijd beduidend hoger, namelijk 25-30 jaar. Tevens blijkt dat de gemiddelde politie-inzet is toegenomen. De politie zelf gaf aan dat de politie-inzet wel is afgenomen en dat er alleen bij risicowedstrijden nog massaal politie wordt ingezet.

Noot 3 de politie inzet is gemeten over 2 kwartalen. Hier is uitgegaan van 10 wedstrijden tijdens die 2 kwartalen.

Succes en faalfactoren

Hoewel het verdwijnen van de begeleidingscommissie als een negatieve factor wordt gezien en de supporterscoördinator ontevreden is over de aansturing vanuit BCP, wordt ook een aantal positieve factoren genoemd:

- De samenwerking en het oog voor maatschappelijk belang + sociale aspecten van het geheel.
- De wijze van samenwerking tussen de supporterscoördinator en de netwerkpartners (leden van de voormalige begeleidingscommissie).
- Ondanks alle wisselingen blijkt dat iedereen weer keihard de schouders eronder zet.
- Kennen en gekend worden.

Faalfactoren:

- Er is de afgelopen 12 jaar goed en hard gewerkt, maar er is niets vastgelegd. Het effect is niet gemeten. Er zijn geen kwaliteitseisen, magere registratie, geen contact-uren (contact met doelgroep) afgesproken. Dit maakt het kwetsbaar.
- De twee belanghebbende (BVO + gemeente) zien en belichten de zaken anders.
- In je eentje of met z'n tweeën kan je niet veel bereiken.
- De politie geeft aan dat het project staat en valt bij acceptatie door de supporters en het probleem is dat de supporters moeite hebben met de tweede supporterscoördinator. De begeleidingsgroep die er vroeger was had nog de mogelijkheid om het één en ander recht te trekken, maar die is er niet meer.

Suggestie:

- Begeleidingsgroep moet terug (hier zijn alle betrokkenen het over eens).
- Wijze van aansturing moet duidelijker en beter beschreven.

7 Go Ahead Eagles (Deventer)

7.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

Het doel van het sociaal preventief supportersproject bij Go Ahead Eagles is tweeledig:

- 1 men wil het voetbalvandalisme doen verminderen;
- 2 men wil de jongeren (de geweldplegers) bereiken, en wel zodanig dat ze hun sportbeleving op een positievere manier naar buiten brengen.

De doelstellingen zijn niet echt veranderd, maar worden wel jaarlijks in de uitvoering bijgesteld. Dit jaar is de samenwerking met de supportersvereniging meer aangehaald en is het jeugdplan voor de aanpak van 10 tot 15-jarige uitgewerkt. Het plan is ingediend bij het ministerie van VWS en men hoopt subsidie te krijgen.

Organisatiestructuur

Het supportersproject wordt voor 100% door de gemeente gefinancierd. De gemeente subsidieert de jongerenwerkorganisatie KIJ, een ambulante jongerenwerkorganisatie die zich in Deventer met name richt op randgroepjongeren. KIJ levert de supportersbegeleider. Men spreekt in dit project van een supportersbegeleider in plaats van een supporterscoördinator.

De volgende organisatie zijn betrokken bij het sociaal preventieve supportersproject: Go Ahead Eagles (BVO), bestuur supportersvereniging, de politie en de KIJ.

Er vindt op twee niveaus overleg plaats: uitvoerend en beleidsniveau.

- Uitvoerend niveau: Werkgroep Veiligheid; één maal per maand gedurende het seizoen vindt er een overleg plaats tussen de supportersbegeleider van de KIJ, de politie, de veiligheidscoördinator (tevens hoofd van de stewards), de supportersvereniging, het bestuur van Go Ahead Eagles en de algemene supporterscoördinator van de club. Het doel is het vóór en nabespreken van de wedstrijden, het bespreken van de stadionverboden en de plannen voor de komende periode.
- Beleidsniveau: twee maal per jaar vindt overleg plaats tussen het bestuur van Go Ahead Eagles, KIJ, de politie, de veiligheidscoördinator, en het bestuur van de supportersvereniging.
Het doel is het beleid bepalen en wellicht aanpassen en elkaar aanspreken op verantwoordelijkheden

De supportersbegeleider meldt dat de werkgroep veiligheid nu éénmaal per twee maanden plaatsvindt. Wel is er een bijeenkomst toegevoegd:

- na elke thuiswedstrijd is er een bijeenkomst tussen: politie, supportersvereniging, supporterscoördinator, de KIJ en de veiligheidscoördinator.

Tevens zijn ze aan het schuiven met taken en verantwoordelijkheden. Er was een commissie voor de uitvoering en handhaving van de stadionverboden waarin de veiligheidscoördinator, de supportersvereniging en de politie plaats namen, maar zonder de supportersbegeleider. Er komt nu een nieuwe commissie waar de supporterbegeleider wel in komt te zitten.

Samenwerking

De samenwerking met de BVO is niet altijd goed, de club wordt als een niet zo betrouwbare partner in dit project gezien. Het bestuur van de club verandert steeds en de nieuwe mensen moeten steeds opnieuw ingewerkt worden, wat veel tijd kost. En er was het gevoel dat de BVO het liet afweten in

het verleden. Van de kant van de politie is er wel hoop dat dit nu verbeterd is met het aanstellen van nieuwe mensen. De samenwerking tussen de andere partijen: politie, supportersvereniging en de supportersbegeleider gaat wel goed. De banden met de supporterscoördinator, een vrijwilliger van de supportersvereniging, zijn in het afgelopen seizoen heel erg aangehaald, vooral met het uitwerken van het jeugdplan. De supporterscoördinator wil meer aanwezig zijn in het sociaal preventieve supportersproject. Volgens de supportersbegeleider en de politie is de betrokkenheid hetzelfde gebleven en is de effectiviteit van de samenwerking vergroot omdat ze geleerd hebben snel te reageren en voor korte lijnen te zorgen. Maar volgens de veiligheidscoördinator is de betrokkenheid vergroot en de effectiviteit hetzelfde gebleven.

7.2 Activiteiten

In het project is een aantal uitgangspunten geformuleerd die bepalend zijn voor de uitvoering van de activiteiten en maatregelen:

- Begeleiding van de supporters wordt geboden in de directe omgeving van de supporter. Dit betekent in en om het stadion, in buurten waar de supportersgroepjes samenkomen en bij gezamenlijke activiteiten.
- De begeleiding is vrijwel altijd groepsgericht. De groep is de plek waar de supporter zich thuis voelt, waar deze zich kan manifesteren.
- Bevorderen van zelfwerkzaamheid van de supporter.

Doelgroep

Tot de doelgroep behoren in principe alle supporters van Go Ahead Eagles, maar met name de supporters die regelmatig over de schreef gaan. De leeftijd van deze doelgroep ligt tussen de 15 – 25 jaar. Het gaat om supporters met voetbal als leefstijl. Ze voetballen vaak zelf, gaan samen naar wedstrijden, hun vrienden zijn supporters en de supporters zijn hun vrienden. Tot de risicogroep van Go Ahead Eagles behoren volgens de supportersbegeleider ongeveer 400 tot 500 jongeren. 80-100 daarvan worden tot de harde kern gerekend.

De ontwikkelde methodiek houdt in dat de mensen met de grootste bek aangesproken worden, gecombineerd met het persoonlijke contact maken, bijvoorbeeld op ziekenbezoek gaan als er iemand van de doelgroep in het ziekenhuis ligt (er kort op zitten).

Nieuwe activiteiten

Als nieuwe activiteit wordt de opzet van het jeugdplan genoemd, maar dit is nog niet in uitvoering.

Het supportersfeest is in het afgelopen seizoen voor het eerst door de supporterscoördinator en de supportersbegeleider samen georganiseerd. Dit was een groot succes en een geweldig feest.

Een oude activiteit die vroeger wel en nu niet meer georganiseerd wordt is de jeugdavond; er was hiervoor niet voldoende animo. Ook de busreizen, die door de KIJ werden georganiseerd, zijn uit handen gegeven aan een busorganisatie.

7.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 7.1 worden de veranderingen in voetbalvandalisme van seizoen 1999-2000 ten opzichte van voorgaande jaren weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 7.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

indicatoren voetbalvandalisme	Verandering	Opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	minder tot meer	de meningen verschillen, volgens de supportersbegeleider is het vandalisme binnen het stadion afgenomen, volgens de veiligheidscoördinator toegenomen
voetbalvandalisme buiten het stadion	minder tot hetzelfde	Volgens politie en veiligheidscoördinator afgenomen, volgens supportersbegeleider hetzelfde
reischoppers rondom het voetbal	minder tot hetzelfde	20-40 jonge autochtone + allochtone reischoppers
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	afgenomen	vandalisme afhankelijk van resultaten
verbaal geweld	minder tot meer	Volgens de veiligheidscoördinator een stuk minder, volgens de politie hetzelfde, volgens de supporterscoördinator lijkt het meer, maar dat kan komen omdat de KNVB er meer op let
politie-inzet	minder	unaniem
Aantal lastige supporters	minder tot hetzelfde	harde kern minder, meelopers hetzelfde
Betrokkenheid lastige supporter	minder tot meer	volgens supportersbegeleider is de betrokkenheid minder volgens de veiligheidscoördinator is het contact beter
Alcohol en drugsgebruik	hetzelfde	unaniem

Enkel over de politie-inzet en het alcohol en drugsgebruik zijn de geïnterviewden het eens. Voor de rest variëren de meningen.

De wijzigingen in de situatie, met name het afnemen van het voetbalvandalisme, zijn volgens de supportersbegeleider, toe te schrijven aan de prestaties van de club en aan het sociaal preventieve supportersproject. Vooral het voetbaltoernooi, het supportersfeest en de reis naar Engeland van een groepje supporters hebben de sfeer sterk verbeterd en het project positief beïnvloed. Het afgelopen seizoen heeft hij geleerd dat je er kort op moet zitten, snel handelen en vervolgens doen wat je toezegt. De club (BVO) zou meer verantwoordelijkheid moeten nemen en dat doen ze nu in het nieuwe seizoen (seizoen 2000-2001) ook.

Jongeren rondom het voetbal die overlast veroorzaken zijn er wel, tussen de 20 en 40, maar ze zijn moeilijk te bereiken, want je ziet ze heel weinig, misschien maar 1 maal per jaar. Ze staan soms bij de bussen en gooien stenen, of doen alsof. Het zijn overwegend jonge allochtonen.

CIV-gegevens

In tabel 7.2 worden de CIV-gegevens uit seizoen 1998-1999 vergeleken met seizoen 1999-2000.

Tabel 7.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	seizoen 1998-1999	seizoen 1999-2000
thuiswedstrijden	19	13
gem.aantal bezoekers	4080	3233
gem.politie-inzet	70	37
stadionverboden		53
strafbare feiten	25	3

Het aantal strafbare feiten is in seizoen 99-00 bijna gedaald tot nul: een daling van 88% ten opzichte van het jaar ervoor. De politie-inzet per wedstrijd is bijna gehalveerd.

De CIV-gegevens, met name de afname van het aantal strafbare feiten, ondersteunen de mening van de supportersbegeleider dat het voetbalvandalisme is afgenomen. In bijlage 5 is een aantal CIV-gegevens voor Go Ahead Eagles nader uitgesplitst.

Succes en faalfactoren

Als succesfactoren noemt de supportersbegeleider:

- het persoonlijke contact met de doelgroep, je kan het niet in je eentje;
- kennis van de doelgroep.

Zwak vindt hij de afhankelijkheid van de gemeente; de gemeente is de enige financier en kan de kraan dicht zetten.

De veiligheidscoördinator vindt het een sterk punt dat er een nieuw convenant getekend is, dit betekent dat er vertrouwen is. Op zwakke punten kan hij niet komen. Het directe contact met de boosdoener vindt hij een succesfactor in de strijd tegen het vandalisme, de anonimiteit verdwijnt hierdoor en het effect is dat het vandalisme minder wordt

De politie ziet als succesfactor:

- De korte lijnen: hierdoor kan er snel na een incident gestraft worden.

Een faalfactor is volgens de politie dat er geen continuïteit is in de aanpak. Ook geeft de politie aan dat de organisatie structuur in de gaten gehouden moet worden: "we kwamen op een gegeven moment tot de ontdekking dat we om niets zaten te vergaderen. Dus verandering was nodig".

Als leerervaringen bij de door de politie uitgevoerde activiteiten noemt de politie de stewardbegeleiding. Dit liep afgelopen seizoen niet meer naar wens. Ze zijn de stewards toen actiever gaan begeleiden en dit had meteen succes: de stewards deden hun werk aanzienlijk beter.

De positieve resultaten zijn, naar zijn mening, zeker toe te schrijven aan het project. Suggesties ter verbetering heeft hij niet, wel suggesties voor nieuwe maatregelen: de biermaatregel. In 80% van de gevallen is het (overmatig) drinken van bier de oorzaak van het geweld. Pas een half uur voor de wedstrijd mag er gecontroleerd geschonken worden.

Suggestie:

- De communicatiemiddelen beter gebruiken. Teletekst wordt bijvoorbeeld niet goed gebruikt door de club; er staat 3 weken hetzelfde op.

8 ADO/Den Haag

8.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

De doelstellingen van ADO/Den Haag met het sociaal preventief supportersbeleid, zijn in vergelijking tot voorgaande jaren niet veranderd. Dit houdt in dat het beleid zich nog steeds richt op:

- het positief beïnvloeden van beeldvorming rond voetbal en supporters van ADO/Den Haag;
- het versterken van de positieve binding van jongeren met de BVO en vice versa;
- het vervullen van een maatschappelijke functie door het publiek een plezierige en zinvolle vrijetijdsverlening te geven.

Benadrukt wordt dat, in navolging van het "avondje NAC", het voetbal weer geprofileerd moet worden als een feest.

Slechts incidenteel organiseert de BVO activiteiten voor haar supporters. Alle betrokken partijen stellen wel nadrukkelijk, dat in de toekomst een nieuwe impuls noodzakelijk is, omdat het publieksgedrag met het huidige beleid niet positief is te beïnvloeden.

Organisatiestructuur

De organisatiestructuur van het supportersbeleid is niet veranderd. Nog steeds geven de BVO, de gemeente, de politie en de welzijnsorganisatie Escamp invulling aan het beleid. Wel heeft een personele verandering binnen de BVO plaatsgevonden. De algemeen directeur, grotendeels de trekker van het sociaal preventief beleid, is het afgelopen jaar vertrokken en de veiligheidscoördinator heeft binnen de club een andere, management adviserende, functie gekregen. Momenteel is binnen de club een interim directeur werkzaam.

Volgens de politie ontbreekt het bij de BVO, wellicht mede ten gevolge van de personele veranderingen, nog steeds aan menskracht, financiële middelen en draagvlak om een impuls aan het huidige sociaal preventief beleid te geven.

Het afgelopen jaar heeft ADO/Den Haag een supporterscoördinator in dienst gehad. Dit was echter van korte duur, omdat vanuit de verschillende supportergroepen geen draagvlak voor deze coördinator aanwezig was.

Samenwerking

De samenwerking tussen de verschillende partijen verloopt nauwelijks naar tevredenheid. Volgens Escamp liggen de meningen van de betrokken partijen te ver uiteen, om van een goede samenwerking te kunnen spreken. De wisseling van de wacht binnen de BVO heeft de samenwerking vooralsnog geen positieve impuls gegeven. De politie geeft aan dat, hoewel de club het afgelopen jaar een moeilijke periode meemaakte, het sociaal preventief beleid een te lage prioriteit binnen de club heeft. Naar hun mening zou meer structurele aandacht voor preventief beleid, resulteren in een positief effect op voetbalvandalisme. Ook volgens de club is de samenwerking niet optimaal. Met name de samenwerking tussen politie en BVO ervaart de club als minimaal. Volgens de club weigert de politie informatie te verstrekken.

Ondanks dat de samenwerking beperkt is, vindt er wel wekelijks veiligheids-overleg tussen BVO en politie plaats. Tijdens dit overleg wordt alleen ingegaan op operationele activiteiten.

8.2 Activiteiten

Doelgroep

De betrokkenen hebben het idee dat de grootte van de doelgroep niet is veranderd. De politie schat het aantal 'lastige' supporters op 500 man. 150 hiervan behoren tot de harde kernsupporters en de rest is meeloper. Escamp geeft wel aan dat er een grote groep supporters is, die zich plotseling kan manifesteren. Hierdoor kan het aantal risicosupporters eensklaps veel groter worden. Ook de supportersvereniging geeft aan dat er zo'n 800 tot 1200 'relgevoelige' supporters zijn.

Nieuwe activiteiten

Het afgelopen voetbaljaar hebben geen nieuwe activiteiten plaatsgevonden. Wel heeft ADO/Den Haag, net als voorgaande jaren, in samenwerking met Escamp het project De Held georganiseerd. In het verlengde hiervan heeft het afgelopen jaar ook twee maal naar tevredenheid van de betrokken instanties het project Dag in Den Haag plaatsgevonden. Voor de oudste leerlingen van basisscholen in achterstandsbuurtten worden sportieve activiteiten georganiseerd en worden ze voorgelicht over vandalisme en geweld. Tevens mogen de leerlingen een wedstrijd bijwonen.

De club wil in de (nabije) toekomst structureel aandacht gaan schenken aan preventief beleid. Eventuele activiteiten dienen volgens de club, meer dan nu het geval is, complementair aan elkaar te zijn.

Ook de supportersvereniging heeft het afgelopen seizoen weinig tot geen activiteiten georganiseerd. Door incidenten zoals vernielingen en vechtpartijen in het verleden is de supportershome, op de wedstrijddag na, gesloten. De supportershome bevindt zich in het stadion waardoor supporters met een stadionverbod toch in het stadion kwamen. Ook de supportersvereniging onderstreept het belang van preventieve activiteiten. Volgens hen verliest de club anders de binding met haar supporters. Overigens stelt de vereniging dat de kloof al steeds groter wordt en daardoor steeds moeilijker te dichten.

De activiteiten van de politie zijn nog steeds grotendeels gericht op het kennen en gekend worden. Daarnaast gaat de politie met de supporters mee naar uitwedstrijden. Volgens de politie is het noodzakelijk de samenwerking tussen stewards en politie te intensiveren om het veiligheidsgevoel van eerstgenoemde te vergroten. Bovendien stellen zij dat overtreders sneller en zwaarder gestraft dienen te worden, om zo mogelijk herhaling te voorkomen.

8.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 8.1 worden de belangrijkste veranderingen in het supportersgedrag in het seizoen 1999-2000 weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 8.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

aspecten supportersgedrag	verandering	opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	minder	Door technische maatregelen beheersbaar geworden.
voetbalvandalisme buiten het stadion	gelijk	
reischoppers rondom het voetbalgebeuren	toename	Steeds grotere groep allochtonen die zich buiten het stadion ophouden.
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	minder	Hoewel nog steeds een probleem door buscombi en Adoptiemodel politie minder geworden
verbaal geweld	gelijk	Wordt steeds persoonlijker en grover.
politie-inzet	gelijk tot iets meer	Ondanks pogingen tot minder inzet is de deze juist licht gestegen.
aantal 'lastige' supporters	gelijk	De groep wordt steeds jonger.
betrokkenheid 'lastige' supporters bij BVO	afgenomen	Supporters voelen zich niet serieus genomen.
alcohol en drugsgebruik	enorm toegenomen	Door het gebruik zijn de supporters éven de weg kwijt' en daardoor niet meer aanspreekbaar.

Volgens de club is het een rustig seizoen geweest. Dit blijkt ook uit het overzicht. Het vandalisme binnen het stadion en bij uitwedstrijden is het afgelopen seizoen minder geworden. Vooral de technische veiligheidsmaatregelen in het stadion en de verplichte buscombi en de aanwezigheid van politie bij uitwedstrijden hebben bijgedragen aan een afname van het voetbalgeweld. Buiten het stadion is het voetbalvandalisme gelijk gebleven.

CIV-gegevens

Als gekeken wordt naar de CIV-gegevens dan ontstaat het volgende beeld:

Tabel 8.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	seizoen 1998-1999	seizoen 1999-2000
thuiswedstrijden	19	14
bezoekers per wedstrijd ⁴	2.698	2.850
politie-inzet per wedstrijd ⁵	52	87
stadionverboden totaal	-	112
strafbare feiten	40	38

Het blijkt dat het totaal aantal aanhoudingen in absolute zin nauwelijks is veranderd. Gerelateerd aan het aantal thuiswedstrijden is er sprake van een stijging; in het seizoen 1998-1999 bedroeg het gemiddeld aantal aanhoudingen per wedstrijd 2.1 en in 1999-2000 lag dit op 2.7. In bijlage 6 is nadere uitsplitsing van een aantal CIV-gegevens voor ADO Den Haag weergegeven.

Succes- en faalfactoren

De belangrijkste faalfactor is het ontbreken van structurele aandacht voor preventief supportersbeleid. De huidige initiatieven zijn te beperkt en grotendeels tijdelijk van aard. Ook de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen laat te wensen over. Het voornaamste probleem is het ontbreken van menskracht, financiële middelen en draagvlak bij de club om een impuls aan het huidige sociaal preventief beleid te geven.

Noot ⁴ Gebaseerd op 5 respectievelijk 11 wedstrijden (alleen de wedstrijden waarbij bezoekers zijn geteld).

Noot ² Gebaseerd op 19 respectievelijk 14 wedstrijden.

9 FC Zwolle

9.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

Het doel van het project is het voorkomen van voetbalvandalisme en het gevoel van binding van supporters met FC Zwolle te vergroten. Deze doelstelling is ongewijzigd.

Om de doelstellingen te verwezenlijken zijn de samenwerkende partijen 25 deelprojecten overeengekomen.

Organisatiestructuur

Het sociaal preventieve supportersproject van FC Zwolle is in 1989 gestart. Na enkele jaren stopte de rijkssubsidie. In 1993 is het Project Voetbalvandalisme nieuw leven ingeblazen. Bij het huidige samenwerkingsproject zijn de politie, BVO FC Zwolle, supportersvereniging FC Zwolle en gemeente betrokken. Per september 1999 is een begeleidingscommissie Sociaal preventie Project ingesteld die bestaat uit: Stad en Welzijn, supporterscoördinator (vrijwilliger), bestuurslid supportersvereniging, politie (op verschillende niveaus), BVO, Sportraad Overijssel, gemeente Zwolle met het jongerenwerk, veiligheid en cultuur, en de projectcoördinator die in dienst is van de BVO. Deze begeleidingscommissie komt 1 keer per jaar samen om de stand van zaken door te nemen.

Binnen het project is een aantal overlegvormen:

- Wedstrijdoverleg; vast wekelijks overleg tussen veiligheidscoördinator, supporterscoördinator, supportersvereniging en de politie.
- Supportersoverleg; wekelijks overleg tussen veiligheidscoördinator, supporterscoördinator, supportersvereniging en de directeur FC Zwolle. In het supportersoverleg worden zaken die betrekking hebben op het supportersbeleid besproken, zoals activiteiten, faciliteiten, stewarding, etc.
- Werkgroep Veiligheid; één keer per twee maanden vindt overleg tussen veiligheidscoördinator, supporterscoördinator, supportersvereniging, beveiliging en politie. In deze werkgroep komen onderwerpen aan de orde die te maken hebben met ordehandhaving en veiligheid.
- Publieksraad; regelmatig overleg met de vertegenwoordigers van alle vakken. De raad is een soort medezeggenschapsraad voor toeschouwers in de verschillende vakken.
- Noordelijk overleg; de veiligheidscoördinator, supporterscoördinator en stewardcoördinator gaan vier maal per jaar naar het Noordelijk BVO overleg waarbij ook de KNVB vertegenwoordigd is.

De organisatie structuur is niet echt veranderd behalve dan dat er een projectcoördinator aangesteld is en dat er twee nieuwe instanties betrokken zijn bij het project: De Held en de Overijsselse Sportraad. De projectcoördinator is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project. Volgens de BVO is door het aanstellen van deze projectcoördinator de organisatie sterk verbeterd. Ook de politie kijkt redelijk positief tegen de organisatie en overlegstructuur aan. De interne structuur bij de politie is wel iets veranderd. Zij geeft aan dat er 2 politiemensen toegevoegd zijn aan het begeleidingsteam dat nu standaard bestaat uit 10 politiemensen: het politie adoptieteam. De supporterscoördinator geeft aan dat er naast al deze overlegvormen veel informeel overleg plaatsvindt en dat de doelstellingen tot nu toe gehaald worden.

Samenwerking

Volgens de BVO is de samenwerking het afgelopen jaar veel beter geworden. Dit wordt onderschreven door de projectcoördinator, die vindt dat de samenwerking tussen alle partijen goed is en dat alleen de KNVB het laat afweten. De politie vindt de samenwerking voor verbetering vatbaar en de supporterscoördinator vindt de samenwerking op uitvoerend niveau redelijk, maar heeft haar twijfels over het niveau daarboven: het bestuurlijk niveau: "Daar roepen ze alleen mensen bij elkaar als het misgaat en dat is niet structureel". De betrokkenheid vindt de BVO ook veel beter geworden en de effectiviteit zelfs zeer goed. Dit wordt onderschreven door de projectcoördinator, de politie en de supporterscoördinator: "De betrokkenheid is goed en ook de effectiviteit is verbeterd, want de BVO heeft er nu ook geld en manskracht voor over. Nu er beter gecoördineerd wordt, door de projectcoördinator, loopt het ook beter".

De organisatiestructuur en de kwaliteit van de samenwerking bieden voldoende garantie voor het voortbestaan van het project. Het is een blijvend verhaal volgens de politie, maar het geheel moet nu wel naar een hoger niveau getild worden.

Volgens de BVO heeft het voortbestaan van het project alles te maken met de man die de coördinatie uitvoert.

9.2 Activiteiten

Doelgroep

FC Zwolle heeft bij thuiswedstrijden te maken met gemiddeld 5.000 bezoekers. Tussen deze bezoekers bevinden zich nagenoeg geen supporters meer die risicogedrag vertonen. In seizoen 97-98 was er nog wel een groepje van 30 lastige supporters, maar deze groep heeft zich gesplitst in drie 'rustige' groepen die weinig tot geen overlast veroorzaken.

Volgens de politie moet er wel aandacht besteedt gaan worden aan de jeugd op de Berkum-tribune omdat zij in de nabije toekomst 'lastige' supporters kunnen gaan worden.

Nieuwe activiteiten

- Het feestvak: tribunevak achter de goal, met muziek, een artiest en een attentie voor de bezoeker.
- De Held: Het landelijk project 'De Held' is opgenomen als onderdeel van het integraal supportersbeleid. De BVO stelt spelers beschikbaar voor het bezoeken van groep 8 van de basisscholen. De 'Helden' gaan met de leerlingen een discussie aan over tolerantie en fair play, respect, geweld en agressie, voetbalvandalisme, etc.

Verder zijn er geen nieuwe activiteiten, want De Held en de reeds bestaande clinics moeten eerst goed lopen voordat er weer nieuwe activiteiten worden opgezet.

9.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 9.1 worden de veranderingen in voetbalvandalisme van het seizoen 1999-2000 ten opzichte van voorgaande jaren weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 9.1 Ontwikkeling supportersgedrag (in aantallen)

indicatoren voetbalvandalisme	Verandering	Opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	minder	
voetbalvandalisme buiten het stadion	minder tot meer	volgens sc meer, volgens pl minder
reischoppers rondom het voetbal	weinig	
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	minder	
verbaal geweld	verdwenen	
politie-inzet	minder	
Aantal lastige supporters	minder tot gelijk	angel is eruit gehaald door stadionverboden
Betrokkenheid lastige supporter	gelijk	groot
Alcohol en drugsgebruik	minder tot meer	nog steeds heel flink en volgens de sc meer

Volgens de supporterscoördinator is het in het begin van het seizoen een keer flink uit de hand gelopen en viel het daarna wel mee. Hij merkt op dat naar mate FC Zwolle beter draait er meer randfiguren op afkomen. Ook vindt hij het vandalisme harder geworden en de supporters jonger. De contacten vindt hij hechter geworden, maar als de supporters zich vol stoppen met alcohol en drugs doe je er niet veel aan.

De projectcoördinator en de politie vinden de afname in vandalisme zeker toe te schrijven aan het project. Alle activiteiten zijn succesvol gebleken. De afname is volgens de BVO niet of nauwelijks toe te schrijven aan het project, want dat is net begonnen. Het veiligheidsbeleid van de BVO is hier eerder verantwoordelijk voor.

De projectcoördinator gaat er van uit dat er een meerwaarde van het project is voor de maatschappij. Ze zijn bezig op school, met vluchtelingen, sport: iedereen heeft er belang bij. Ook vindt er een verankering plaats van het sociaal preventieve beleid in de BVO Zwolle.

Er zijn volgens de projectleider geen reischoppers meer rondom het voetbal. Ze waren er vroeger wel, maar dat waren de jongeren met een stadionverbod. Volgens de politie zijn er bij sommige wedstrijden (1 à 3 x per seizoen) wel 50-100 reischoppers (14-18 jarigen) die overlast veroorzaken. Ze gooien niet met stenen, maar schelden en provoceren wel. Getracht wordt om ze meer in de richting van het supportershome te krijgen om meer vat op ze te krijgen met behulp van jongerenwerkers en Stichting Welzijn.

Volgens BVO neemt het aantal supporters toe en komen er steeds meer jongeren. Volgens de projectcoördinator is het aantal bezoekers gelijk gebleven in dit seizoen, maar bezoeken steeds meer ouders met kinderen de wedstrijden.

De politie geeft aan dat de manuren minder zijn geworden, de aanpak is ongewijzigd en ook de methodiek is hetzelfde gebleven: het politie adoptieteam.

CIV-gegevens

In tabel 9.2 worden de CIV-gegevens uit seizoen 1998-1999 vergeleken met seizoen 1999-2000.

Tabel 9.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	seizoen 1998-1999	seizoen 1999-2000
thuiswedstrijden	23	16
gem. aantal bezoekers	3158	4981
gem.politie-inzet	40	26
stadionverboden		41
strafbare feiten	64	6

Opvallend is het toegenomen aantal bezoekers (+58%) en het dalend aantal strafbare feiten (-91%). Bovendien is de gemiddelde politie-inzet verminderd. 41 personen hebben een stadionverbod, waarvan 15 opgelegd door het Openbaar Ministerie en 26 door FC Zwolle.

Een nadere uitsplitsing van CIV-gegevens is voor FC Zwolle te vinden in bijlage 7.

Succes en faalfactoren

FC Zwolle heeft de afgelopen 2 jaar een inhaalslag gemaakt met haar supportersbeleid en de club en de supportersvereniging zijn er volgens de geïnterviewden in geslaagd om de binding met de supporters te vergroten. Met name het nieuwe supportershome (voorjaar 1999) draagt hier veel aan bij. De BVO FC Zwolle erkent de supportersvereniging als belangrijke spreekbuis van een grote groep vaste supporters.

Als succesfactoren worden genoemd:

- Publieksbeleidsplan en activiteiten is lang over na gedacht en door alle partijen tot stand gebracht. Iedereen staat er achter.
- De diversiteit, de hoeveelheid projecten.
- Betrokkenheid van de spelers van FC Zwolle.
- Kennen en gekend worden.
- supportershome draait goed.
- feestvak is een sterk punt.

Als faalfactoren:

- Als de coördinatie weg zou vallen, zakt het project als een plumpudding in elkaar.
- Hoe garandeer je de continuïteit, BVO is bang dat het project dood bloedt.
- De KNVB moet er op inspringen en zorgen dat er geld komt voor een professionele supporterscoördinator. De KNVB draagt nog steeds geen geld bij, ondanks alle toezeggingen (boetepot, ontwikkelingsgeld, stimuleringsfonds) blijft het geld weg. De verwachtingen worden niet waar gemaakt.

Als leerervaringen worden genoemd:

- Bewustwording is een zeer belangrijke leerervaring in dit project: "een aantal dingen werden al gedaan, maar niet bewust ervaren, nu ze benoemd worden reageert iedereen positief".
- Als je dit soort projecten goed wil uitvoeren moet je er iemand voor vrijmaken.
- Communicatie moet verbeteren, er moeten plannen opgesteld worden ter verbetering.
- Als de clinics in de wijk gegeven worden moet er ook een jongerenwerker bij aanwezig zijn om de continuïteit van de contacten met de jongeren te waarborgen.

Suggesties:

- Wat geld verdienen door het stadion af en toe te verhuren.
- Spelers moeten maatschappelijk actiever worden en de buurt in, dit hoeft geen extra geld te kosten.

- De politie wil graag doorgaan met een vast koppel en haar gezicht vaker laten zien bij de supportersvereniging.

De supporterscoördinator mist de aansluiting tussen de wijk en de club. Hiervoor moet een professioneel jongerenwerker komen, vindt hij. De gemeente subsidieert voor 8 uur per week een jongerenwerker, die zich richt op jeugdige supporters in buurten en in het stadion. Dit beleid staat los van de club en de aansturing gebeurt apart. Ook vanuit de BVO wordt geconstateerd dat deze jongerenwerker in de huidige opzet onvoldoende aansluiting vindt bij de club en de supporters die de wedstrijden bezoeken.

Het bereikte aantal supporters is omhoog gegaan, maar de supporterscoördinator is bang dat dit effect snel wegebt als je niet iemand professioneel in dienst neemt. Het bereiken van de moeilijke doelgroep wordt dan weer snel minder. De methodiek moet steeds worden bijgesteld en aangepast.

10 NAC (Breda)

10.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

De doelstellingen van het sociaal preventief supportersproject bij NAC zijn in het afgelopen voetbalseizoen niet veranderd. De in 1990 geformuleerde doelstellingen staan nog steeds overeind, namelijk:

- het voorkomen en terugdringen van vandalisme, geweld en intolerantie bij met name jeugdige voetbalsupporters;
- het gebruiken van de aantrekkingskracht van het voetbal en de club voor het aanspreken van jongeren;
- het versterken van de positieve binding van jongeren met de club en andersom.

Organisatiestructuur

Hoewel alle drie de geïnterviewden melden dat de organisatiestructuur ongewijzigd is, zijn er toch wat veranderingen te constateren.

Het project is een samenwerkingsproject waar de politie Breda, BVO NAC, supportersvereniging NAC en de gemeente Breda bij betrokken zijn. De BVO wordt vertegenwoordigd door Bureau Supporterszaken. Het project wordt gezamenlijk gefinancierd door de gemeente Breda en de BVO NAC en is ingebed in het lokale jongerenwerk van Vertizontaal, een jeugdwelzijnsorganisatie.

De organisatie structuur bestond voorgaande seizoenen uit een drietal overlegvormen:

- Het wekelijks bureauoverleg tussen het hoofd Bureau Supporterszaken en de sociaal preventie werkers van Vertizontaal.
- Het petit-comité: hoofd Bureau Supporterszaken, Sociaal preventie werkers Vertizontaal, Veiligheidscoördinator NAC, de politie en het hoofd van de stewards, voorafgaand aan de wedstrijden.
- De begeleidingscommissie: afgevaardigden van het bestuur van NAC, leiding van de politie, de ambtelijke dienst van de gemeente Breda, het bestuur van de supportersvereniging, de veiligheidscoördinator van NAC en de leidinggevende van Vertizontaal, 1 x per jaar.

De supporterscoördinator heeft nog steeds wekelijks contact met het Hoofd Bureau Supporterszaken, maar deze onderhoudt tegenwoordig de contacten met de gemeente en politie: het petit-comité zit volgens de supporterscoördinator op een dood spoor. Zijn suggestie is dan ook om het contact weer direct te maken tussen alle partijen en niet alleen via Bureau Supporterszaken.

De supporterscoördinator heeft ook regelmatig contact met reclassering en jeugdhulpverlening.

Samenwerking

De samenwerking tussen de supporterscoördinator en het Bureau Supporterszaken is nog steeds goed, maar van directe samenwerking met de politie en gemeente is volgens de supporterscoördinator geen sprake meer omdat deze contacten via Bureau Supporterszaken lopen.

Ook heeft de supporterscoördinator het gevoel dat de politie het hele project gebruikt als informatiebron. De politie meldt dat de samenwerking steeds beter wordt, maar dat binnen het politieapparaat de prioriteitstelling niet goed

is en dat ze te weinig uren krijgen om alles te doen wat ze zouden willen doen.

Ondanks de goede contacten en goede samenwerking met Bureau Supporterszaken is de supporterscoördinator bang dat de organisatiestructuur en de kwaliteit van de samenwerking geen garantie meer bieden voor het voortbestaan van het project als de directe relatie tussen gemeente, politie en hem zelf niet hersteld wordt. Het Bureau Supporterszaken en de politie vinden wel dat de organisatiestructuur en de kwaliteit van de samenwerking de garantie voor het voortbestaan van het project bieden. Het hoofd Bureau Supporterszaken vindt dat het project uitgebreid moet worden en dat er weer geld moet komen voor de tweede (wegbezuinigde) supporterscoördinator

10.2 Activiteiten

Doelgroep

De totale doelgroep waarop het project zich richt bestaat uit 600 tot 800 regelmatige bezoekers in de leeftijd van 14-35 jaar. Daarbinnen is een groep van ongeveer 300 supporters die als risicosupporters worden aangeduid. 60 tot 125 jongeren van deze groep behoren tot de harde kern. De doelgroep is niet gewijzigd hoewel het gemiddeld aantal bezoekers is gegroeid van 8000 naar 11000. Er zijn veel jonkies bijgekomen. De tweede (wegbezuinigde) supporterscoördinator zou zich met deze jongeren gaan bezighouden en dus zijn activiteiten voor deze groep er tot dusver bij ingeschoten.

Nieuwe activiteiten

Er zijn nauwelijks nieuwe activiteiten bijgekomen. Wel nieuw is de supportersraad: elke tribune heeft 1 of 2 vertegenwoordigers die met elkaar bepalen welke muziek er gedraaid wordt, hoe er gereisd wordt, of een vak versierd wordt, etc.

Een aantal oude projecten is niet uitgevoerd zoals de Open Dagen in het supportershome en de Juniorclub omdat de tweede supporterscoördinator dit organiseerde. Ook de kidsclub die door de BVO opgericht zou worden, dreigt tussen wal en schip te vallen.

10.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 10.1 worden de belangrijkste veranderingen in het supportersgedrag in het seizoen 1999-2000 weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 10.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

indicatoren voetbalvandalisme	Verandering	Opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	minder	door het spelen in de eerste divisie minder supporters
voetbalvandalisme buiten het stadion	gelijk gebleven	
reischoppers rondom het voetbal	afgenomen	door het spelen in de eerste divisie
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	meer	in eerste divisie zijn andere clubs slecht voorbereid op komst NAC supporters
verbaal geweld	gelijk gebleven	bvo meldt dat er een positieve ontwikkeling in zit
politie-inzet	afgenomen	minimaal, want combi-regeling is versoepeld. Politie is hier niet blij mee
Aantal lastige supporters	gelijk tot toegenomen	er zijn nu 2 groepen, de oude harde kern die iets afgenomen is, zit in de G-side, de nieuwe jonge aanwas die toegenomen is, in de B-side
Betrokkenheid lastige supporter	ongeveer gelijk tot groter	was altijd al heel groot, nu zitten de supporters ook in overlegorganen
Alcohol en drugsgebruik	gelijk	maar stevig

Over het geheel genomen geven de geïnterviewden een gematigd positief beeld van de ontwikkeling van het gedrag van de supporters.

In onderstaande tabel worden de CIV gegevens uit seizoen 1998-1999 vergeleken met seizoen 1999-2000.

Tabel 10.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	seizoen 1998-1999	seizoen 1999-2000
thuiswedstrijden	21	13
gem.aantal bezoekers	8600	10737
gem.politie-inzet	71	29
stadionverboden		72
strafbare feiten	63	7

Uit deze gegevens blijkt een duidelijke daling van het aantal strafbare feiten en een grotere politie-inzet.

Als bijlage 8 zijn in tabellen CIV-gegevens toegevoegd, waaruit blijkt dat:

- Van de zeven jongeren die bij thuiswedstrijden zijn aangehouden, er vier NAC-supporters zijn.
- De meeste aanhoudingen hebben betrekking op openlijke geweldpleging.
- De aangehouden NAC-supporters zijn allen ouder dan 19 jaar.

Succes en faalfactoren

De sterke kanten van het project zijn volgens de supporterscoördinator de mensen met hun betrokkenheid en kennis, naast het veel genoemde 'kennen en gekend worden' door de supporters: de supporters voelen zich serieus genomen.

Volgens alledrie de geïnterviewden is een succesfactor van het project dat er een duidelijk beleid aan het ontstaan is hoe met klachten omgegaan moet worden en met mensen die de fout ingaan. De supporterscoördinator is er altijd en kent iedereen, hierdoor blijft de problematiek beheersbaar. Zijn taak is, vindt hij, om de mensen duidelijk te maken wat de consequenties zijn van hun gedrag. Hij is een waarschuwer, geen verbieder.

Twee bedreigende factoren zijn het gebrek aan geld en tijd.

De onbekendheid van de landelijke autoriteiten met dit project wordt gezien als een faalfactor, hierdoor komt er te weinig geld en is er te weinig tijd ter beschikking.

Als belangrijk leermoment wordt de communicatie tussen de verschillende partijen genoemd. Het hele project staat en valt hiermee. De communicatie met de politie laat nog veel te wensen over, maar er is een afspraak gemaakt dat de supporterscoördinator binnenkort om de tafel gaat zitten met de politie.

Bureau Supporterszaken meldt dat door de activiteiten de betrokkenheid van de supporters met de club groeit en de afstand van spelers tot publiek kleiner wordt. Ook verbeterde het gedrag van de supporters en als beloning hiervoor zijn de convenantafspraken versoepeld: minder verplichte combiregelingen, minder politie-inzet etc.

11 Sparta (Rotterdam)

11.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

Het Spartaproject richt zich niet op de supporters van Sparta – deze gedragen zich volgens de club over het algemeen correct – maar op de omgeving (de wijk Spangen), dat sociale preventie en educatie behoeft. De BVO Sparta levert hier een bijdrage aan en beoogt op deze wijze tevens meer toeschouwers uit de omgeving aan te trekken.

De doelstellingen zijn:

- meer toeschouwers aantrekken (van gemiddeld 5.000 toeschouwers per wedstrijd tot minimaal 7.500 toeschouwers;
- impuls geven aan de omgeving (Spangen) dat sociale preventie en educatie behoeft.

Organisatiestructuur

De uitvoering van het project berustte eerst bij Stichting de Meeuw, een lokale welzijnsorganisatie, en werd vorig seizoen overgedragen aan BVO Sparta, dat nu ook de projectleider levert. Sparta treedt nu op als opdrachtgever en budgethouder en de Stichting Disck (sociaal-cultureel werk, kinderopvang) doet nu de coördinatie.

De projectleider wordt ondersteund door de projectgroep die bestaat uit: Sparta (projectleiding en logistiek), de deelgemeente Delfshaven, lokale welzijnsinstellingen (Delphi (opbouwwerk) en Disck), Stichting De Meeuw (onderwijsondersteuning), Dienst Recreatie Rotterdam, de supportersvereniging van Sparta en het Woningbedrijf Rotterdam WBR).

De taken van de projectgroep zijn:

- het vaststellen van het projectplan;
- de bewaking en uitvoering van het project;
- de coördinatie/afstemming tussen deelnemende partijen.

Samenwerking

De samenwerking tussen gemeente, Disck en BVO verloopt volgens de projectleider en de gemeente goed. Het project, dat bij Sparta voornamelijk een scholenproject is, loopt naar ieders tevredenheid. De rol van de gemeente in deze is slechts geldschieter.

11.2 Activiteiten

Doelgroep

Het project richt zich niet op de huidige supporters van Sparta, maar op de mogelijke toekomstige supporters uit de wijk Spangen, namelijk de schoolkinderen.

In 1999-2000 is het scholenproject weer uitgevoerd, een sociaal preventief project gericht op de basisscholen. Het heet: 'En de jaren nog hierna...' en wordt gegeven in de groepen 7/8 van de basisscholen. Thema's als 'gezond gedrag' en 'normen en waarden' komen aan de orde in het programma.

Het project omvat een drietal activiteiten:

- scholenbezoek; per school gaan er twee spelers op bezoek.
- wedstrijdbezoek; de kinderen en de leerkrachten mogen gratis een wedstrijd van Sparta in de KPN Telecompetitie bezoeken.

- Rondleidingen; de scholen komen met groep 8 naar het Sparta-stadion. Dit seizoen zijn tien scholen bezocht. Dat is vijf meer dan het seizoen ervoor. Het project is opgezet om de jeugd uit de deelgemeente wat meer te betrekken bij Sparta. De kinderen moeten het gevoel krijgen dat Sparta 'ook hun club is'. Daarnaast heeft het project ook een sociaal aspect. Sparta draagt een steentje bij aan de opvoeding en educatie van de kinderen door middel van het scholenproject. De recreatieve en sportieve activiteiten zijn onveranderd uitgevoerd dit jaar, evenals de wedstrijdbegeleiding.

Nieuwe activiteiten

- Dit jaar is de verenigenenactie opgezet door Sparta: voetbalverenigingen kunnen met de jeugdleden tegen gereduceerd tarief een wedstrijd bezoeken. Deze actie was een groot succes.
- In samenwerking met Sparta heeft Disck dit jaar het straatvoetbaltoernooi georganiseerd. De finale van dit toernooi werd gespeeld in het Sparta-stadion.
- Sparta is ook druk bezig met het opzetten van de zogenaamde Kids Club: een supportersvereniging voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 14 jaar. Ook hiervan is het doel een band van de kinderen met de club te creëren.

11.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 11.1 zijn de veranderingen in voetbalvandalisme van het seizoen 1999-2000 ten opzichte van voorgaande jaren weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 11.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

indicatoren voetbalvandalisme	Verandering	Opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	heel weinig	
voetbalvandalisme buiten het stadion	heel weinig	
relschoppers rondom het voetbal	niet	
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	niet	
verbaal geweld	nauwelijks	
politie-inzet	standaard-inzet	
Aantal lastige supporters	niet	
Betrokkenheid lastige supporter	nvt	
Alcohol en drugsgebruik	nvt	

Uit de tabel blijkt dat er nauwelijks sprake is van vandalisme rondom het voetbal bij Sparta.

CIV-gegevens

In tabel 11.2 worden de CIV-gegevens uit seizoen 1998-1999 vergeleken met seizoen 1999-2000.

Tabel 11.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	seizoen 1998-1999	seizoen 1999-2000
thuiswedstrijden	21	14
gem. aantal bezoekers	onbekend	5.851
gem.politie-inzet	32	11
stadionverboden		15
strafbare feiten	3	2

Er zijn 2 aanhoudingen geweest in seizoen 1999-2000. Beide aanhoudingen betreffen Feyenoord supporters. Volgens de geïnterviewden komen relschoppers vooral mee met risicoclubs die bij Sparta spelen. Voorts is de daling in politie-inzet opvallend. In bijlage 9 zijn de CIV-gegevens voor Sparta nader uitgesplitst.

Succes- en faalfactoren

Het project loopt naar ieders tevredenheid bij Sparta. Iedereen heeft er belang bij dat het goed verloopt en volgens de projectleider is er sprake van een win-win situatie. De binding die je nu kweekt bij de leerlingen van basisscholen zal preventief werken in de toekomst.

Een faalfactor is er niet op dit moment.

12 BV Veendam

12.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

De doelstelling is het vergroten van de betrokkenheid van de supporters bij de club. De achterliggende gedachte is het verminderen en terugdringen van voetbalvandalisme.

Deze doelstelling is niet veranderd.

Organisatiestructuur

Bij het samenwerkingsproject zijn de BVO Veendam, de supportersvereniging, de politie en de gemeente betrokken. De supporterscoördinator is een vrijwilliger uit de supportersgroep.

Overlegvormen:

- Een keer per maand vindt er overleg plaats tussen de BV Veendam en de supportersvereniging om de lopende zaken te bespreken.
- Wedstrijdoverleg: voor iedere (verhoogd risico) wedstrijd vindt overleg plaats tussen de BVO, politie, de veiligheidscoördinator en de stewardcoördinator. Ook vindt geregeld overleg plaats tussen de lokale driehoek en vindt met verschillende betrokken partijen uit Groningen.
- Kwartaaloverleg: om de drie maanden vindt overleg plaats tussen de stewardcoördinator en de veiligheidscoördinator, tussen de supporterscoördinator en de veiligheidscoördinator en tussen het bestuur van de BVO Veendam en de veiligheidscoördinator.
- Iedere week vindt overleg plaats tussen de supporterscoördinator en de stewardcoördinator.
- Noordelijk overleg: veiligheidscoördinator, de supporterscoördinator en de stewardcoördinator gaan 4 maal per jaar naar het Noordelijk BVO overleg, waar ook de KNVB aanwezig is.

De organisatiestructuur is onveranderd en wordt door alle partners als goed en positief ervaren.

Samenwerking

De samenwerking wordt door alle partijen als positief ervaren. De betrokkenheid en draagvlak zijn groot en de effectiviteit van de samenwerking wordt als goed tot zeer goed ervaren.

Het Noordelijk Overleg wordt door de politie als zeer positief ervaren, hier doen ze veel leerervaringen op. Bijvoorbeeld: dat het calamiteiten ontruimingsplan voortdurend moet worden aangepast.

Bij de politie is het afgelopen jaar een vaste coördinator aangesteld voor het project.

12.2 Activiteiten

Alle bestaande educatieve, recreatieve en sportieve activiteiten, wedstrijdbegeleiding en diverse activiteiten worden nog steeds uitgevoerd:

Doelgroep

Veendam heeft weinig lastige supporters. Deze groep wordt omschreven als een groep supporters die zich regelmatig verbaal in en rondom het stadion laat horen. Deze groep wordt geschat op 15-30 man.

Nieuwe activiteiten

er zijn geen nieuwe activiteiten toegevoegd.

12.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 12.1 zijn de veranderingen in voetbalvandalisme in het seizoen 1999-2000 ten opzichte van voorgaande jaren weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 12.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

Indicatoren voetbalvandalisme	Verandering	Opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	hetzelfde	
voetbalvandalisme buiten het stadion	niet aanwezig	
reischoppers rondom het voetbal	nee	
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	nee	
verbaal geweld	nee	
politie-inzet	hetzelfde/meer	alleen volgens de gemeente iets meer
Aantal lastige supporters	hetzelfde	
Betrokkenheid lastige supporter	hetzelfde	
Alcohol en drugsgebruik	hetzelfde	

CIV-gegevens

In onderstaande tabel worden de CIV-gegevens uit seizoen 1998-1999 vergeleken met seizoen 1999-2000.

Tabel 12.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	seizoen 1998-1999	seizoen 1999-2000
thuiswedstrijden	17	13
gem. aantal bezoekers	3.000	4.150
gem.politie-inzet	10	15
stadionverboden		1
strafbare feiten	-	-

Uit de CIV-gegevens blijkt dat er, evenals in het seizoen 1998-1999, in het seizoen 1999-2000 tijdens de thuiswedstrijden van Veendam geen aanhoudingen verricht.

De CIV-gegevens bevestigen de mening van de gemeente dat de gemiddelde politie-inzet gestegen is.

Succes en faalfactoren

Volgens alle geïnterviewden is de stabilisatie te danken aan het supporters-project.

Volgens de BVO hoeven de activiteiten niet uitgebreid te worden. Er wordt op het juiste moment ingegrepen zodat er nu geen vandalisme is. Vooral de jeugdtribune is heel succesvol. De mensen komen ook door de weeks: er zijn excursies naar het stadion.

Volgens de gemeente zijn de educatieve activiteiten (scholenbezoek) een groot succes. Van de recreatieve activiteiten noemt hij de open dagen zeer succesvol. Als kanttekening wordt de opmerking geplaatst dat als er slecht gevoetbald wordt de supporters moeilijk in bedwang te houden zijn.

Als leerervaringen worden genoemd:

- Scholieren gingen eerst alleen in een vak, ze hebben nu ontdekt dat het een goede zaak is de ouders mee te laten gaan.
- Alcoholverbod bij risicowedstrijden.

Als voor verbetering vatbaar wordt genoemd:

- De rol van de KNVB; de KNVB ontbreekt in het verhaal. Van de KNVB wordt vooral ondersteuning in de vorm van geld verwacht.
- De stadionverboden eruit pikken is een probleem, ze kunnen gewoon een kaartje kopen.

De samenwerking en organisatie bieden zeker garantie voor het voortbestaan van het project. Als sterke aspecten worden gezien:

- De kwaliteit van de mensen die binnen het project werkzaam zijn.
- Het maatwerk dat per wedstrijd geleverd wordt.
- Het besef dat de jeugdgroep, waar mee gewerkt wordt, de doelgroep van de toekomst is.

Als zwak wordt gezien:

- Het niveau van de stewards.
- Het grote aantal vrijwilligers in het project; waardoor continuïteit in gevaar komt.

13 AFC Ajax (Amsterdam)

13.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

Sinds 1996 is het sociaal preventief supportersbeleid van Ajax ondergebracht bij de stichting Axios. Het doel van het beleid is als volgt geformuleerd:

- voorkomen en terugdringen van vandalisme en geweld bij met name de jeugdige voetbalsupporters;
- versterken van de positieve binding tussen supporters en club;
- "kennen en gekend" worden.

De club streeft ernaar dat het preventief supportersbeleid regulier onderdeel wordt van het totale beleid van Ajax en dus geen specifieke status behoudt. Bovendien is volgens Ajax de behoefte aan het beleid minder geworden, omdat de interactie tussen de club en de supporters veel groter en ook positiever is geworden. Volgens de stichting Axios is het echter belangrijk om ook in relatief rustige perioden preventief beleid te blijven voeren.

Axios benadrukt het *voorkomen* en *terugdringen* van voetbalvandalisme. "Voetbalvandalisme is echter niet op te lossen. Wel kan men proberen het beheersbaar te maken", aldus Axios.

Organisatiestructuur

Naast de stichting Axios en de BVO Ajax, zijn ook de gemeente, de politie en justitie en de door Ajax erkende supportersvereniging SVA bij het beleid betrokken. Axios geeft invulling aan supportersbegeleiding bij uitwedstrijden en organiseert verschillende activiteiten. Ajax verstrekt, net als de gemeente en de supportersvereniging, aan Axios jaarlijks subsidie voor de uitvoering van verschillende activiteiten. Ook de verschillende supportersverenigingen in Nederland (naar regio) organiseren, veelal in samenwerking met de club en Axios, verschillende recreatieve en sportieve activiteiten. De politie investeert met name door het kennen en gekend worden in de informatiepositie.

De afgelopen jaren heeft Ajax meer personele en financiële middelen ingezet. Volgens de club heeft dit mede geleid tot een professionelere aanpak van het preventieve supportersbeleid.

Samenwerking

Hoewel volgens Ajax de samenwerking redelijk tot goed verloopt, is de club niet tevreden over de rolverdeling binnen het beleid. Volgens de club zijn ze wel verantwoordelijk voor het beleid en het gedrag van haar supporters, maar zijn ze in de informatiepositie te veel afhankelijk van de politie en de gemeente. Bovendien heeft de BVO het idee dat de belangen van de verschillende partijen te ver uiteen liggen om tot een goede samenwerking en invulling van het beleid te komen. Zo ligt het belang van de gemeente en de politie merendeels in handhaving van de openbare orde in het algemeen, terwijl Ajax meer belang heeft bij het tegengaan van voetbalvandalisme in en rond het stadion.

Volgens Axios verloopt de samenwerking met de BVO redelijk tot goed. Desondanks bestaat het idee dat de samenwerking beter kan én moet verlopen. Vooral de afstemming van maatregelen laat te wensen over. Volgens Axios wordt te weinig gebruik gemaakt van hun specifieke kennis en kunde bij het

vormgeven en uitvoeren van het supportersbeleid. Daarnaast hanteert Ajax volgens Axios een onduidelijk sociaal preventief beleid en zijn er binnen de club te veel schakels betrokken. Met de gemeente onderhoudt Axios, behoudens een subsidierelatie, nauwelijks tot geen contact. Deze zijn in de loop der tijd verwaterd. Hoewel Axios het idee heeft dat er bij de betrokken organisaties wel draagvlak voor het beleid bestaat, is er in onvoldoende mate sprake van een gezamenlijke aanpak.

Binnen het beleid bestaat een aantal overlegvormen:

- Jaarlijks vindt tussen de BVO, de gemeente, de politie en justitie driehoeksoverleg plaats. Tijdens dit overleg komt onder meer het sociaal preventief beleid aan de orde: proces bewaking en continuering;
- Wekelijks vindt wedstrijdoverleg tussen de BVO en de politie plaats;
- Eens per 3 à 4 maanden vindt een supportersforum plaats, waarbij tussen Ajax en afgevaardigde van kaartgroepehouders en de Arena de gang van zaken rondom thuiswedstrijden wordt besproken;
- Vier keer per jaar vindt F-side overleg plaats tussen de F-side en de BVO. Tijdens dit overleg kunnen de supporters hun ideeën en opmerkingen kwijt;
- Axios, vertegenwoordigers vanuit de supportersvereniging en belangengroepen en Ajax vormen een overleggroep Stadionverboden Advies Commissie. Deze komt bijeen om de stadionverboden te bekijken en eventueel onder bepaalde voorwaarden te verminderen of geheel op te heffen.
- Veelvuldig overleg tussen Axios en supporters. Bovendien vindt zeer regelmatig (telefonisch) operationeel overleg tussen de betrokken partijen plaats.

De onafhankelijke stichting Axios organiseert binnen het beleid en in opdracht van Ajax en de gemeente verschillende activiteiten. Ajax wil echter dat deze activiteiten onderdeel gaan uitmaken van de club. De stichting wil echter haar neutrale positie behouden. Volgens Axios zou hiermee het vertrouwen van de, met name 'lastige', supporters gewaarborgd blijven. Zij bereiken supporters die door andere (hulpverlenings)organisaties niet worden bereikt. Ook de gemeente is geen voorstander van het onderbrengen van (de activiteiten van) Axios bij Ajax. Volgens de BVO hebben de supporters echter weinig tot geen inzicht in de relatie tussen de club en Axios, omdat Axios medewerkers altijd namens Ajax opereren.

13.2 Activiteiten

Doelgroep

Ajax richt zich met het sociaal preventief supportersbeleid op de 'lastige' Ajax-supporters uit heel Nederland. Hierbij wordt een tweedeling gemaakt naar harde kern supporters en meelopers. Doordat de supporters uit heel Nederland afkomstig zijn, is het volgens de betrokken partijen niet goed aan te geven hoe groot de doelgroep feitelijk is.

De harde kern is in twee groepen uiteen gevallen: enerzijds is er de 'oude' groep harde kern supporters die met justitie in aanraking zijn geweest (en niets met voetbalvandalisme te maken hebben) en anderzijds is er een nieuwe generatie potentiële harde kern supporters. Het is volgens Axios belangrijk te voorkomen dat nieuwe groepen zich aansluiten bij de 'oude' groep. Ajax geeft aan zich niet langer te willen richten op de 'oude' harde kern supporters. Volgens de club is deze groep supporters niet of nauwelijks bereikbaar en hierdoor ook niet beïnvloedbaar. In de nabije toekomst wil Ajax het sociaal preventieve beleid breder inzetten en niet

in hoofdzaak richten op de harde kern. Het beleid moet volgens de club, meer dan nu het geval is, gericht zijn op jonge supporters (Ajax Kids Club) en 'lastige' jongeren die (bijvoorbeeld) in aanraking zijn geweest met politie en justitie, maar die nog wél benaderbaar en beïnvloedbaar zijn. Ook volgens de gemeente zijn de maatregelen en activiteiten te veel gefocust op de 'lastige' supporters. Volgens hen moet meer aandacht worden gericht op het voorkomen van nieuwe aanwas. Anders werkt het beleid volgens de gemeente niet preventief maar houdt het de doelgroep juist in stand. Het huidige beleid omschrijven zij dan ook als een kweekvijver voor 'lastige' supporters. De gemeente wijst erop dat na ruim tien jaar sociaal preventief beleid nog evenveel F-siders bij de club betrokken zijn. Hoewel het beleid zich hoofdzakelijk richt op 'lastige' supporters, legt Axios de laatste jaren zich wel weer toe op jongere supporters.

Activiteiten

Axios organiseert verschillende activiteiten voor de supporters van Ajax. Deze activiteiten kunnen onderscheiden worden naar recreatieve en sportieve activiteiten, individuele dienst- en hulpverlening, educatieve activiteiten, wedstrijdbegeleiding ("Lijn 12") en diverse activiteiten gericht op het versterken van de band tussen club en supporters. Voor de wedstrijdbegeleiding maakt Axios gebruik van 30 vaste vrijwilligers uit de doelgroep. Deze stewards worden door Ajax ondersteund door middel van cursussen. Bovendien is het volgens Axios belangrijk dat de activiteiten grotendeels door de supporters zelf worden georganiseerd. Axios ondersteunt hen daarbij. Hierdoor ervaren zij de activiteiten als iets van henzelf en wordt zo getracht te voorkomen dat er ongeregelheden plaatsvinden.

Naast de activiteiten van Axios (al dan niet in samenwerking met de BVO) organiseert Ajax in samenwerking met de erkende supportersvereniging SVA diverse recreatieve- en sportieve activiteiten. Overigens is de officiële supportersvereniging door Axios in het leven geroepen om de binding tussen club en supporters te vergroten. Bij de supportersvereniging SVA zijn 80.000 leden uit heel Nederland aangesloten. Daarnaast is er de onafhankelijke supportersvereniging OFA waarbij zo'n 4.500, veelal lastige, supporters zijn aangesloten.

Een nieuwe activiteit van Ajax is het uitkaartproject. Dit wil zeggen dat de seizoenkaarthouders met pasfoto in een computersysteem zijn geregistreerd. Hierdoor is bij eventuele ongeregelheden identificatie mogelijk. Het gevolg hiervan is dat bij de uitwedstrijden een vaste, herkenbare groep is ontstaan.

Volgens de gemeente en Axios is het uitblijven van een eigen supportershome van nadelige invloed op de relatie tussen Ajax en de supporters. Al jaren is sprake van de komst van een supportershome, maar is echter nog nooit gerealiseerd. Dit vergroot de kans op lastig gedrag van supporters. Volgens de gemeente moet Ajax een supportershome niet beschouwen als "voor wat hoort wat". De gemeente heeft het idee dat de club de supportershome inzet als een beloning voor goed gedrag van de supporters.

13.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 13.1 worden de belangrijkste veranderingen in het supportersgedrag in het seizoen 1999-2000 weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 13.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

aspecten supportersgedrag	verandering	opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	gelijk tot toename	De meningen zijn verdeeld. Volgens de club is het vandalisme toegenomen, met name door de magere prestaties op het veld. Volgens Axios is het aantal incidenten echter niet toegenomen.
voetbalvandalisme buiten het stadion	gelijk	
reischoppers rondom het voetbalgebeuren	gelijk	
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	afgenomen	Door vrijwillig vervoer "Lijn 12" en het kaartstelsel blijven 'oude' harde kern supporters weg.
verbaal geweld	toegenomen	Ook supporters die vroeger geen verbaal geweld toonden, doen tegenwoordig mee. Tevens wordt het verbale geweld steeds grover.
politie-inzet	afgenomen	Door "trapsgewijs" optreden: stewards – veiligheidsorganisatie – politie.
aantal 'lastige' supporters	gelijk	Hoewel de betrokken weinig inzicht heeft in aantallen 'lastige' supporters, hebben ze wel het idee dat dit aantal niet toeneemt.
betrokkenheid 'lastige' supporters bij BVO	gelijk/ afgenomen	Door uitblijven komt supportershome voelen supporters zich niet serieus genomen.
alcohol en drugsgebruik	toegenomen	In toenemende mate is bovendien sprake van vuurwapenbezit.

Uit bovenstaande gegevens blijkt, dat de meningen van respondenten verdeeld zijn over het vandalisme binnen het stadion. Volgens Ajax is met name door de povere voetbalresultaten het voetbalvandalisme toegenomen. Hierdoor is veel agressie geuit richting het bestuur van de club en hebben zich massale vernielingen op de zuidzijde in het stadion voorgedaan. Volgens Axios is het vandalisme binnen het stadion, vooral na het incident 'Beverwijk', echter niet toegenomen. Zij geven aan dat de acties verminderd en kleinschaliger zijn geworden, maar deze per saldo hebben geresulteerd in meer vernielingen in het stadion. Wel is men het eens over het vandalisme bij uitwedstrijden. Volgens de betrokken partijen is het voetbalvandalisme bij uitwedstrijden duidelijk afgenomen. Volgens hen is dit vooral het resultaat van "Lijn 12" en het vernieuwde kaartstelsel. Verder is de verminderde politie-inzet opvallend. Dit komt vooral door een andere wijze van inzet van veiligheidsmensen in het stadion. Deze vindt veelal trapsgewijs plaats.

CIV-gegevens

Als gekeken wordt naar de cijfers van het CIV, dan blijkt het volgende beeld te ontstaan:

Tabel 13.2 Overzicht CIV-gegevens Ajax (in aantallen)

CIV-gegevens	1 juli 1998 - 30 juni 1999	1 juli 1999 - 30 juni 2000
thuiswedstrijden	25	18
thuisbezoekers per wedstrijd ⁶	37.492	39.720
politie-inzet per wedstrijd ⁷	135	101
stadionverboden		194
strafbare feiten	76	45

Uit het overzicht blijkt dat het gemiddeld aantal thuisbezoekers met bijna zes procent is toegenomen. Het aantal ingezette politiemensen is daarentegen met een kwart verminderd. Het aantal aanhoudingen bij thuiswedstrijden is zowel in absolute zin als gemiddeld per wedstrijd (van 3.0 naar 2.5) gedaald. Uit de nadere uitsplitsing van de CIV-gegevens in bijlage 11 blijkt:

- op twee na, betreffen alle aanhoudingen in 1999-2000 supporters van Ajax. Het merendeel van hen is aangehouden voor openlijke geweldpleging (27%), algemene politie verordening (31%) of mishandeling (11%).
- in 1999-2000 zijn de meeste aanhoudingen in de leeftijdscategorieën 16-18 en 25-30 jaar (respectievelijk 27 en 25%) verricht. Het voetbalseizoen ervoor lag de piek nog bij 19-21 jarigen.

Succes- en faalfactoren

Volgens Axios hebben de preventieve activiteiten bijgedragen aan het versterken van de positieve binding tussen de club en haar supporters en is het vandalisme en geweld daarmee afgenomen. Axios omschrijft de gebrekkige samenwerking en overleg met de gemeente als negatief. Hoewel er wel degelijk draagvlak voor preventief beleid bij de gemeente is, ervaart de stichting de afwezigheid van hen als een gemis. De neutrale positie die Axios in het beleid inneemt, omschrijven zij als succesfactor. Hierdoor worden zij door de (lastige) supporters serieus genomen. Tot slot geeft de stichting aan dat de betrokken partijen onvoldoende elkaars specifieke kwaliteiten erkennen en gebruiken.

Ajax beschouwt de contacten tussen de club en de supporters als positieve factor. Minder tevreden is de club over de samenwerking met en de afhankelijkheid van de club van politie en gemeente. De belangen liggen volgens de club te ver uiteen, hetgeen als faalfactor wordt gezien.

Over het algemeen kan geconstateerd worden dat het sociaal preventieve beleid bij Ajax niet tot de gewenste resultaten leidt:

Zowel de club als de gemeente zijn van mening dat het aantal lastige supporters door de jaren heen niet is afgenomen. Tot op heden slaagt men er niet in om te voorkomen dat jonge supporters zich aansluiten bij groepen lastige supporters.

Hoewel geïnterviewden van mening zijn dat het beleid de afgelopen jaren heeft bijgedragen aan het verminderen van voetbalvandalisme, is er onder invloed van de magere prestaties van Ajax een toename geweest van voetbalvandalisme.

Achterliggende oorzaken voor de tegenvallende resultaten van het sociaal preventieve beleid zijn:

Er is geen sprake van een gezamenlijke visie op de wijze waarop het sociaal preventief beleid ingevuld moet worden. Vertegenwoordigers van Ajax en de gemeente Amsterdam zijn van mening dat Axios zich te veel richt op de las-

Noot 6 Gebaseerd op respectievelijk 5 en 6 wedstrijden

Noot 3 Gebaseerd op respectievelijk 25 en 18 wedstrijden

tige supporters. Ook rondom het (niet) realiseren van een supportershome bestaan bij de betrokken partijen verschillende inzichten.

De samenwerking tussen de verschillende betrokken organisaties laat te wensen over; afgezien van het verschil in visie over het te voeren beleid komt dit tot uitdrukking in de geringe mate van betrokkenheid van de gemeente.

14 FC Twente (Enschede)

14.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

Het sociaal preventief supportersproject bij FC Twente wordt sinds 1993 hoofdzakelijk uitgevoerd door de Stichting Balans. De doelen van het project zijn door Balans als volgt geformuleerd:

- het verminderen c.q. beheers maken en houden van voetbalvandalisme door (risico)supporters van FC Twente;
- jongeren uit hun sociaal isolement halen en op positieve wijze integreren in de maatschappij.

Organisatiestructuur

Er zijn verschillende partijen betrokken bij het preventief supportersproject van FC Twente. De belangrijkste partij is de stichting Balans. Zij verzorgen de feitelijke organisatie en uitvoering van het project. Acht personen zijn vanuit Balans direct betrokken bij het project, waarvan twee supporterscoördinatoren en zes functionarissen (vrijwilligers). Andere betrokken partijen zijn de BVO FC Twente, de supportersvereniging, de gemeente, de politie en justitie. De rol van de club beperkt zich, samen met de gemeente, voornamelijk tot het inhuren van Balans.

Sinds enkele jaren is de club bezig haar organisatie intern te professionaliseren. Hierdoor liggen de prioriteiten vooralsnog niet bij het uitvoeren van een sociaal preventief supportersproject.

Samenwerking

De samenwerking tussen de betrokken partijen ervaart de gemeente als zake-lijk en positief. Volgens hen vullen de betrokken partijen elkaar goed aan. De gemeente vindt echter wel dat de BVO een te afwachtende houding aanneemt. Hoewel zij zich realiseren dat de club interne veranderingen ondergaat, vinden zij het noodzakelijk dat FC Twente zich intensiever gaat inzetten voor het project. Ook Balans is over het algemeen tevreden over de samenwerking met de betrokken partijen. Met name over de intensieve samenwerking tussen Balans en de politie is men te spreken. Over de samenwerking met FC Twente is men minder tevreden. Volgens Balans verschaft de club geen helderheid over wat ze willen met het project en hun bijdrage aan het project. Ook de politie vindt de BVO nog te afwachtend. Wel geven zij aan het idee te hebben dat de club meer prioriteit legt bij een preventief project dan voorgaande seizoenen.

Tussen de betrokken partijen vindt geregeld overleg plaats. Er is een aantal overlegvormen ingesteld:

- Wekelijks vindt wedstrijdoverleg plaats tussen politie en FC Twente. Ook Balans en de stewardorganisatie is hierbij betrokken. Tijdens dit overleg worden aspecten rondom openbare orde, veiligheid en supporters besproken.
- Driehoeksoverleg tussen FC Twente, de politie, de gemeente, justitie en stichting Balans.
- Overleg tussen FC Twente en haar supporters(vereniging). De politie is hier het afgelopen jaar niet meer bij betrokken geweest. Door repressief

optreden van de politie wilden de supporters niet meer met de politie om tafel.

- Eens per kwartaal vindt veiligheidsoverleg plaats tussen de BVO, de politie en Balans.
- Dagelijks (telefonisch) contact tussen verschillende betrokken partijen om lopende zaken te bespreken.

Volgens de politie is de informatie-uitwisseling open en optimaal. Met name door overleg met Balans is voorkomen dat jongeren strafrechtelijk zijn vervolgd. Wel betreurt de politie, dat zij geen rechtstreeks overleg meer hebben met de supporters van de club. Hoewel overleg met de BVO goed verloopt, vindt de politie dat teveel personen vanuit de club betrokken zijn bij verschillende overlegmomenten. "Doordat er teveel radertjes zijn, wil het overleg en de uitwerking daarvan wel eens vastlopen", zo vindt de politie.

Balans is minder tevreden over de communicatie tussen de betrokken partijen. Wedstrijdoverleg vindt volgens hen wel goed plaats, maar de informatie-uitwisseling met de club verloopt minder. Met de gemeente en de politie vindt in de uitvoeringsfase goed overleg plaats. Op beleidsmatig niveau is dit volgens Balans minder.

14.2 Activiteiten

Doelgroep

Het sociaal preventief supportersproject richt zich enerzijds op de harde kern supporters en anderzijds op de meelopers. De omvang van de groep is al jaren min of meer stabiel. Volgens Balans is er een oude harde kern van zo'n 50 supporters. Tegen deze harde kern hangt een groep van 350 tot 500 jonge supporters aan. Daarnaast zijn er nog enkele duizenden meelopers, veelal de supporters uit Vak P. Volgens de politie gaan de supporters die tegen de harde kern aanleunen zich extremer opstellen, om binnen de hiërarchie van de harde kern te komen. Bovendien treden deze 'lastige' supporters steeds meer op eigen houtje op. Door het ondernemen van individuele acties trachten zij hoger op te komen in de bestaande pikorde. In tegenstelling tot de harde kern, heeft de politie deze groep nog niet goed in kaart. De laatste jaren zijn supporters ook afkomstig uit omringende plaatsen zoals Hengelo en Oldenzaal. Hierdoor wordt het moeilijker zicht en invloed te houden op de supportergroep.

Activiteiten

FC Twente heeft het afgelopen voetbalseizoen geen preventieve activiteiten georganiseerd. Hun rol is vooralsnog beperkt tot het subsidiëren van activiteiten van Balans. Deze zijn tweeledig. Enerzijds bestaan deze uit supportersbegeleiding tijdens alle wedstrijden. Zij omschrijven dit als "horzeltechniek": altijd en overal aanwezig zijn zodat de supporters zich bekeken voelen. Anderzijds organiseren zij door de weeks sportieve en recreatieve activiteiten voor alle jongeren uit Enschede. Op deze activiteiten komen, zo is gebleken, veel 'lastige' supporters van FC Twente af. Bovendien is er de "sport-school". Dit is een sportproject om jongeren uit hun isolement te halen en een zinvolle vrijetijdsbesteding te geven. Naast het sportieve element vindt ook individuele hulp- en dienstverlening plaats.

Ook de politie houdt zich nadrukkelijk met preventieve activiteiten bezig. Ten eerste door informatie van 'lastige' supporters door te spelen aan Balans. Hiermee hebben zij in sommige gevallen voorkomen strafrechtelijk te moeten optreden. Ten tweede hanteert ook de politie het principe van kennen en

gekend worden. Sinds jaar en dag gaan vier vaste politie mensen mee tijdens alle voetbalwedstrijden. Hierdoor kennen zij de 'lastige' supporters en weten ze wat de groep gaat doen. Tot slot heeft de politie het afgelopen voetbalseizoen leerlingen uit groep 7 en 8 van het basisonderwijs een rondleiding gegeven door het stadion van FC Twente. Tijdens deze wekelijkse rondleidingen ging de politie in op de consequenties en gevolgen van voetbalvandalisme voor zowel de club als de supporter. Volgens de politie gaat van deze activiteit een preventieve werking uit. Dit blijkt volgens hen uit de hoge respons van ouders en leraren aan het adres van de politie. "Hieruit blijkt dat leerlingen thuis en op school de rondleiding en voetbalvandalisme bespreken. Dat zal zeker een preventieve werking hebben", aldus de politie. De club levert vooralsnog geen actieve bijdrage aan de rondleidingen.

14.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 14.1 worden de belangrijkste veranderingen in het supportersgedrag in het seizoen 1999-2000 weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 14.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

aspecten supportersgedrag	verandering	opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	sterk verminderd	Op enkele merendeels individuele incidenten na geen problemen. Mede door nieuw stadion.
voetbalvandalisme buiten het stadion	afgenomen	Door infrastructuur stadion is centrum van de stad vaak het mikpunt.
reischoppers rondom het voetbalgebeuren	gelijk	Veel jongeren met stadionverboden provoceren onder invloed van drugs en alcohol.
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	gelijk tot licht toegenomen	Supporters kunnen opgaan in massa.
verbaal geweld	gelijk tot licht toegenomen	Ondanks trommels harder en grover.
politie-inzet	afgenomen	Met name door nieuw stadion.
aantal 'lastige' supporters	gelijk	Door nieuw stadion wel meer supporters in stadion.
betrokkenheid 'lastige' supporters bij BVO	toegenomen	Harde kern en jonge groep die tegen kern aanleunt.
alcohol en drugsgebruik	toegenomen	Veel zware middelen waardoor doelgroep steeds minder aanspreekbaar is.

Uit bovenstaande tabel blijkt volgens de respondenten, dat het voetbalvandalisme is afgenomen. Vooral het nieuwe stadion is hierop van gunstige invloed. De politie merkt op dat massaal groepsgeweld binnen het stadion is geminimaliseerd. Individueel geweld neemt daarentegen wel toe. Maar volgens de politie kunnen zij hier juist gemakkelijker op in spelen. De uitwedstrijden blijven nog wel problemen opleveren.

CIV-gegevens

Als gekeken wordt naar de cijfers van het CIV, dan blijkt het volgende:

Tabel 14.2 Overzicht CIV-gegevens FC Twente (in aantallen)

	1998 - 1999	1999 - 2000
thuiswedstrijden	19	14
thuisbezoekers per wedstrijd ⁸	11.919	11.780
politie-inzet per wedstrijd ⁹	56	71
stadionverboden		66.
strafbare feiten	116	93

Uit de CIV-gegevens blijkt dat het totaal aantal aanhoudingen van supporters tijdens thuiswedstrijden van FC Twente in absolute zin is verminderd, maar gemiddeld per wedstrijd is toegenomen. Het beeld wordt duidelijker, wanneer alleen gekeken wordt naar de thuissupporters (zie bijlage 12). Het aantal aanhoudingen van Twente-supporters in het seizoen 1999-2000 ligt 80 procent lager dan het seizoen ervoor. Slechts elf FC Twente supporters zijn aanhouden, waarvan acht voor openlijke geweldpleging. Deze supporters zijn merendeels 19 jaar en ouder. Supporters van de tegenpartij zijn voornamelijk opgepakt voor openlijke geweldpleging en het overtreden van de gemeentewet. De piek bij de aanhangers van andere clubs ligt tussen 25-30 jaar. De gemiddelde politie-inzet per wedstrijd is volgens de CIV gegevens toegenomen, wat in tegenspraak is met de uitspraken van de geïnterviewden. Als echter gekeken wordt naar de totale politie-inzet over een heel jaar, blijkt deze in 1999-2000 wel met zes procent iets is afgenomen.

Succes- en faalfactoren

De organisatievorm en de kwaliteit van samenwerking, biedt volgens de geïnterviewden niet voldoende garantie om de doelstellingen te verwezenlijken. Daarbij speelt de afwachtende houding van de club een belangrijke rol. Ook volgens Balans dienen de betrokken partijen, met name de club, meer gezamenlijk op te treden om de betrokkenheid tussen de BVO en haar supporters te vergroten. Balans denkt onder andere aan het organiseren van sportieve en recreatieve activiteiten (mede) door de club en het uitlenen van het logo van FC Twente voor buurtprojecten en schoolactiviteiten. Maar hoewel alle partijen van mening zijn dat FC Twente vooralsnog te weinig doet aan het project, hebben ze wel het idee dat de club meer oog krijgt voor (voor het belang van) een preventief supportersproject.

Sterke punten uit het project zijn volgens Balans het tijdig signaleren van trends binnen de 'lastige' supportersgroepen en hier vervolgens (beleidsmatig) op anticiperen. Minder sterk aan het project vinden zij, dat Balans soms vergeleken en vereenzelvigd wordt met de doelgroep. Hierdoor lijkt het alsof Balans verantwoordelijk is voor het negatieve gedrag van supporters. Volgens de gemeente is het benaderen van 'lastige' supporters door jongerenwerkers in de wijken buiten de voetbalwedstrijden om een sterk punt. Doordat de jongerenwerkers vervolgens ook in de vakken aanwezig zijn, halen ze de supporters uit de anonimiteit.

Tot slot merkt Balans op dat ook de KNVB zich duidelijker moet profileren ten aanzien van sociaal preventief beleid. Vooralsnog houdt de voetbalbond het volgens Balans teveel bij praten en het doorschuiven van verantwoordelijkheden naar de politie.

Noot 1 Gebaseerd op respectievelijk 4 en 6 wedstrijden

Noot 2 Gebaseerd op respectievelijk 19 en 14 wedstrijden

15 Top Oss

15.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

De hoofddoelstelling van het supportersbeleid is verbetering van de relatie tussen het voetbal en haar toeschouwers. Deze hoofddoelstelling wordt nagestreefd door de realisatie van een aantal subdoelstellingen:

- Vermindering van het voetbalvandalisme door de ontwikkeling van sociaal preventieve activiteiten.
- Vermindering van vandalisme door supporters in de wijken.
- Vermindering van de politie-inzet.

Volgens de gemeente zijn de doelstellingen veranderd: het project richtte zich eerst alleen op lastige supporters en nu op alle supporters. De supporterscoördinator geeft ook aan dat de doelstellingen veranderd zijn.

Organisatiestructuur

Het bestuur van Top Oss is primair verantwoordelijk voor de opzet en uitvoering van het sociaal preventief en toeschouwerbeleid. De supporterscoördinator, een jongerenwerker van de stichting Diagonaal, die veel supporters van de doelgroep kent, is belangrijk bij de uitvoering van het toeschouwerbeleid. De supporterscoördinator is voor 25 uur per week in dienst. De positie van de supporterscoördinator ten opzichte van Top Oss is niet helder. Ook de begeleiding van de supporterscoördinator was niet optimaal in het verleden. Voor de aansturing van het project is een stuurgroep opgezet waaraan de beleidsvertegenwoordigers van de betrokken organisaties deel nemen: BVO Top Oss, de politie Noord Brabant, de Stichting voor Sociaal en Cultureel werk Diagonaal en de gemeente Oss. De stuurgroep bewaakt de doelstellingen en de voortgang van het project, en is verantwoordelijk voor de regie en de implementatie van het project.

Ook is er een projectgroep, waarin de uitvoerende vertegenwoordigers zitten van Top Oss, de politie, de supporterscoördinator en de projectleider (ook van Stichting Diagonaal) in zitten. De projectleider is de trekker van het project en de supporterscoördinator moet aan hem verantwoording afleggen. De projectgroep moet weer verantwoording afleggen aan de stuurgroep.

De Stichting Diagonaal is verantwoordelijk voor de uitvoering en deze taak is ondergebracht bij de projectgroep.

De stuurgroep kwam het afgelopen seizoen zo'n 4 tot 6 keer bijeen. Dat is meer dan verleden jaar toen de stuurgroep maar 2 keer samenkwam.

De projectgroep komt elke 6 weken bijeen. Dit is ongewijzigd.

Een nieuwe instantie die betrokken is bij het project is de reclassering.

De organisatiestructuur wordt als groeiend en in ontwikkeling beoordeeld door Stichting Diagonaal en als krakkemikkig door de gemeente. De gemeente vindt dat het contact met de BVO voor verbetering vatbaar is, dat de contactpersoon van de politie te vaak wisselt en dat de wijze van besluitvorming traag is.

De politiemedewerker heeft nog geen mening over de organisatiestructuur omdat hij nieuw is in het project.

De BVO vindt dat het gaandeweg beter gaat. De supportercoördinator krijgt steeds meer grip op zijn cliëntèle en de supportersvereniging is weer helemaal opgekrikt met een nieuw bestuur en een jurist als voorzitter.

Samenwerking

De individuele contacten worden door de projectleider (Stichting Diagonaal) als prima beoordeeld, maar met de politie als organisatie doen ze weinig zaken. Hij noemt als leerervaringen in de samenwerking:

- Je moet zoveel mogelijk met vaste mensen werken en niet rouleren.
- Communicatie: je moet met gelaagdheid werken, je praat met een supporter anders dan met een beleidsmedewerker.
- Effectiviteit: succes kan je alleen met zijn allen behalen; je moet elkaar ondersteunen om succesvol te zijn.

De gemeente beoordeelt de samenwerking met de politie en opbouwwerk als goed, maar met de BVO als minder: "men is zich nog niet bewust van een breder supportersbeleid, ze zijn alleen bezig met spelers kopen". Het supportersbeleid is niet alleen beleid voor lastige supporters, maar beleid voor alle supporters. Ook qua communicatie ziet hij een manco: het bestuur van Top Oss is niet stelselmatig aan het communiceren met de supporters, alleen bij incidenten. Wel vindt hij dat de samenwerking tussen alle betrokkenen verbeterd is in effectiviteit: men komt sneller tot beslissingen en uitwerkingen. De rol van de gemeente is niet veranderd, de gemeente is alleen subsidieverstrekker en enthousiasmeerder. Het is de taak van de BVO om activiteiten uit te voeren, de gemeente wil wel helpen met de opzet.

De supporterscoördinator vindt de samenwerking met Top Oss goed en met de politie stagnerend: "dat merk je nu pas, nu er een nieuwe politie ambtenaar aangesteld is."

De BVO beoordeelt de samenwerking als positief, de betrokkenheid als goed en de effectiviteit van de samenwerking als groeiend. Als leerervaring noemt de BVO dat ze van een oorlogshouding tot een samenwerkingshouding gekomen zijn met de supporters, dat de BVO en de supporters het wederzijds vertrouwen aan het opbouwen zijn en dat de BVO aan het toegeven is aan gerechtvaardigde verlangens van de supporters: trommelplekken, haken voor vlaggen etc..

15.2 Activiteiten

Doelgroep

Het project richt zich nu op alle supporters en niet alleen meer op de lastige supporter, zodat alle supporters nu tot de doelgroep behoren

De risicosupporters kunnen worden onderverdeeld in drie groepen: 1. de hooligans, 2. de meelopers, 3. de steungroep. De hooligans kunnen getypeerd worden als de aanstichters en regisseurs van het geweld. De meelopers zijn het 'voetvolk' van de hooligans en verrichten bij acties het merendeel van het 'gooi-, smijt- en vechtwerk'. Zij vormen het merendeel van de gearresteerden bij voetbalwedstrijden. De steungroep bestaat uit fanatieke supporters die zich aangetrokken voelen door de kracht die van de hooligans en meelopers uitgaat. Deze groep beperkt zich tot vandalisme en verbaal geweld, maar haakt af als het tot fysiek geweld komt.

Deze risicosupporters zijn op de tribunes van Top Oss hoofdzakelijk te vinden in vak A4 en in mindere mate in B. De totale doelgroep bestaat uit 150 regelmatig bezoekers. Bij risicowedstrijden kan dit aantal oplopen tot 300. De gehele groep bestaat uit supporters in de leeftijd tussen 12 en 35 jaar. Het project richt zich op jongeren in de leeftijd van 12 tot 21 jaar (75% van de gehele groep). Het zijn jongeren uit alle lagen van de samenleving.

Binnen de groep risicosupporters van Top Oss zitten ook veel risicojongeren die al geruime tijd ook problemen veroorzaken in de Osse wijken. Het is duidelijk dat het probleemgedrag van sommige voetbalsupporters niet mag worden gezien als een geïsoleerd fenomeen.

Nieuwe activiteiten

Als nieuwe activiteiten wordt genoemd:

- de vlaggengroep;
- de muzikmakers in het vak;
- zaalvoetbaltoernooi voor de supporters;
- bezoek aan een penitentiare inrichting;
- een voetbalwedstrijd in Rotterdam tegen Marokkaanse club;
- een voetbalwedstrijd tegen de politie;
- feestavond voor supporters;
- combi-bus voor middelbare leeftijd;
- familie-vak voor families na de winterstop.

De recreatieve activiteiten geven volgens de BVO een groeiende binding met de club. De educatieve activiteiten zijn nog niet van de grond, maar de individuele activiteiten en de wedstrijdbegeleiding lopen goed.

Methodiek

De methodieken zijn: vindplaats gericht werken, ambulant werken, samenwerken met andere collega's binnen jeugd en jongerenwerk. De projectcoördinator benadert de doelgroep individueel buiten het stadion in kroegen, zijn methode is gestoeld op intuïtie. Zijn suggestie ter verbetering is dat ze een eigen ruimte krijgen. Hij is ook bezig een platform op te zetten over stadionverboden.

15.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 15.1 worden de veranderingen in voetbalvandalisme van het seizoen 1999-2000 ten opzichte van voorgaande jaren weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 15.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

indicatoren voetbalvandalisme	Verandering	Opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	drastisch minder	
voetbalvandalisme buiten het stadion	minder	
reischoppers rondom het voetbal	nee	Hiervan is geen sprake in Oss
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	minder	geen problemen
verbaal geweld	gelijk tot meer	volgens supporterscoördinator toegenomen
politie-inzet	minder	
Aantal lastige supporters	minder tot gelijk	harde kern minder, lastige nieuwe aanwas toegenomen
Betrokkenheid lastige supporter	groter	
Alcohol en drugsgebruik	gelijk	er wordt flink gebruikt volgens gemeente

Het voetbalvandalisme is duidelijk afgenomen vinden alle betrokkenen. Een aantal lastpakken heeft een stadionverbod gekregen en ook is er een stuk weg afgesloten waardoor stenengooiers niet meer bij de bussen kunnen komen. De afname vindt men zeker ook toe te schrijven aan de supporterscoördinator en aan de preventieve maatregelen. Maar ook aan de technische maatregelen, zoals de plaats van de kassa's. Het gehele pakket bepaalt het succes.

De uitwedstrijden zijn een ander verhaal, de projectleider zou graag hier landelijk over willen discussiëren. De landelijke afstemming zou in de toekomst geregeld moeten worden.

CIV-gegevens

In onderstaande tabel worden de CIV-gegevens uit seizoen 1998-1999 vergeleken met seizoen 1999-2000.

Tabel 15.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	seizoen 1998-1999	seizoen 1999-2000
thuiswedstrijden	22	14
gem. aantal bezoekers	1648	1632
gem. politie-inzet	19	16
stadionverboden	-	32
strafbare feiten	10	2

Uit de CIV-gegevens blijkt dat het aantal aanhoudingen is afgenomen. Uit de verdere uitsplitsing van CIV-gegevens in bijlage 13 blijkt dat de twee strafbare feiten zijn gepleegd door supporters die ouder zijn dan 25 jaar: één van de thuisclub en één van een uit spelende club. 32 personen hebben een stadionverbod; allen opgelegd door het Openbaar Ministerie.

Succes en faalfactoren

Volgens de projectleider bieden de organisatie en kwaliteit van de samenwerking geen garantie voor het voortbestaan. In de toekomst is de financiering niet gegarandeerd. Succes kan er zelfs toe leiden dat het project stopt. De projectbasis blijft een onzekere factor. Ook de supporterscoördinator op zich is een risico want hij heeft al die contacten in zijn eentje. Het vertrouwen dat hij geniet is puur persoonlijk.

Volgens de projectleider moet je om het project te verbeteren investeren in tijd. De groepsmorale moet veranderd worden. Om dit te bereiken zal je veel activiteiten moeten inzetten en eventueel een tweede supporterscoördinator aannemen. Voor de recreatieve activiteiten moet je zoveel mogelijk gebruik maken van het bestaande aanbod. In de toekomst willen ze de jeugdgroep er voorzichtig bij betrekken.

De gemeente suggereert dat diverse rollen en taken verduidelijkt moeten worden. Vooral de rol van de veiligheidscoördinator. En hoe om te gaan met stadionverboden. Er moet een handboek komen 'Veilig Voetbal' met daarin: wie is waarvoor verantwoordelijk, wie bepaalt of er een stadionverbod komt etc.. Het zou een goede zaak zijn als de KNVB BVO's blijft ondersteunen in supportersbeleid.

De BVO geeft aan dat er meer activiteiten ten behoeve van supporters georganiseerd moeten worden. Er zijn nu al resultaten na het eerste jaar: geen boetes van de KNVB, afname vandalisme, terugdringen politie-inzet, meer sfeer. Dit zijn meteen de sterke aspecten van het project. Zwak vindt hij dat je voortdurend een strijd moet voeren om het financieel rond te krijgen.

Succesfactoren:

- duidelijkheid en transparante communicatie;
- afname boete van KNVB;
- afname vandalisme;
- afname politie-inzet;
- meer sfeer;
- aantal bereikte supporters is groot;
- moeilijke doelgroep wordt bereikt;

- wisselgeld: iets kunnen regelen met de politie;
- het kennen en gekend worden;
- de veiligheid van bezoekers die nu te waarborgen is;
- het feit dat Top Oss zelf wat doet en niet alleen kijkt naar de politie;
- je kan veel voorkomen door de supporters een duidelijk beeld te schetsen van de consequenties van hun daden.

Faalfactoren:

- Het tekort aan tijd om alles uit te voeren.
- Ze hebben alles zelf moeten ontdekken: veel informatie had bij de opzet aangereikt kunnen worden.
- De strijd om het financieel rond te krijgen.

Leerervaringen:

- Naamsverwarring, de term supporterscoördinator werd al gebruikt in de supportersvereniging.

Suggesties:

- Supporters een eigen ruimte geven.

16 FC Den Bosch

16.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

Het afgelopen seizoen heeft FC Den Bosch weinig tot geen aandacht besteed aan een sociaal preventief supportersproject. Het afgelopen voetbalseizoen heeft de club enkel ad hoc invulling gegeven aan het voorkomen van voetbalvandalisme. Het doel van is als volgt geformuleerd:

- Het integreren van probleemsupporters bij de 'gewone' supporters.

Onder integreren wordt het vergroten van de betrokkenheid tussen club en supporters, het creëren van wederzijds begrip en bewustwording bij de probleemsupporters van de gevolgen van hun vandalisme verstaan.

Doordat bij de club steeds meer supporters zich negatief manifesteren en er een grote groep nieuwe aanwas ontstaat, is op initiatief van de BVO, de politie en de gemeente besloten het project Vandalisme Integrale Aanpak (VIA) per september 2000 te starten. Het afgelopen seizoen zijn voornamelijk voorbereidingen getroffen tot het opzetten van het sociaal preventief supportersproject VIA.

Organisatiestructuur

De belangrijkste reden van het uitblijven van sociaal preventief beleid bij FC Den Bosch, is de afwezigheid van een supporterscoördinator. Overigens speelt dit probleem al vijf jaar bij de club. Inmiddels heeft de club voor het project VIA twee coördinatoren aangesteld. Daarnaast speelt een tekort aan financiële middelen, de club heeft halverwege het seizoen uitstel van betalingen aangevraagd, ook een rol. Doordat de prioriteit niet bij preventief beleid gelegen is, hebben hierover haast geen contacten met politie en gemeente plaatsgevonden. Van een specifieke organisatiestructuur is geen sprake.

Samenwerking

Van onderlinge samenwerking voor het uitvoeren van preventieve activiteiten is veelal weinig sprake. Desondanks, zo constateert de politie, gaat de samenwerking wel steeds beter. Een aantal overlegvormen is aanwezig:

- Voor iedere voetbalwedstrijd vindt bilateraal veiligheidsoverleg tussen de politie en de BVO plaats.
- Op beleidsmatig niveau vindt om de twee à drie maanden driehoeksoverleg tussen de BVO, de gemeente, de politie en justitie plaats.
- Het afgelopen jaar hebben gesprekken plaatsgevonden tussen de BVO, de politie, de gemeente en de stichting Divers om afstemming te vinden tussen beleid en uitvoer van het project.
- Incidenteel overleg tussen de club en de supportersvereniging. De club ervaart wel het probleem dat de 'lastige' supporters niet verenigd zijn in de supportersvereniging, maar hun eigen fanclub FCDB hebben.

16.2 Activiteiten

Doelgroep

FC Den Bosch heeft een groeiende supportersgroep die in toenemende mate problemen veroorzaken. De club telt zo'n 350 'lastige' supporters, waarvan 50 behoren tot de harde kern en 300 tot meelopers. Deze supporters zijn volgens de politie allen Bosschenaren. De meeste zijn lid van de fanclub FCDB.

Activiteiten

Het afgelopen voetbalseizoen heeft FC Den Bosch geen activiteiten georganiseerd voor haar supporters. De supporters- en fanclub hebben wel enkele recreatieve- en sportieve activiteiten georganiseerd. De politie werkt volgens het principe 'kennen en gekend' worden. De politie houdt zich bezig met stadionverboden en het vervoer naar uitwedstrijden. Binnen het stadion is de politie niet (nadrukkelijk) aanwezig.

Het afgelopen jaar hebben geen sociaal preventieve activiteiten plaatsgevonden. Andere, merendeels financiële problemen en handhaven club in ere divisie kregen prioriteit van FC Den Bosch. Dit heeft het wantrouwen van supporters in de club volgens de recent aangestelde supporterscoördinator enkel versterkt. Het afgelopen jaar heeft de club haar supporters volgens de coördinator veel beloofd maar uiteindelijk niets waargemaakt. Dat het voetbalvandalisme binnen het stadion niet is toegenomen, komt veelal door de stadionverboden. Probleem is volgens de club dat zij de supporters met een stadionverbod vervolgens uit het oog verliezen en daardoor ook de binding afneemt. Bovendien is het beleid volgens de betrokken partijen de laatste jaren gekenmerkt door onduidelijkheid waardoor onbegrip bij de supporters is ontstaan.

De politie geeft aan dat het sociaal preventief project voornamelijk gericht moet zijn op het voorkomen van doorstroom van meelopers naar harde kern. Deze jonge groep 'lastige' supporters vormen de voedingsbodem voor voetbalvandalisme.

16.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 16.1 worden veranderingen in voetbalvandalisme van het seizoen 1999-2000 ten opzichte van voorgaande jaren gepresenteerd. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 16.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

indicatoren voetbalvandalisme	verandering	opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	ongeveer gelijk gebleven	Volgens de club zijn door stadionverboden de meeste 'angels' uit de groep lastige supporters. Politie geeft aan dat niet alle veiligheidsmaatregelen in orde zijn.
voetbalvandalisme buiten het stadion	gelijk	
reischoppers rondom het voetbalgebouwen	gelijk	Vooral bij risicowedstrijden komen jongeren uit omliggende wijken politie provoceren.
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	toegenomen	
verbaal geweld	toegenomen	Wordt volgens politie steeds grover. Verbaal geweld richt zich merendeels op tegenstander en scheidsrechter. Gebruik maken ziekten erg 'populair'.
politie-inzet	gelijk	Ondanks toename aantal fans is politie-inzet gelijk gebleven.
aantal 'lastige' supporters	toegenomen	Aantal jonge 'lastige' supporters neemt toe. 'Ouderen' worden steeds rustiger.
betrokkenheid 'lastige' supporters bij BVO	gelijk	Het afgelopen jaar hebben (haast) geen contacten plaatsgevonden tussen BVO en supporters.
alcohol en drugsgebruik	toegenomen	Geen specifiek beleid om gebruik te verminderen.

Uit de tabel blijkt dat het voetbalvandalisme bij thuiswedstrijden, ondanks een toegenomen aantal 'lastige supporters', min of meer gelijk is gebleven. Dit komt grotendeels doordat de meest hardnekkige risicosupporters een stadionverbod hebben en derhalve niet in het stadion aanwezig zijn. De problemen nemen wel toe bij de uitwedstrijden van FC Den Bosch. Van de club zijn over het seizoen 1999-2000 geen CIV-gegevens bekend.

Succes- en faalfactoren

Het afgelopen seizoen is er weinig tot geen structurele aandacht voor preventief supportersbeleid geweest. Enkel ad hoc is invulling gegeven aan het voorkomen van voetbalvandalisme. Ook de onderlinge samenwerking tussen de verschillende partners staat op een laag pitje. Het voornaamste probleem is het ontbreken van een supporterscoördinator, financiële middelen en draagvlak bij de club om een impuls aan het sociaal preventief beleid te geven.

Een succesfactor is het initiatief van de BVO, de politie en de gemeente tot het project Vandalisme Integrale Aanpak (VIA). Dit project start in september 2000 en is vooral gericht op het voorkomen van nieuwe aanwas. Het afgelopen seizoen zijn voornamelijk voorbereidingen getroffen tot het opzetten van dit project.

17 N.E.C. (Nijmegen)

17.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

Per augustus 1999 is de club op initiatief van de jongerenwerk Tandem gestart met het project Overenthousiast. Dit project richt zich op probleemsupporters met als doel:

- Het verbeteren van de sfeer waarbinnen agressie en overlast uitzondering en geen regel zijn¹⁰.

Hoewel het voorkomen van vandalisme de voorkeur heeft boven een repressieve aanpak, stelt de club wel dat "preventief gewerkt wordt waar het kan en repressief als het niet anders meer kan. De sociaal preventieve aanpak is een alternatief voor een harde aanpak". Overigens zou de club graag zien dat het project niet alleen gericht is op de 'lastige' supporters. De supporterscoördinator benadrukt het belang een open en positieve houding van club jegens haar supporters en vice versa.

De financiering van Overenthousiast komt voor rekening van de KNVB/VWS, N.E.C. en de gemeente.

Organisatiestructuur

Het supportersproject is onderdeel van het veiligheidsbeleid van N.E.C.. Het project wordt aangestuurd door een zogeheten 'kleine commissie'. Dit is als het ware het dagelijks bestuur van de commissie supportersbeleid van de BVO. In de kleine commissie hebben N.E.C., de politie, Tandem en de welzijnsinstellingen NIM en Jeugdzorg/Archo zitting. Aan de begeleidingscommissie supportersbeleid wordt, naast eerder genoemde instellingen, deelgenomen door justitie, de supportersvereniging, Bureau Halt en zijdelings de gemeente.

De supporterscoördinator (men spreekt van projectleider) is afkomstig van Tandem. Het project is ontleend aan het supportersproject van Vitesse, waarbij (ook) gewerkt wordt met projectvrijwilligers. Deze vrijwilligers zijn afkomstig uit de doelgroep van het project en hebben tot taak de binding tussen club en risicosupporters te vergroten.

Samenwerking

De onderlinge samenwerking wordt als prettig en constructief ervaren. Toch bestaat wel de gedachte dat "het allemaal nog niet geheel gladjes verloopt". Volgens de club vindt te weinig terugkoppeling tussen de betrokken instanties plaats. Ook de rol en positie van de supporterscoördinator zijn voorts nog onduidelijk. Zo is de coördinator zelden betrokken bij vooroverleg over de wedstrijden en is zij in haar informatievoorziening afhankelijk van de overige partijen. Bovendien is volgens de supporterscoördinator het beleid en visie "hoe om te gaan met jongeren" nog niet helder, waardoor het voorkomt dat de politie stadionverboden uitdeelt in plaats van de supporters door te sturen naar Tandem of andere hulpverleningsinstanties zoals NIM en Jeugd-

Noot 10 Tandem 1998, Supportersproject Overenthousiast N.E.C. Nijmegen

zorg/Archo. De communicatie en afstemming laat ook volgens de supporterscoördinator te wensen over.

Ook volgens de politie verloopt de communicatie tussen N.E.C. en de supporterscoördinator niet altijd even goed, waardoor de coördinator soms de greep op de groep mist. Bovendien heeft de BVO volgens de politie een (te) vijandige houding in benadering van 'lastige' supporters. Overigens is de verbouwing van het stadion van nadelige invloed geweest op de interne contacten en samenwerking. Alle betrokken partijen constateren dat de onderlinge samenwerking wel steeds beter gaat.

Er bestaat een aantal overlegvormen:

- Eens per maand vindt veiligheidsoverleg plaats tussen politie, justitie gemeente en de BVO.
- Voor iedere wedstrijd vindt tussen de BVO en de politie wedstrijdoverleg plaats.
- Om de zes maanden hebben de BVO, de politie, de gemeente en justitie beleidsmatig overleg.
- Commissie stadionverboden neemt eens per maand de stand van zaken door. Tijdens dit overleg zijn ook betrokken supporters aanwezig.
- Om de veertien dagen vindt operationeel overleg tussen N.E.C. en de supporterscoördinator plaats.
- Geregeld overleg tussen supporters (klankbordgroep) en N.E.C..

17.2 Activiteiten

Doelgroep

Het project Overenthousiast richt zich op de bekende tweedeling harde kern supporters en de meelopers. De club telt zo'n 150 à 200 harde kernsupporters en 400 meelopers. Het merendeel hiervan is lid van de Harde Kern Nijmegen. Daarnaast is er ook een 'gewone' supportersvereniging.

Activiteiten

De activiteiten van het supportersproject zijn onderverdeeld in drie elementen: een individuele aanpak, een groepsaankpak en een preventieve aanpak gericht.

De individuele aanpak bestaat uit een verplichte cursus voor supporters met een stadionverbod, die wordt gegeven door een maatschappelijk werker van het NIM. Het doel van deze cursus is met name confronteren en daarmee gedragsverandering bewerkstelligen. Door het volgen van de cursus kan een stadionverbod omgezet worden naar voorwaardelijk. Volgens de politie is deze cursus inhoudelijk te vrijblijvend en niet genoeg confronterend. Daarnaast vindt individuele dienst- en hulpverlening, zoals begeleiding bij stadionverboden, door de supporterscoördinator plaats.

De groepsaankpak is gericht op contactlegging en beïnvloeding. Kennen en gekend worden neemt hier een belangrijke plaats in. Dit principe vindt zowel in het stadion als buiten het stadion plaats, waarbij de politie, supporterscoördinator en projectvrijwilligers, de BVO en stewards nauw samenwerken. Kernbegrippen bij de groepsaankpak zijn verantwoordelijkheid en betekenisrelatie. De supporterscoördinator en projectvrijwilligers spelen hierbij vanwege hun onafhankelijke positie een belangrijke rol. De projectvrijwilligers zijn supporters afkomstig uit de doelgroep of die daar een relatie mee hebben. Overigens is het achteraf moeilijk gebleken projectvrijwilligers uit de doelgroep te rekruteren. De meesten blijken emotioneel te betrokken bij het voetballen en N.E.C. waardoor er voornamelijk geen projectvrijwilligers zijn.

Ook de politie neemt een belangrijke rol in bij de groepsaankpak. Deze is voornamelijk gelegen in het kennen en gekend worden. Daarnaast is de politie niet meer nadrukkelijk in en om het stadion aanwezig, waardoor supporters minder mogelijkheden hebben de politie te provoceren.

De supportersverenigingen participeren in dit geheel met sportieve- en recreatieve activiteiten zoals het organiseren van spelletjesavonden en voetbaltoernooien.

Tot slot is er het element 'preventieve aanpak'. Dit is gericht op het verstrekken van voorlichting en informatie aan de supporters en media om een positief beeld van de club en het voetbal te bewerkstelligen.

17.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 17.1 worden de belangrijkste veranderingen in het supportersgedrag in het seizoen 1999-2000 weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 17.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

aspecten supportersgedrag	verandering	opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	gelijk tot iets afgenomen	Minder incidenten door cameratoezicht, stewards en minder nadrukkelijke aanwezigheid van politie. BVO meldt dat incidenten zich ook voordoen op business-seats!
voetbalvandalisme buiten het stadion	gelijk	Supporters verdwijnen in de anonimiteit.
reischoppers rondom het 'voetbalgebeuren'	gelijk	Jongeren uit omliggende wijken.
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	gelijk	Door andere begeleiding politie (op de achtergrond) en buscombi.
verbaal geweld	afgenomen	Door stadionverboden en inzetten trommels tijdens spreekkoren.
politie-inzet	gelijk tot afgenomen	Door verbeterde infrastructuur in stadion.
aantal 'lastige' supporters	gelijk	Politie schat aantal 'lastige' supporters tweemaal hoger in dan BVO.
betrokkenheid 'lastige' supporters bij BVO	gelijk tot toegenomen	Door met name kennen en gekend worden meer betrokkenheid.
alcohol en drugsgebruik	toegenomen	Door gebruik harddrugs zijn supporters niet meer benaderbaar.

Uit de tabel blijkt volgens de respondenten, dat het voetbalvandalisme niet is toegenomen het afgelopen seizoen. Binnen het stadion is zowel het fysieke als het verbale geweld afgenomen.

CIV-gegevens

In tabel 17.2 wordt een overzicht van CIV-gegevens gepresenteerd.

Tabel 17.2 Overzicht CIV-gegevens N.E.C. (in aantallen)

CIV-gegevens	1998-1999	1999-2000
aantal thuiswedstrijden	17	20
bezoekers per wedstrijd ¹¹	4.625	7.750
politie inzet per wedstrijd ¹²	37	47
aantal stadionverboden		138
aantal strafbare feiten	7	66

De CIV-gegevens laten een geheel ander beeld zien dan de meningen die de respondenten noemen. Er zijn in het seizoen 1999-2000 veel meer aanhoudingen verricht. Gerelateerd aan het aantal thuiswedstrijden is er sprake van een forse stijging, in het seizoen 1998-1999 bedroeg het gemiddeld aantal aanhoudingen 0,4 en in 1999-2000 lag dit op 3,3. 138 aanhangers van N.E.C. hebben een stadionverbod. Het merendeel (91) is opgelegd door het Openbaar Ministerie, het resterende door de club.

In bijlage 15 is een nadere uitsplitsing van de CIV-gegevens opgenomen. Hieruit blijkt dat het overgrote deel van de aanhoudingen supporters van de thuisclub betreft.

Succes- en faalfactoren

De betrokken partijen spreken van een goed en succesvol project, al moet volgens hen wel rekening gehouden worden dat het pas loopt en daardoor nog verder moet uitkristalliseren.

De volgende factoren die een positieve invloed hebben, worden door de betrokken partijen genoemd:

- gezamenlijke draagvlak voor het project bij alle partijen;
- combineren van individuele en groepsgerichte aanpak van supporters;
- werken vanuit een betekenisrelatie en niet enkel op basis van vertrouwen;
- betrokken partijen hebben kennis en ervaring;
- meer duidelijkheid voor de supporters over wat wel en niet getolereerd wordt.

Daarnaast worden ook enkele factoren genoemd die een negatieve werking op het project (kunnen) hebben:

- ontbreken van meetbare en concrete doelstellingen;
- teveel nadruk leggen op korte termijn resultaten;
- te weinig overleg vanuit de BVO met verschillende partijen;
- vooralsnog weinig open samenwerking en informatieverstrekking;
- vooralsnog onduidelijke rol en positie van de supporterscoördinator waardoor zij door supporters niet altijd serieus wordt genomen.

Noot 11 Deze tellingen zijn gebaseerd op respectievelijk 17 en 16 thuiswedstrijden

Noot 12 Gemiddelde politie-inzet over respectievelijk 17 en 20 wedstrijden

18 Cambuur Leeuwarden

18.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

Vanaf maart 2000 is de BVO Cambuur Leeuwarden op initiatief van de gemeente gestart met het supportersproject "Helden rond de velden". Aan de start van het project is een jaar (beleidsmatige) voorbereidingen vooraf gegaan. Het doel van het project is als volgt geformuleerd:

- Het terugdringen c.q. beheersbaar maken en houden van het voetbalvervalsisme en van andere voetbalcriminaliteit.

Om dit te bewerkstelligen is het project onderverdeeld in drie sporen (zie 13.2), met elk een eigen subdoelstelling:

- versterking van de positieve binding van vooral jonge supporters met de club door middel van activiteiten door en voor supporters;
- verbetering van maatschappelijke contacten, sociale vaardigheden en soms ook de leefsituatie van jongeren die tot de doelgroep van de risicosupporters of harde kern behoren;
- creëren van een publieksvriendelijke voetbalomgeving.

De gemeente is tot het initiatief gekomen, omdat zich buiten het stadion veel problemen voordeden. Bovendien gaven de inwoners van Leeuwarden te kennen dat zij door een negatieve sfeer in en rondom het stadion, de wedstrijden niet meer wilden bezoeken.

Organisatiestructuur

Er wordt onderscheid gemaakt naar de Werkgroep Publieksbeleid en de Stuurgroep Publieksbeleid. De stuurgroep is verantwoordelijk voor coördinatie van het project. In deze groep hebben de gemeente, jongerenwerk Het Buro, de politie, justitie en de BVO zitting. De werkgroep is het uitvoerend orgaan van het project. In de werkgroep is, naast de organisaties uit de stuurgroep, de supportersvereniging Cambuur 2000 vertegenwoordigd. Ook een fan-coach maakt deel uit van de werkgroep en valt, om enige neutraliteit te waarborgen, onder Het Buro. Bovendien zijn de projectleiders, de coördinatoren van het project, afkomstig van deze organisatie. De werkgroep kan, naar gelang het thema, vanuit verschillende geledingen samengesteld worden. Bovendien worden andere instellingen die een rol van betekenis kunnen hebben bij de invulling van het project, zoals scholen en buurtwerk, zijdelings ingeschakeld.

De financiering van het driejaar durende project ligt voor het overgrote deel bij de gemeente Leeuwarden. Op jaarbasis ontvangt het Buro f 75.000,- van de gemeente. Daarnaast leveren ook de politie, de club en de KNVB/ministerie VWS financiële middelen.

Samenwerking

Tussen de betrokken partijen is sprake van een goede en constructieve samenwerking. De BVO typeert de samenwerking zelfs als optimaal. De politie is gematigder positief: de samenwerking gaat volgens hen steeds beter maar is op verschillende punten, zoals het nakomen afspraken, voor verbetering vatbaar. Bovendien is het volgens de politie noodzakelijk de samenwerking tussen politie en stewards te verbeteren. De huidige samenwerking is vol-

gens hen niet optimaal en draagt onvoldoende bij aan het terugdringen en beheersbaar maken van voetbalvandalisme. De projectleiders zijn tevreden over de huidige samenwerking. In de beginperiode was het volgens hen vooral zoeken naar een passende organisatiestructuur. Daarnaast geven zij aan dat tussen de diverse partners van het project (te) weinig afstemming plaatsvindt. De gemeente is tevreden over de samenwerking met het Buro. Over de samenwerking met de politie en de club is men gematigder positief. Door organisatorische problemen bij zowel de politie als Cambuur Leeuwarden, zijn in de aanloopfase van het project veel personele wijzigingen geweest. Volgens de gemeente zorgde dit voor onrust in de voorbereidingen. Inmiddels is de samenwerking met de BVO beter geworden.

Er is een aantal overlegvormen ingesteld:

- Wekelijks vindt wedstrijdoverleg tussen de politie, de BVO en de stewardorganisatie plaats. Tijdens dit overleg worden alle aspecten rondom veiligheid en supporters besproken.
- Op beleidsmatig niveau vindt zo'n twee maal per jaar driehoeksoverleg tussen de BVO, de gemeente, de politie en justitie.
- De Stuurgroep Publieksbeleid vergadert vier keer per jaar, grotendeels gericht op evaluatie en bijsturen van het project. Wekelijks vindt operationeel overleg tussen leden van de Werkgroep Publieksbeleid plaats.
- Overleg tussen de BVO Cambuur Leeuwarden en de supportersvereniging Cambuur 2000. Tijdens overlegmomenten wordt nader ingegaan op allerlei problemen en lopende zaken.
- Daarnaast zijn er verschillende ad hoc overlegmomenten tussen de betrokken partijen.

Draagvlak voor het project is bij de betrokken partijen aanwezig. De projectleiders stellen wel dat het eigenbelang van de betrokken instanties soms afwijkt van het projectbelang.

18.2 Activiteiten

Doelgroep

Binnen het project zijn er drie sporen. Ieder spoor is gericht op een specifieke doelgroep. Het eerste spoor, "*het jeugdplan*", richt zich op de jeugd van 10 tot en met 18 jaar. Daarbinnen worden overigens drie leeftijdscategorieën onderscheiden. Het tweede spoor, "*kennen en gekend worden*", richt zich op de (vooral 'lastige') groep supporters van 18 jaar en ouder. Cambuur Leeuwarden telt zo'n 250 risicosupporters waarvan 75 behoren tot de harde kern. Tot slot het derde spoor "*vriendelijk, sfeervol en gezellig*". De doelgroep vormt de supportersvereniging van de club.

Activiteiten

De activiteiten zijn onderverdeeld naar de drie genoemde sporen. Binnen het eerste spoor, dat gericht is op het versterken van de binding tussen club en jeugd, is een aantal programma's en activiteiten zoals De Held beschreven. Daadwerkelijke uitvoering van de activiteiten uit het eerste spoor heeft in het voetbalseizoen 1999-2000 niet plaats gevonden. Het voetbalseizoen heeft merendeels in het teken gestaan van voorbereidingen. Zo is voor De Held aansluiting gezocht bij reeds bestaande projecten zoals *Nee, echte niet* (dit is een project in de filosofie van *Nee tegen geweld*). Deze aansluiting is gezocht, omdat de scholen te kennen hebben gegeven het vervelend en onoverzichtelijk te vinden wanneer zij door verschillende instanties voor gelijksoortige projecten worden benaderd.

Wel heeft de voetbalclub in mei 2000 de Kids-club opgericht. De gedachte hierachter, is dat leerlingen die hebben meegedaan aan het project De Held, zich kunnen aanmelden bij de Kids-club. Deze club organiseert verschillende sportieve en recreatieve projecten voor kinderen en jongeren tot en met 15 jaar. Toekomstige projecten zoals de Juniorclub en Company zullen onder de Kids-club worden ondergebracht.

Het tweede spoor richt zich op de (vooral 'lastige') groep supporters van 18 jaar en ouder. Binnen dit spoor is een belangrijke taak weggelegd voor de fancoach. Als spin in het web moet de fancoach contacten onderhouden met de doelgroep, maar ook met de politie, de BVO en de supportersvereniging. Daarnaast is het de taak van de fancoach om samen met de doelgroep diverse sportieve en recreatieve activiteiten te organiseren. Bovendien moet de fancoach zich ook bezig houden met individuele hulpverlening en het begeleiden van supporters tijdens thuis en uitwedstrijden. Uit de beschrijving blijkt reeds dat binnen het tweede spoor wel activiteiten zijn ontwikkeld, maar niet zijn uitgevoerd. Dit heeft mede te maken met enige problemen bij het aantrekken van een fancoach. Soms bleek de persoon nog teveel binding te hebben met de (risico)supporters of ontstond een probleem doordat men een te groot eisenpakket op tafel legde. Inmiddels zijn de problemen grotendeels opgelost en is er een fancoach aangesteld.

Activiteiten in het derde spoor vormen een onderdeel van het algemeen publieksbeleid. In dit spoor worden voornamelijk sportieve en recreatieve activiteiten georganiseerd door de supportersvereniging Cambuur 2000 in samenwerking met de BVO en soms ook andere instellingen en/of personen zoals de politie en de fancoach. Overigens is Cambuur 2000 in het seizoen 1998-1999 ontstaan uit onvrede over het reilen en zeilen van de club en de 'oude' supportersvereniging Vriendenclub Cambuur. Het afgelopen voetbalseizoen hebben enkele activiteiten uit het derde spoor zoals een ballonnenwedstrijd, penalty bokaal en muziekacts plaatsgevonden.

18.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 18.1 worden de belangrijkste veranderingen in het supportersgedrag in het seizoen 1999-2000 weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 18.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

aspecten supportersgedrag	verandering	opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	toegenomen	Hoofdzakelijk door spelen in nacompetitie en degradatie is vandalisme toegenomen.
voetbalvandalisme buiten het stadion	toegenomen	Stadion bevindt zich in woonwijk. Vandalisme vooral gooien van stenen naar bussen.
reischoppers rondom het voetbalgebeuren	gelijk c.q. toegenomen	Tiental jongeren die na de wedstrijd uit supporters en politie uitdagen. Jongeren hebben mobiel contact met supporters binnen stadion.
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	afname	Door combi-regeling lastige supporters steeds beter in de hand houden.
verbaal geweld	gelijk c.q. toegenomen	Cambuur heeft nodige boetes van KNVB opgelegd gekregen.
politie-inzet	gelijk c.q. toegenomen	Gemiddeld gezien gelijk maar door nacompetitie inzet verhoogt.
aantal 'lastige' supporters	licht toegenomen	Aantal jonge meelopers neemt toe.
betrokkenheid 'lastige' supporters bij BVO	toegenomen	Door kennen en gekend worden is betrokkenheid toegenomen.
alcohol en drugsgebruik	toegenomen	Supporters niet meer kunnen aanspreken. Zeker niet na gebruik harddrugs.

Uit bovenstaande tabel blijkt volgens de respondenten, dat het voetbalvandalisme in en rondom het stadion is toegenomen. Groot probleem is de locatie van het stadion. Het stadion ligt in een woonwijk waardoor vertrekkende bussen gemakkelijk het doelwit zijn van vandalisme. Overigens is de stijging vooral toe te wijden aan ongeregelde heden tijdens de nacompetitie.

In het stadion tracht de club een "Engelse voetbalsfeer" te creëren. Dit houdt in dat in het stadion (haast) geen hekken en geen ballenvangers geplaatst zijn. De club verwacht met een positieve sfeer het aantal ongeregelde heden te verminderen.

Uit de tabel blijkt voorts de toegenomen politie-inzet. Dit is enerzijds het gevolg van het spelen in de nacompetitie en anderzijds het gevolg doordat de politie, in tegenstelling tot voorgaande seizoenen, ook bij niet risicowedstrijden in het stadion aanwezig is. Tenslotte valt de toename van het aantal 'lastige' supporters op. Met name door het toegenomen aantal jonge meelopers is de risicogroep groter geworden.

CIV-gegevens

Als gekeken wordt naar specifieke CIV-cijfers betreffende voetbalvandalisme, dan ontstaat het volgende beeld:

Tabel 18.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	1998 - 1999	1999 - 2000
thuiswedstrijden	17	16
supporters per wedstrijd ¹³	8.486	8.050
gemiddelde politie-inzet ¹⁴	34	35
stadionverboden		56
strafbare feiten	15	32

Uit bovenstaande cijfers van het CIV blijkt, dat het aantal aanhoudingen meer dan verdubbeld is. Overigens is in 1998-1999 60 procent van de aangehouden supporters aanhanger van Cambuur, terwijl dit in 1999-2000 is gestegen tot 94 procent.

Noot 13 Gebaseerd op 5 respectievelijk 4 thuis wedstrijden

Noot 14 Gebaseerd op 16 respectievelijk 4 wedstrijden

Als gekeken wordt naar de strafbare feiten bij thuiswedstrijden (zie ook de in tabellen weergegeven CIV-gegevens in bijlage 16), dan blijkt dat in seizoen 1998-1999 44 procent van de Cambuur aanhangers is aangehouden voor openlijke geweldpleging. In 1999-2000 is 69 procent van de eigen supporters opgepakt voor openlijke geweldpleging. 56 personen hebben een stadionverbod.

In het eerste seizoen ligt de piek (44%) van de aangehouden thuissupporters in de leeftijdscategorie 16-18 jaar. In het tweede jaar komt hier de categorie 19-21 jaar bij. Samen vormen zij 63 procent van het aantal aangehouden supporters. 17 procent van de aangehouden Cambuur aanhangers is tussen 22-24 jaar.

Succes- en faalfactoren

Het belangrijkste resultaat is volgens de projectleiders dat de betrokken partijen hun werkzaamheden onderling beter op elkaar afstemmen. Bovendien wordt sinds de invoering van het project de beide zijden van de medaille van risicosupporters bekeken. Niet alleen worden 'lastige' supporters op- en aangepakt, ook wordt gekeken waarom onbegrip heerst bij de supporters.

De inrichting van het stadion heeft een positieve invloed op de sfeer. Door de afwezigheid van hoge hekken en grote ballenvangers is de ambiance doorgaans vriendelijk en sportief. De club stelt dat hierdoor de binding met de club toeneemt, maar ook dat het bij verlies meer problemen over zich kan afroepen. Bovendien bevindt het stadion zich in een woonwijk. Hierdoor is het voor supporters gemakkelijk bussen van tegenstanders te belagen.

Een succesfactor is de goede en persoonlijke samenwerking tussen de meeste van de betrokken partijen. De personen kennen elkaar al jarenlang waardoor een vertrouwensrelatie is opgebouwd. Daarnaast wordt niet alleen uitgegaan van eerdere ervaringen, maar wordt iedere wedstrijd opnieuw bekeken op (mogelijke) risico's. Wisselingen van personen kan echter van nadelige invloed op het project zijn.

Een faalfactor is dat het project vooralsnog teveel afhankelijk is van één geldschieder.

Voor de politie is het gebruik maken van zogeheten interventiegroepen een succesfactor. De politie staat tijdens de wedstrijden tussen de supporters in om, indien nodig, contact te leggen met supporters of om daadwerkelijk repressief op te treden.

Als faalfactor geeft de gemeente het verplicht overnemen van de methode van De Held aan. Hierdoor biedt het weinig ruimte voor lokale problemen c.q. invloeden.

19 FC Groningen

19.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

In het voetbalseizoen 1999-2000 zijn bij FC Groningen voornamelijk voorbereidingen getroffen tot het opzetten van een sociaal preventief supportersproject. In voorgaande jaren werd enkel ad hoc aandacht besteed aan het voorkomen van voetbalvandalisme. In het huidige project, dat in oktober 2000 voor de duur van twee jaar formeel is gestart, is de centrale doelstelling als volgt geformuleerd:

- Het voorkomen van c.q. verminderen van vandalisme, geweld en intolerantie dat voor, tijdens en na voetbalwedstrijden door (risico)supporters van FC Groningen wordt veroorzaakt.

Daarnaast hanteren de betrokken partijen de volgende doelstellingen:

- het gebruiken van de aantrekkingskracht van voetbal en het aanzien van FC Groningen voor activiteiten gericht op jongeren in buurten en scholen, met als doel het aanbrengen van respect voor waarden en normen en het voorkomen van crimineel gedrag en intolerantie;
- het bevorderen van een (klant)vriendelijke tegemoetreding van bezoekers van voetbalwedstrijden, o.a. door het tot stand brengen van goede contacten en een goede relatie met alle groepen bezoekers van voetbalwedstrijden;
- het begeleiden van individuele supporters en indien nodig het verwijzen van supporters naar (jeugd)hulpverlening;
- het verminderen van de inzet van politie voor-, tijdens en met name na de voetbalwedstrijden.

De directe aanleiding tot het project waren de supportersrellen die, naar aanleiding van de verloren nacompetitiewedstrijd tegen Sparta op 19 juni 1999, in de binnenstad van Groningen zijn ontstaan. Promotie naar de ere-divisie bleef hierdoor uit. De ongeregelde heden na afloop van de wedstrijd werden vooral veroorzaakt door relatief jonge en onbekende supporters van Groningen¹⁵. Ook is gebleken dat supporters van FC Groningen rellen veroorzaken bij wedstrijden van andere clubs. Op initiatief van de gemeente Groningen is gekomen tot het project sociaal preventief supportersbeleid.

Organisatiestructuur

Er zijn verschillende partijen betrokken bij het preventief supportersproject: de BVO FC Groningen, de supportersvereniging, de gemeente, de politie, het Openbaar Ministerie, de Stichting GISKA, de stichting WING en het Leger des Heils. Een supporterscoördinator van de club heeft volgens de BVO, behoudens het vervoer naar uitwedstrijden nog geen goede taak in het project gekregen. De BVO geeft aan dat er vooralsnog enkel een supporterscoördinator is, omdat de KNVB dit verplicht.

De dagelijkse leiding van het project is in handen van jongerenwerk GISKA. De feitelijke uitvoering van het huidige project is in handen van twee project-functionarissen van GISKA. Deze functionarissen hebben een verschillende achtergrond: een is afkomstig uit het jongerenwerk en de ander uit de harde

Noot ¹⁵ vgl. onderzoek van RU Groningen en Intraval naar de samenstelling van de groep relschoppers

kern van de supporters van FC Groningen. Zij zijn intermediair tussen de supporters en de club, waarbij ze zich vooral richten op het positief beïnvloeden van het gedrag van 'lastige' supporters. Projectvrijwilligers moeten een belangrijke rol gaan spelen. Zij moeten in hoofdzaak contacten leggen en onderhouden met 'lastige' supporters en wangedrag beletten. De functionarissen maken deel uit van het Stedelijk Straathoek Team en werken samen met diverse (hulpverlenings)instellingen zoals de Kinderbescherming, Leger des Heils en het regionaal Haltbureau. In tegenstelling tot de supporterscoördinator van de club, spreken de projectfunctionarissen van GISKA supporters ook aan in de wijk. In het seizoen 1999-2000 waren echter nog geen projectfunctionarissen en vrijwilligers aangesteld.

De rol van de gemeente beperkt zich vooralsnog tot "geldschietster en kritische volger".

Samenwerking

Samenwerking vindt plaats op zowel beleidsmatig als uitvoerend niveau. Het afgelopen seizoen 1999-2000 heeft het overleg voornamelijk nog in het teken gestaan van voorbereiding op het supportersproject en operationeel overleg gericht op de voetbalwedstrijden. Naast veelvuldig overleg op ad hoc basis bestaan de volgende overlegvormen:

- De voetbaldriehoek komt 2 à 3 maal per jaar bijeen om beleid en uitvoering van het project af te stemmen. In dit overleg hebben de gemeente, de politie, justitie en de BVO zitting. Indien noodzakelijk worden ook andere organisaties bij het bestuurlijk overleg betrokken.
- De begeleidingscommissie is een ambtelijke werkgroep ten behoeve van voorbereiding van de vergaderingen van de voetbaldriehoek. Deze ontwikkelt een gezamenlijke beleidsvisie, bewaakt de projectvoorwaarden en draagt zorg voor een goede beleidsontwikkeling en implementatie van het project.
- Overleg tussen FC Groningen en de supportersvereniging. Tijdens dit frequent voorkomend overleg worden allerlei problemen en lopende zaken besproken. De club geeft als probleem aan dat de 'lastige' supporters geen lid zijn van de supportersvereniging. Deze supporters zijn hierdoor moeilijk bereikbaar.
- Eens in de twee weken vindt tussen de BVO en de politie wedstrijdoverleg plaats. Daarnaast vindt bijna dagelijks contact plaats om actuele supporterszaken zoals stadionverboden door te nemen. De supporterscoördinator wordt incidenteel bij dit overleg betrokken.
- Overleg (in wisselende samenstelling) tussen GISKA, de club, de supporterscoördinator en de supportersvereniging. Ook andere (welzijns) instellingen kunnen bij dit overleg betrokken worden.

De onderlinge samenwerking in de voetbaldriehoek wordt over het algemeen als goed en constructief ervaren. De samenwerking met de supportersvereniging vindt de club echter minder constructief, omdat de 'lastige' supporters niet betrokken zijn bij de supportersvereniging. Ook de samenwerking met supporterscoördinator omschrijven zij als niet optimaal. Dit ligt volgens de club niet zozeer aan de persoon, als wel aan de vooralsnog beperkte taakinvulling van de coördinator. Vooralsnog is de supporterscoördinator enkel belast met de buscombi. Voor het preventieve supportersproject moet de taak van de supporterscoördinator nog nader worden ingevuld. Ook de politie heeft het afgelopen jaar de samenwerking als goed ervaren. De betrokken partijen weten volgens hen elkaar goed te vinden en weten wat ze van elkaar wel en niet kunnen verwachten. Volgens de gemeente bestaat er, ondanks

de goede samenwerking, wel enige spanning tussen de BVO en de politie. Door de hoge druk en grote claim die voetbal op de politie legt, is er volgens hen 'voetbalmoetheid' ontstaan.

19.2 Activiteiten

Doelgroep

De supporters voor het sociaal preventief supportersbeleid worden onderscheiden in twee groepen:

- Mogelijk 'lastige' supporters die meelopen met de harde kern. Deze, over het algemeen jonge groep, bestaat uit zo'n 300 supporters. De groep verdient volgens het onderzoek van de RU Groningen e.a. speciale aandacht om te voorkomen dat zij aansluiting zoeken bij de harde kern.
- Relatief oudere, harde kern die aanzet tot voetbalvandalisme. Deze groep bestaat ongeveer uit 50 supporters.

GISKA stelt dat de gehanteerde indeling geen statisch gegeven is. De groepen en hun samenstelling kenmerken zich door een hoge veranderingsdynamiek¹⁶.

Activiteiten

Het afgelopen voetbalseizoen zijn er weinig tot geen sociaal preventieve activiteiten ondernomen. Het afgelopen jaar heeft hoofdzakelijk in het teken gestaan van het opzetten van het project preventief supportersbeleid. Wel is de supporterscoördinator, de supportersvereniging en de BVO betrokken bij de verplichte buscombi (Fan Tour) en enkele sportieve en recreatieve activiteiten. Middels deze activiteiten wordt getracht de band tussen de club en de supporters te versterken.

In samenwerking met het Leger des Heils organiseert de BVO het "project reclassering". Dit project, dat op initiatief van het OM is gestart, tracht het aantal stadionverboden (nu 100) te verminderen. Het is gebleken dat supporters met een stadionverbod na afloop van de wedstrijden naar het stadion komen om rellen te veroorzaken. Door middel van het project worden de supporters onder meer gewezen op de consequenties van hun gedrag voor FC Groningen. Het afgelopen jaar hebben 9 supporters deelgenomen aan het project, waarvan 4 het project goed doorlopen hebben. Dit houdt in dat zij bij thuiswedstrijden van FC Groningen weer in het stadion aanwezig mogen zijn. Het landelijke verbod blijft nog wel van kracht. Capaciteit om meer supporters in het programma op te nemen, is bij het Leger des Heils niet aanwezig.

De politie houdt zich met name bezig met 'kennen en gekend worden' om supporters te kunnen aanspreken. Door supporters persoonlijk aan te spreken is (tijdelijke) gedragsbeïnvloeding mogelijk. Daarnaast tracht de politie inzicht te verkrijgen in de groep om verwacht gedrag te bepalen. Belangrijk daarbij is volgens de politie contact te zoeken op individueel niveau. Groepen laten zich (haast) niet beïnvloeden. Daarbij komt dat gedragingen volstrekt onvoorspelbaar zijn. Hierdoor is het volgens de politie groepsgedrag nooit in de hand te krijgen.

In het project zullen activiteiten onderscheiden gaan worden in sportieve- en recreatieve activiteiten, educatieve activiteiten en individuele dienst- en hulpverlening. De activiteiten zijn gericht op het leggen en onderhouden van con-

Noot 2 Concept werkplan sociaal preventief supportersbeleid, GISKA 2000

tacten met supporters en het verbeteren van de binding tussen FC Groningen en de supporters.

19.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 19.1 worden de belangrijkste veranderingen in het supportersgedrag in het seizoen 1999-2000 weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 19.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

aspecten supportersgedrag	verandering	opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	sterk minder geworden	Op enkele kleine incidenten na geen problemen. Ook door toename steward inzet
voetbalvandalisme buiten het stadion	gelijk gebleven/ iets afgenomen	Agressie op bussen tegenstander na wedstrijd. De situering van het stadion in park en woonwijk is hier grotendeels debet aan. Ook richt vandalisme zich steeds nadrukkelijker op de politie.
reischoppers rondom het voetbalgebeuren	iets afgenomen	Forse optreden van politie tijdens natcompetitie heeft preventief gewerkt op reischoppers rondom voetbalgebeuren.
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	iets afgenomen	Door Fan tour, verminderd aantal mensen naar uitwedstrijden en het afschaffen van treinreizen (was problematisch) problemen afgenomen
verbaal geweld	ongeveer gelijk gebleven	FC Groningen wil af van idee dat spreekkoren erbij horen. Verbaal geweld is wel grover geworden.
politie-inzet	ongeveer gelijk gebleven	Door problemen met vertrekkende bussen doel vermindering politie-inzet niet gelukt.
aantal 'lastige' supporters	ongeveer gelijk gebleven	De 'lastige' supporters worden steeds jonger en zijn uit heel Groningen afkomstig. De harde kernsupporters wonen merendeels in omliggende wijken.
betrokkenheid 'lastige' supporters bij BVO	ongeveer gelijk gebleven	De 'lastige' supporters beschouwen zich als de enige echte supporters.
alcohol en drugsgebruik	toegenomen	Met name alcohol en soft drugs. Incidenteel harddrugs.

Uit bovenstaande tabel blijkt volgens de respondenten, dat het voetbalvandalisme over het algemeen is afgenomen. Het afgelopen voetbalseizoen is volgens hen een rustig jaar geweest. Wel zijn er sterke verschillen tussen vandalisme binnen en buiten het stadion. Binnen het stadion hebben zich weinig noemenswaardige incidenten voorgedaan. Buiten het stadion zijn wel enkele problemen geweest. Met name het vervoer van supportersbussen van de tegenpartij. Dit wordt in de hand gewerkt door de ligging van het stadion aan het gelijknamige Oosterpark in een volkswijk. Tijdens het vertrek bekogelen 'lastige' supporters de supportersbussen van de tegenpartij. Om deze agressie te beteugelen is het nodig dat de politie een kordon opstelt om de supportersbussen te beschermen. Volgens de politie is het acceptatieniveau bij de betrokken partijen echter wel veranderd: "wanneer vanden enkele stenen gooien doen we alsof er geen incidenten hebben plaatsgevonden". In dit verband is het verder opvallend dat de politie-inzet ongeveer gelijk is gebleven.

CIV-gegevens

Onderstaande tabel geeft de cijfers van het CIV weer.

Tabel 19.2 Overzicht CIV-gegevens (in aantallen)

CIV-gegevens	1998 - 1999	1999 - 2000
thuiswedstrijden	15	16
thuisbezoekers per wedstrijd ¹⁷	4.832	8.864
politie-inzet per wedstrijd ¹⁸	115	90
stadionverboden		116
strafbare feiten	76	8

Uit de CIV-gegevens blijkt dat het aantal aanhoudingen tijdens thuiswedstrijden van FC Groningen drastisch is verminderd, terwijl het aantal bezoekers bijna verdubbeld is. In tegenstelling tot de informatie van de respondenten, is volgens het CIV de politie-inzet verminderd. Een nadere opsplitsing van CIV-gegevens voor FC Groningen is opgenomen in bijlage 17.

Succes en faalfactoren

De draagkracht voor preventief beleid neemt volgens FC Groningen toe. Bij de betrokken organisaties is het besef gekomen, met name bij de gemeente, dat voetbalvandalisme niet enkel een probleem is van de voetbalclub maar dat een bredere aanpak noodzakelijk is. De organisaties zijn ervan doordrongen dat gezamenlijk (financieel) investeren onontbeerlijk is bij het terugdringen van voetbalvandalisme. Wel geeft de gemeente aan dat bij de politie enige "voetbalmoeheid" is ontstaan. Door de hoge druk en de grote claim dat voetbal op de politie legt, kunnen frustraties ontstaan. Ook omdat politie steeds vaker zelf slachtoffer van het voetbalgeweld is.

Voor een sociaal preventief supportersproject is besloten, omdat de organisatievorm en de kwaliteit van samenwerking volgens de betrokken partners niet voldoende garantie bood om voetbaloverlast te verminderen. Hoewel het project pas in oktober 2000 formeel van start is gegaan, is volgens de BVO de gezamenlijke aanpak van de problematiek in het nieuwe project een sterk aspect. Desondanks stelt de club dat de organisatie nog steeds beter kan. Het project moet volgens hen meer actief toegespitst worden op de doelgroep. Een factor die voor de toekomst bedreigend kan zijn, is de eventuele verandering in personele invulling van de betrokken personen en met name de uitvoerende functionarissen.

Volgens de politie is hun redelijke bekendheid met de jeugdige relschoppers een sterk punt. Het kennen en gekend worden draagt bij aan het opbouwen van contacten met de doelgroep. Met name de oude hard kern is, in tegenstelling tot de nieuwe aanwas, redelijk bekend bij de politie. Volgens de betrokken partijen moet de politie dan ook meer investeren in de informatiepositie (met betrekking tot de aanwas) om beter te kunnen voorzien wat er staat te gebeuren.

Volgens de (assistent) supporterscoördinator en tevens voorzitter van de supportersvereniging, wordt door tussenkomst van de projectfunctionarissen, makkelijker contact gelegd tussen de 'lastige' doelgroep en de club. Hierdoor is het mogelijk beter en sneller te communiceren en te komen tot wederzijds begrip. Volgens de coördinator "is er een goede start gemaakt, maar zal veel

Noot 1 Gebaseerd op respectievelijk 4 en 6 wedstrijden

Noot 2 Gebaseerd op respectievelijk 19 en 14 wedstrijden

energie nodig zijn om het project goed voort te zetten". Met name zal meer structuur in overlegmomenten noodzakelijk zijn. Vooral nog vindt de coördinator zich te weinig betrokken worden bij samenwerking en overleg. Dit komt mede doordat de functie op vrijwillige basis wordt uitgevoerd en overdag geen tijd heeft voor overleg.

20 Helmond Sport

20.1 Organisatiestructuur en samenwerking

Doelstellingen

Vanaf 2000 is de BVO Helmond Sport gestart met een sociaal preventief supportersproject. In voorgaande jaren heeft de club wel activiteiten georganiseerd, maar viel het destijds nog niet onder het predikaat van een preventief project. Het doel van het project is als volgt geformuleerd:

- het versterken van de positieve binding tussen de supporters en de club;
- het gebruiken van de aantrekkingskracht van het voetbal en de BVO om jongeren te bereiken;
- jongeren aanspreken en bijsturen op hun gedrag om voetbalvandalisme te voorkomen en maatschappelijke kansen te vergroten.

De BVO stelt dat zij zich niet teveel moet bezig houden met activiteiten naast de core-business: het voetbal. Vandalisme is een maatschappelijk probleem dat zich tijdens het voetbal uit. "De BVO moet niet de illusie hebben verwaagde sociale waarden en normen positief te kunnen veranderen", aldus de club.

Organisatiestructuur

De financiering van het project komt (nog) volledig voor rekening van de BVO. Nog staat tussen haakjes omdat de club in de nabije toekomst de kosten wil delen met partners zoals gemeente en politie die ook baat hebben bij een dergelijk project. De organisatie van het project ligt grotendeels bij de club. Er is zoveel mogelijk aansluiting gezocht binnen bestaande structuren en activiteiten. Bij de club zijn in principe drie geledingen verantwoordelijk voor het project: het bestuur, de veiligheidscoördinator en de commerciële afdeling (voor sponsoring van activiteiten).

Daarnaast spelen ook de supportersvereniging en de politie een rol. De rol van de politie is voornamelijk gelegen in handhaven van de openbare orde. De gemeente is niet betrokken bij het project. Wel is men voornemens de gemeente actief bij het project te betrekken.

Een supporterscoördinator komt in het verhaal niet voor. Hoewel er wel een supporterscoördinator binnen de club aanwezig is, is deze niet actief. Volgens de club is er ook geen directe noodzaak voor een supporterscoördinator. De contacten tussen Helmond Sport en de supporters zijn naar eigen zeggen goed, waardoor (vooralsnog) geen intermediair nodig is. De supportersvereniging heeft aangegeven de rol van de supporterscoördinator te willen vervullen.

Samenwerking

Tussen club en politie is de samenwerking constructief. Volgens de politie legt de club echter te weinig nadruk op veiligheid. Dit is mede door het geringe aantal 'lastige' supporters. Met de gemeente is vooralsnog geen inhoudelijke samenwerking. Er is een aantal overlegvormen:

- Voor iedere voetbalwedstrijd vindt bilateraal veiligheidsoverleg tussen de politie en de (eventueel ook bezoekende) BVO plaats. Tijdens dit overleg worden alle aspecten rondom veiligheid en supporters besproken.
- Op beleidsmatig niveau vindt zo'n zes maal per jaar driehoeksoverleg tussen de BVO, de gemeente, de politie en justitie en de supportersvere-

niging plaats. Het overleg is gericht op het vormen en evalueren van beleid.

- Minimaal twee maal per jaar vindt overleg tussen de club en de supportersvereniging plaats. Bij deze club zijn overigens niet veel supporters aangesloten.
- Veelvuldig overleg tussen club en supporters.

Draagvlak voor het project is bij de betrokken partijen aanwezig. Wel geeft de politie aan dat het bestuur van de club haar prioriteit, in tegenstelling tot de veiligheidscoördinator meer legt bij de clubprestatie en sponsoring dan bij sociaal preventief beleid. Dit leidt volgens de politie wel eens tot onderlinge meningsverschillen tussen bestuur BVO enerzijds en politie en veiligheidscoördinator anderzijds. Overigens beseffen de partijen dat een project niet direct op rolletjes loopt. Er is tijd en geld nodig om het project verder te ontwikkelen.

20.2 Activiteiten

Doelgroep

Bij Helmond Sport is sprake van een klein groepje 'lastige' supporters. Al naar gelang de tegenstander bestaat de groep uit 5 tot 25 problematische supporters. Volgens de politie zijn er echter zo'n 50 'lastige' supporters. Slechts enkelen behoren tot de harde kern. De rest is meeloper. Deze supporters zijn niet aangesloten bij de supportersvereniging.

Het project richt zich overigens niet alleen op potentiële probleemsupporters. De doelgroep bestaat uit de inwoners van Helmond en omstreken tot 35 jaar.

Activiteiten

De club organiseert naar tevredenheid diverse sportieve en recreatieve activiteiten voor haar supporters. Deze worden veelal in samenwerking met de supportersvereniging opgezet en uitgevoerd.

- Bij iedere thuiswedstrijd vindt voor jongeren tussen 10 en 16 jaar Shoot Out (penalty schieten) plaats. Doel van deze activiteit is de jeugd positief betrekken bij de club.
- Eerstejaars mavo-leerlingen krijgen een rondleiding in het stadion van Helmond Sport. Tijdens deze rondleiding wordt ingegaan op aspecten zoals veiligheid en supportersbeleid. Doel van deze activiteit is het voorkomen van vandalisme.
- De club organiseert in samenwerking met de voetbalbond cursussen voor stewards.

Daarnaast organiseert de supportersvereniging in samenwerking met de BVO diverse spelletjesavonden. Bovendien is de supportersvereniging verantwoordelijk voor de organisatie van de buscombi. Deze is verplicht voor iedere uitwedstrijd, ongeacht of er wel of geen sprake is van een risicowedstrijd. Overigens zijn de meeste activiteiten niet nieuw. Reeds bestaande activiteiten en maatregelen zijn ondergebracht in het project.

De taak van de politie is enigszins gewijzigd. De inzet van politiemensen in het stadion is terug gebracht; de politie zorgt ervoor dat de stewards beter en intensiever worden begeleid. Het doel is om de politie meer op de achtergrond te houden en stewards nadrukkelijker in het stadion aanwezig te laten zijn. Wel stelt de politie dat de BVO zich nadrukkelijker moet richten op begeleiding van de stewards en dat niet alleen moet overlaten aan de politie. Bovendien organiseren de BVO en de supportersvereniging naar mening van de

politie te weinig activiteiten voor haar supporters en moet de organisatie van uitwedstrijden beter geregeld worden.

20.3 Resultaten seizoen 1999-2000

In tabel 20.1 worden de belangrijkste veranderingen in het supportersgedrag in het seizoen 1999-2000 weergegeven. De tabel is samengesteld aan de hand van informatie van de respondenten.

Tabel 20.1 Ontwikkeling supportersgedrag 1999-2000

aspecten supportersgedrag	verandering	opmerking/toelichting
voetbalvandalisme binnen het stadion	gelijk	Het afgelopen jaar hebben weinig incidenten plaatsgevonden. Conflicten vaak gerelateerd aan bepaalde tegenstanders (bijv. FC Den Bosch).
voetbalvandalisme buiten het stadion	gelijk	Begin van seizoen problemen met bekogelen van bus bezoekende partij. Door aanleg van remise is probleem opgelost.
reischoppers rondom het voetbalgebeuren	gelijk	Twee kleine groepen, allochtone en oudere autochtonen, houden zich soms buiten het stadion op en proberen politie te provoceren
voetbalvandalisme bij uitwedstrijden	gelijk	Door combi-regeling rustig, maar beperkte groep veroorzaakt incidenteel problemen.
verbaal geweld	gelijk tot licht toegenomen	Het afgelopen seizoen is één wedstrijd door grove teksten gestaakt.
politie-inzet	minder	Politie blijft op achtergrond waardoor supporters rustig blijven.
aantal 'lastige' supporters	gelijk	Samenstelling en grootte al naar gelang tegenstander verschillend. De club heeft zo'n 25 'lastige' supporters.
betrokkenheid 'lastige' supporters bij BVO	gelijk	Risicosupporters zijn niet aangesloten bij supportersvereniging.
alcohol en drugsgebruik	toegenomen	Vooraf toename in gebruik van softdrugs. Alcohol wordt altijd al veel gedronken.

Uit de tabel blijkt dat de club maar weinig risicosupporters heeft. Deze hebben het afgelopen voetbalseizoen weinig tot geen noemenswaardige overlast veroorzaakt. Volgens de BVO is de verminderende politie-inzet van invloed op de goede en positieve sfeer in het stadion. De stewards hebben een nadrukkelijke rol in het stadion.

Van Helmond Sport zijn geen CIV-gegevens bekend.

De betrokken partijen kunnen maar moeilijk aangeven of het project al invloed heeft op het negatieve gedrag van de supporters van de club. Volgens hen zijn na een jaar nog geen resultaten toe te schrijven aan preventief beleid. Wel bestaat het vermoeden dat, in wisselwerking met repressief optreden, de supporters beter zijn aan te spreken over hun gedrag en daarmee de binding tussen club en supporters wordt versterkt.

Succes- en faalfactoren

Het project is het afgelopen jaar grotendeels gefinancierd en georganiseerd door de club. De club organiseert activiteiten voor jongeren die voor andere instanties niet of moeilijk bereikbaar zijn. Helmond Sport acht het belangrijk dat het project inhaakt op jongerenprojecten van andere (gemeentelijke) instellingen. Vooral nog gebeurt dit niet waardoor synergie achterwege blijft.

In de nabij toekomst is samenwerking met jongerenwerk aanbevelenswaardig.

De club vindt de verplichte buscombi bij alle wedstrijden een succesfactor. Hierdoor wordt minder nadruk gelegd op *risicowedstrijden*. De media dragen echter bij aan negatieve beeldvorming rond risicowedstrijden.

Het project wordt financieel enkel door de club gedragen. Op de lange termijn kan hierdoor de continuïteit en effectiviteit van het project gevaar lopen.

Een succesfactor is volgens de betrokken partijen de samenwerking tussen de BVO en de politie. De partijen vullen elkaar goed aan op verschillende terreinen zoals informatie uitwisseling. Volgens de politie is de beperkte begeleiding van stewards door de club een faalfactor. Betere begeleiding is volgens hen nodig omdat de politie in het stadion minder nadrukkelijk aanwezig is waardoor de stewards een belangrijke rol in het handhaven van de orde krijgen.

Bijlagen

Bijlage 1 Vitesse

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten laste werden gelegd bij thuiswedstrijden van Vitesse. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden Vitesse

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters Vitesse	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	10	30	10	
mishandeling	4	12		4
vernietiging				
baldadigheid	4	12	1	3
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie				
belediging	5	16	1	4
niet voldoen bevel	2	6	2	
vuurwerk	2	3		2
wederspannigheid	1	3		1
wet ID				
Algemene Politie Verordening	2	6	1	1
gemeentewet				
overig	4	12	2	2
totaal	34	100	17	17

Uit de tabel komt naar voren, dat openlijke geweldpleging het meest voorkomende strafbare feit is bij thuiswedstrijden van Vitesse. In al deze gevallen betrof het aanhoudingen van supporters van de thuisclub. Over het geheel zijn de strafbare feiten verdeeld over thuis- en uitclub. In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden Vitesse (in aantallen)

leeftijd	Vitesse	uitclub	totaal
12-15	2		2
16-18	2	1	3
19-21	5	4	9
22-24	5	3	8
25-30		3	3
31 en ouder	3	5	8
totaal	17	17	34

Uit de tabel blijkt dat de meerderheid van de aangehouden Vitesse-supporters bij de thuiswedstrijden jonger dan 25 jaar is. Bij de aangehouden supporters van de uit spelende clubs is de helft jonger dan 25 jaar.

Bijlage 2 Feijenoord

CIV-gegevens

In de onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten hen ten laste werden gelegd. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters Feyenoord	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	19	23	18	1
mishandeling	5	6	5	-
vernietiging/baldadigheid/vuurwerk	22	27	18	4
vermogensdelicten	-			
belediging/niet voldoen bevel/wederspanning	15	19	15	-
Algemene Politie Verordening/gemeentewet	6	7	6	-
wet wapens en munitie	6	7	6	-
wet ID	5	6	5	-
overig	4	5	3	1
totaal	82	100	76	6

In 1999-2000 zijn voornamelijk voetbalsupporters aangehouden voor openlijke geweldpleging (23%), vernietiging e.d. (27%) en belediging e.d. (19%). In hoofdzaak zijn alle aangehouden supporters Feyenoorders. Een enkele PSV'er of Ajaxcië heeft bij de thuiswedstrijden van Feyenoord een strafbaar feit gepleegd.

In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden (in aantallen)

leeftijd	Feyenoord	uitclub	totaal
12-15	3		3
16-18	13	4	17
19-21	13	2	15
22-24	10		10
25-30	20		20
31 en ouder	17		17
totaal	76	6	82

De leeftijdsverdeling bij de Feyenoord aanhang is redelijk evenredig verdeeld. Een stijging van het aantal aangehouden supporters zien we bij 25 jarigen en ouder. De aangehouden supporters van uitclubs zijn tussen de 16-21 jaar.

Bijlage 3 FC Utrecht

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten laste zijn gelegd bij thuiswedstrijden van FC Utrecht. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden FC Utrecht

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters FC Utrecht	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	5	22	2	3
mishandeling				
vernietiging	1	4	1	
baldadigheid	1	4		1
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie	1	4		1
belediging	4	18	4	
niet voldoen bevel	1	4	1	
vuurwerk	2	9		2
wederspanning	2	9	1	1
wet ID	3	13	1	2
Algemene Politie Verordening gemeentewet				
overig	3	13	2	1
totaal	23	100	12	11

Uit de tabel komt naar voren, dat openlijke geweldpleging en belediging de meest voorkomende strafbare feiten zijn. Bovendien zijn de geregistreerde feiten 'keurig' verdeeld onder de thuis- en bezoekende clubs. In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden FC Utrecht (in aantallen)

leeftijd	FC Utrecht	uitclub	totaal
12-15	2		2
16-18			
19-21	4	4	8
22-24	2	3	5
25-30	1	1	2
31 en ouder	3	3	6
totaal	12	11	23

Op twee na, zijn alle aangehouden supporters ouder dan 19 jaar.

Bijlage 4 PSV

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten laste zijn gelegd bij thuiswedstrijden van PSV. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden PSV

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters PSV	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	1	3	1	
mishandeling	2	6	1	1
vernietiging	1	3	1	
baldadigheid	11	30	5	6
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie	7	19	5	2
belediging	4	10	2	2
niet voldoen bevel	4	10	4	
vuurwerk	2	6	2	
wederspanningheid	1	3	1	
wet ID				
Algemene Politie Verordening				
gemeentewet				
overig	4	10	2	2
totaal	37	100	24	13

Uit de tabel komt naar voren dat 65 procent van de strafbare feiten gepleegd zijn door supporters van de thuisclub. Alleen bij baldadigheid overtrof de bezoekende club PSV.

In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden PSV (in aantallen)

leeftijd	PSV	uitclub	totaal
12-15	2		2
16-18	7	2	9
19-21	8	2	10
22-24	3	2	5
25-30	1	5	6
31 en ouder	3	2	5
totaal	24	13	37

Bij PSV zien we een piek van aangehouden supporters bij de leeftijd 19–21 jaar. Bij de bezoekende clubs ligt dit beduidend hoger, namelijk 25-30 jaar.

Bijlage 5 Go Ahead Eagles

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten lasten zijn gelegd bij thuiswedstrijden van Go Ahead Eagles. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden Go Ahead Eagles

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters Go Ahead	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	1	33,3	1	
mishandeling	1	33,3		1
vernietiging				
baldadigheid				
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie				
belediging				
niet voldoen bevel				
vuurwerk				
wederspanning				
wet ID				
Algemene Politie Verordening				
gemeentewet				
overig	1	33,3	1	
totaal	3	100	2	1

Door het CIV zijn bij de wedstrijden van Go Ahead Eagles drie strafbare feiten geregistreerd. In tabel 2 staan de drie aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden Go Ahead (in aantallen)

leeftijd	GO AHEAD	uitclub	totaal
12-15			
16-18			
19-21			
22-24		1	1
25-30			
31 en ouder	2		2
totaal	2	1	3

De aangehouden supporters van de thuisclub zijn ouder dan 31 jaar.

Bijlage 6 ADO Den Haag

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten lasten zijn gelegd bij thuiswedstrijden van ADO/Den Haag. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden ADO/Den Haag

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters ADO/Den Haag	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	13	37	13	-
mishandeling	1	3	1	-
vernietiging	1	3	1	-
baldadigheid	2	6	2	-
vermogensdelicten	7	21	7	-
wet wapens en munitie	-	-	-	-
belediging	-	-	-	-
niet voldoen bevel	5	15	5	-
vuurwerk	-	-	-	-
wederspanning	1	3	1	-
wet ID	-	-	-	-
Algemene Politie Verordening	-	-	-	-
gemeentewet	-	-	-	-
overig	4	12	4	-
totaal	34	100	34	0

Uit de tabel komt naar voren, dat openlijke geweldpleging (37%), vermogensdelicten (21%) en het niet voldoen aan een bevel (15%) de meest voorkomende strafbare feiten zijn bij thuiswedstrijden van ADO/Den Haag. In al deze gevallen betrof het aanhoudingen van supporters van de thuisclub. In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden ADO/Den Haag (in aantallen)

leeftijd	ADO/Den Haag	uitclub	totaal
12-15	2	0	2
16-18	9	-	9
19-21	14	-	14
22-24	3	-	3
25-30	2	-	2
31 en ouder	4	-	4
totaal	34	0	34

Uit de tabel blijkt dat, dat de grootste groep (68%) aangehouden ADO/Den Haag-supporters tussen de 16 en 21 jaar is.

Bijlage 7 FC Zwolle

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten laste zijn gelegd bij thuiswedstrijden van FC Zwolle. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden FC Zwolle

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters FC Zwolle	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging				
mishandeling	2	33	1	1
vernietiging	1	17		1
baldadigheid				
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie				
belediging	3	50	2	1
niet voldoen bevel				
vuurwerk				
wederspanning				
wet ID				
Algemene Politie Verordening				
gemeentewet				
overig				
totaal	6	100%	3	3

Het CIV heeft zes strafbare feiten geregistreerd, welke evenredig zijn verdeeld onder aanhangers van FC Zwolle en van de bezoekende clubs. In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden FC Zwolle (in aantallen)

leeftijd	FC ZWOLLE	uitclub	totaal
12-15			
16-18			
19-21			
22-24		1	1
25-30	1	1	2
31 en ouder	2	1	3
totaal	3	3	6

Alle aangehouden supporters zijn ouder dan 22 jaar.

Bijlage 8 NAC

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten laste zijn gelegd bij thuiswedstrijden van NAC. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden NAC

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters NAC	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	4	58	3	1
mishandeling	2	29		2
vernieling				
baldadigheid				
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie				
belediging				
niet voldoen bevel				
vuurwerk				
wederspanningheid				
wet ID				
Algemene Politie Verordening				
gemeentewet				
overig	1	13	1	
totaal	7	100	4	3

Uit de tabel komt naar voren, dat openlijke geweldpleging, mishandeling en overige misdrijven de enige (geregistreerde) strafbare feiten zijn bij de thuiswedstrijden van NAC.

In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden NAC (in aantallen)

leeftijd	NAC	uitclub	totaal
12-15			
16-18		1	1
19-21	2	2	4
22-24	1		1
25-30	1		1
31 en ouder			
totaal	4	3	7

De aangehouden supporters van NAC zijn tussen de 19 en 30 jaar. Bij de uit spelende clubs gaat het om jongeren tussen 16 en 19 jaar.

Bijlage 9 Sparta

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten laste zijn gelegd bij thuiswedstrijden van Sparta. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden Sparta

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters Sparta	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	1	50		1
mishandeling				
vernieling				
baldadigheid				
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie				
belediging	1	50		1
niet voldoen bevel				
vuurwerk				
wederspanningheid				
wet ID				
Algemene Politie Verordening				
gemeentewet				
overig				
totaal	2	100		2

Twee strafbare feiten zijn door het CIV bij de thuiswedstrijden van Sparta geregistreerd. Beide betreffen aanhangers van de naburige club Feyenoord. In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden Sparta (in %)

leeftijd	Sparta	uitclub	totaal
12-15			
16-18			
19-21			
22-24			
25-30		1	1
31 en ouder		1	1
totaal	0	2	2

De twee aangehouden Feyenoord-supporters zijn ouder dan 25 jaar.

Bijlage 10 BV Veendam

Door het CIV zijn geen strafbare feiten geregistreerd over de BVO Veendam.

Bijlage 11 Ajax

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten lasten zijn gelegd bij thuiswedstrijden van Ajax. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden Ajax

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters Ajax	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	12	26	12	
mishandeling	5	11	5	
vernietiging	1	2	1	
baldadigheid				
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie				
belediging	2	4		2
niet voldoen bevel				
vuurwerk	2	4	2	
wederspanning	14	30	14	
wet ID	3	6	3	
Algemene Politie Verordening				
gemeentewet				
overig	8	17	8	
totaal	47	100	45	2

Uit de tabel komt naar voren, dat openlijke geweldpleging en wederspanning de meest voorkomende strafbare feiten zijn bij thuiswedstrijden van Ajax. In al deze gevallen betrof het aanhoudingen van supporters van de thuisclub.

In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden Ajax (in aantallen)

leeftijd	Ajax	uitclub	totaal
12-15	2		2
16-18	12	2	14
19-21	6		6
22-24	6		6
25-30	11		11
31 en ouder	8		8
totaal	45	2	47

Uit de tabel blijkt dat er twee pieken zijn in het aantal aangehouden supporters: in de leeftijdscategorie 16-18 en 25-30 jaar.

Bijlage 12 FC Twente

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten lasten zijn gelegd bij thuiswedstrijden van FC Twente. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden FC Twente

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters FC Twente	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	23	24	8	15
mishandeling	1	1		1
vernieling				
baldadigheid	1	1	1	
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie				
belediging	2	2		2
niet voldoen bevel				
vuurwerk				
wederspannigheid	3	3	2	1
wet ID	5	5		5
Algemene Politie Verordening				
gemeentewet	58	62		58
overig				
totaal	93	100	11	82

Opvallend veel overtredingen door bezoekers van uitclubs (voornamelijk PSV) zijn bij de thuiswedstrijden van FC Twente geregistreerd. Het betreft voornamelijk overtreding van de gemeentewet en openlijke geweldpleging. In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden FC Twente (in aantallen)

leeftijd	FC TWENTE	uitclub	totaal
12-15			
16-18	1	3	4
19-21	3	9	12
22-24	5	11	16
25-30	3	40	43
31 en ouder		18	18
totaal	12	81	93

Bij de bezoekende voetbalverenigingen is het merendeel van de aangehouden supporters ouder dan 25 jaar.

Bijlage 13 Top Oss

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten lasten zijn gelegd bij thuiswedstrijden van Top Oss. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden Top Oss

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters Top Oss	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	1	50		1
mishandeling				
vernietiging				
baldadigheid				
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie				
belediging				
niet voldoen bevel				
vuurwerk				
wederspanning				
wet ID				
Algemene Politie Verordening				
gemeentewet				
overig	1	50	1	
totaal	2	100	1	1

Door het CIV zijn bij de thuiswedstrijden enkel openlijke geweldpleging en een overige overtreding geconstateerd.
In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden NAC (in aantallen)

leeftijd	Top Oss	uitclub	totaal
12-15			
16-18			
19-21			
22-24			
25-30		1	1
31 en ouder	1		1
totaal	1	1	2

De beide aangehouden supporters zijn ouder dan 25 jaar.

Bijlage 14 Den Bosch

Van Den Bosch zijn geen CIV-gegevens bekend.

Bijlage 15 NEC

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten laste zijn gelegd bij thuiswedstrijden van NEC. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden NEC

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters NEC	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	21	33	21	
mishandeling	1	2	1	
vernietiging	2	3	2	
baldadigheid	10	16	9	1
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie				
belediging	4	6	4	
niet voldoen bevel				
vuurwerk	6	9	3	3
wederspanning				
wet ID	9	14	8	1
Algemene Politie Verordening	7	11	7	
gemeentewet				
overig	4	6	2	2
totaal	64	100	57	7

Uit de tabel komt naar voren dat de meeste strafbare feiten gepleegd worden door de thuisclub NEC

In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden NEC (in aantallen)

leeftijd	NEC	uitclub	totaal
12-15	3		3
16-18	5	1	6
19-21	20	2	22
22-24	15	2	17
25-30	12	1	13
31 en ouder	2	1	3
totaal	57	7	64

De piek van de strafbare feiten bij de aanhangers van NEC ligt in de leeftijdscategorie 19-21 jaar. Ook zijn er veel aanhoudingen in de categorieën 22-24 en 25-30 jaar.

Bijlage 16 Cambuur Leeuwarden

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten laste zijn gelegd bij thuiswedstrijden van Cambuur Leeuwarden. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden Cambuur

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters Cambuur	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	22	64	22	
mishandeling	2	6	1	1
vernieling	1	3	1	
baldadigheid	1	3	1	
vermogensdelicten	1	3	1	
wet wapens en munitie	2	6	2	
belediging	1	3	1	
niet voldoen bevel	1	3	1	
vuurwerk	2	6	2	
wederspanningheid				
wet ID				
Algemene Politie Verordening				
gemeentewet				
overig	1	3		1
totaal	34	100	32	2

Openlijke geweldpleging is de meest voorkomende strafbare feit bij de thuiswedstrijden van Cambuur. In al deze gevallen betrof het aanhoudingen van supporters van de thuisclub.

In tabel 2 staat het aantal aangehouden supporters naar leeftijd gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden Cambuur (in aantallen)

leeftijd	Cambuur	uitclub	totaal
12-15	2		2
16-18	9		9
19-21	10	2	12
22-24	5		5
25-30	2		2
31 en ouder	2		2
totaal	32	2	34

Meer dan de helft van de aangehouden supporters is tussen de 16 en 21 jaar oud.

Bijlage 17 FC Groningen

CIV-gegevens

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke strafbare feiten ten laste zijn gelegd bij thuiswedstrijden van FC Groningen. Hierbij zijn waar mogelijk verschillende feiten samengevoegd tot één categorie.

Tabel 1 Strafbare feiten bij thuiswedstrijden FC Groningen

type misdrijf	aantal aanhoudingen		supporters FC Groningen	supporters uitclub
	aantal	%	aantal	aantal
openlijke geweldpleging	5	62,5	4	1
mishandeling	1	12,5	1	
vernieling				
baldadigheid				
vermogensdelicten				
wet wapens en munitie	1	12,5	1	
belediging				
niet voldoen bevel	1	12,5	1	
vuurwerk				
wederspanningheid				
wet ID				
Algemene Politie Verordening				
gemeentewet				
overig				
totaal	8	100	7	1

Het merendeel van de strafbare feiten betreft openlijke geweldpleging. In tabel 2 wordt de leeftijd van de aangehouden supporters gepresenteerd.

Tabel 2 Leeftijden aangehouden supporters bij thuiswedstrijden FC Groningen (in aantallen)

leeftijd	FC Groningen	uitclub	totaal
12-15	1		1
16-18			
19-21	2		2
22-24	2	1	3
25-30			
31 en ouder	2		2
totaal	7	1	8

Bij FC Groningen zien we dat de aanhoudingen redelijk verdeeld zijn over de verschillende leeftijdscategorieën.

Bijlage 18 Helmond Sport

Van Helmond Sport zijn geen CIV-gegevens bekend.